

Omslag: Jiri Büller / Hollandse Hoogte

418 Ook, en vooral, in tijden van ontslag zet de **Kroniek Arbeidsrecht** de belangrijkste arbeidsrechtelijke jurisprudentie van het afgelopen jaar op een rij.

426 'Advocaten kunnen in het bestuursrecht vaker een "onrechtmatig verkregen bewijs"-verweer voeren', zegt promovenda Meriam Embregts. En volgens haar biedt strafvermindering geen rechtsherstel, maar slechts compensatie.

428 Wanneer mag een strafadvocaat tuchtrechtelijk gezien de **media als forum** gebruiken? De criteria van de Nulde-zaak bieden volgens Taru Spronken niet veel ruimte voor de actie van Hiddema, die een vertrouwelijk gegeven proces-verbaal doorspeelde aan de pers.

In de volgende nummers

- Loonbetalingsverplichting tijdens schorsing
- Binding en rechtsbescherming bij fiscaal compromis
- Europese Betekeningsverordening en andere wijzen van verzending dagvaarding
- Rechtsvinding via waarheidsvinding?

ARTIKELN

418 Kroniek arbeidsrecht
Gerrard Boot en Muriel Middeldorp

426 'Onrechtmatig verkregen bewijs te vaak geaccepteerd'
Michel Knapen

OPINIES

428 De media als forum
De zaak Leijendekker en de kwestie Hiddema
Taru Spronken

433 No cure no pay:
waar gaat het nu werkelijk om?
B. van der Goen

436 Discussie over uitlevering aan de VS is niet gebaat bij stemmingmakerij
Bert Stapert

VASTE RUBRIEKEN

- 410 ACTUALITEITEN**
- Marketing in advocatuur nog traditioneel
 - **Column:** De uitlevering, *Matthijs Kaaks*
 - Premies eigen verzekering omhooggestuwd
 - ABN AMRO snijdt in advocaatkosten
 - Stroomlijning Duits procesrecht
 - **Recht en krom:** Advocaatje, *Ewoud Sanders*

438 HET ETHISCH PEIL
Jan Sjöcrona
Daniela Hooghiemstra

441 IKS GING WEER EENS PLEITEN
Leo van Osch

443 REACTIES
Mr. Steinz en de schilden van de orde
Heel knap maar onleesbaar

446 DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN

VAN DE ORDE

409 Van de deken: HvD
444 Permanente opleiding
444 Personalia

HvD

Jeroen Brouwer

De Belgische kunstenaar Marcel Broodthaers transformeerde materialen die bestemd zijn voor de afvalbak tot een kunstwerk. Bekend is zijn *Casseroles et moules fermées*. Een pan gevuld met een kolom mosselen met daarbovenop een eigenlijk functioneel deksel. Mogelijk als metafoor voor de scheppende, borrelende geest van de kunstenaar.

Het kunstwerk zou ook goed als metafoor kunnen dienen voor de Orde van Vlaamse Balies die sinds 1 mei 2002 operationeel is. De Orde vertegenwoordigt alle Vlaamse Balies en groepeerd meer dan 7.800 Vlaamse advocaten. De Orde betoont zich gelijk Broodthaers' mossel-kolom explosief actief. Zo buigt zij zich dezer dagen over de hervorming van de tuchtprocedure die nu verspreid is over 29 (!) ordes en 5 tuchtraden van beroep. Onze zuiderburen hebben zich grondig voorbereid met een rechtsvergelijking van het tuchtrecht in Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië, een snuffe Spanje en Nederland.

Op 14 mei jongstleden hield ons Hof van Discipline een symposium ter gelegenheid van zijn 50-jarig bestaan. De titel van het symposium, 'Recht op tuchtrecht', bracht op een treffende manier tot uitdrukking dat het onverminderd gaat om de waarborging van een behoorlijke beroepsuitoefening met het oog op de belangen van de rechtzoekende. Dat werd en wordt terecht als een te dienen openbaar belang beschouwd. Bijdragen in het jubileumboek van het jarige Hof vormen tezamen een boeiende doorloop van tuchtrecht van gisteren, vandaag en morgen. Past het ons achterover te leunen? Handelt het om rustig bezit? Tuchtrecht is niet *ready made* en zal zich blijven ontwikkelen, al was het maar onder druk van klagers die aandacht zullen blijven vragen voor de doorlooptijd, de schijn van partijdigheid en de – te beperkte? – afschrikkende werking.

Toegespitst op openbaarheid: aangaande het publiceren van beslissingen levert de Belgische rechtsvergelijking het volgende op. In Frankrijk verloopt de tuchtrechtspleging achter gesloten deuren, tenzij de advocaat verzoekt om openbare behandeling. De waardigheid van het beroep (!) zou volgens sommigen niet toelaten om zo'n verzoek af te wijzen. De klager is geen procespartij, maar wordt wel in kennis gesteld over het resultaat. Het gaat om *publicité à fonction informative*. De Raad van de Orde kan wel als bijkomende straf publiciteit van elke sanctie bevelen.

In Engeland en Wales verloopt de procedure op tegenspraak en krijgt de klager een afschrift van de beslissing. Beslissingen van het *solicitors disciplinary tribunal* worden met inbegrip van de naam en het adres van de betrokken *solicitor* gepubliceerd. De *barristers* lijken iets meer uit de wind te worden gehou-

den. De meest ernstige beslissingen worden ook weer met inbegrip van naam gepubliceerd.

In Duitsland verloopt de tuchtprocedure voor het *Anwaltsgericht* in beginsel achter gesloten deuren, zij het dat na het horen van partijen ook andere personen als toehoorder kunnen worden toegelaten. Tuchtrechtelijke veroordelingen worden op naam opgenomen in het *Bundeszentralregister*.

In Italië zijn zittingen van de Raad van de Orde niet openbaar. Het beroepsgeheim en de bescherming van de belangen van de advocaat verzetten zich daartegen. Publiciteit is uiterst beperkt en komt, kort samengevat, neer op verspreiding in eigen kring.

Nederland lijkt een middenpositie in te nemen. Behandeling vindt in beginsel plaats op een openbare zitting van de Raad van Discipline en in beroep het Hof van Discipline. Klager en advocaat hebben inzage in alle stukken en krijgen beiden een afschrift van de uitspraak toegezonden. De beslissingen worden op straffe van nietigheid in het openbaar uitgesproken.

Openbaarmaking van een berisping, schorsing of schrapping is een extra maatregel op de voet van art. 48 lid 3 van de Advocatenwet die niet vaak wordt toegepast. Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd na selectie door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak zijn ook geanonimiseerd te vinden op de website van de Orde.

Natuurlijk wordt daarmee de transparantie bevorderd en wordt bijgedragen aan permanente educatie. Voorstelbaar is dat de transparantie of toegankelijkheid voor derden nog meer wordt vergroot, overigens zonder direct te vervallen in *name and shame*. Tot behoud en verbetering van het publieke vertrouwen in het tuchtrecht. In dit verband verdient vermelding dat prof. mr. Quant de derde druk voorbereidt van *Het huidige advocatentuchtrecht* van mr. S. Boekman.

Ik spreek nadrukkelijk de wens uit dat het Hof van Discipline geen onderdeel zal worden van de reguliere gerechten, ondanks de voorgenomen organisatorische inbedding in de gerechten. Met overigens wellicht wél een eigen publicatieplaats op rechtspraak.nl. Door een goede inrichting en zoekfunctie zouden potentiële klagers zich nog meer dan nu kunnen oriënteren op de geldende beroeps- en gedragsregels, en de wijze waarop de tuchtrechter toetst. De balie is niet gesloten gelijk een oester, om maar eens een ander schaaldier te introduceren, en deksels op doofpotten zijn al lang functioneloos.

83e jaargang – 16 mei 2003 – nr. 10
Verschijnt elke twee weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. drs. G.C. van Daal
mr. W.K. van Duren
mr. Y. van Gemerden
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. A.A.M. van der Meer
mr. O.H. Minjon
mr. P.F.F. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Eindredactie
Linus Hesselink

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever
drs. J.W. van der Weele

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Beeld
Vormgeving: VILLA Y, Andre Klijnsen
Tekeningen: Floris Tilanus
De Pinguin: W.C. van Manen

Lay-out/vormgeving
Unit-1, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Postbus 90, 2380 AB Zoeterwoude
tel. 071-5897621, fax 071-5890580
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 1,89 per mm bij een kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 11: 16 mei 2003
afl. 12: 30 mei 2003

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. Niet-leden betalen € 140 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting. Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl Losse nummers: € 8,50

Vooral geloof in mond-tot-mondreclame en Gouden Gids

Marketing in advocatuur nog zeer traditioneel

Advocatenkantoren zijn nog zeer traditioneel als het gaat om het gebruik van marketinginstrumenten om nieuwe klanten te werven. Vermelding in de Gouden Gids en het stimuleren van mond-tot-mondreclame scoren het hoogst. Van nieuwe media (websites, elektronische nieuwsbrieven, banners) hebben de kantoren voorsnog geen hoge pet op.

Dat blijkt uit het rapport 'Onderzoek Marketinginspanningen Advocatuur' van EIM-Stratus, dat in opdracht van Reed Business Information is uitgevoerd. In totaal hebben 131 kantoren van verschillende omvang deelgenomen aan het onderzoek, dat telefonisch werd uitgevoerd in januari van dit jaar. EIM-Stratus heeft voor de studie gebruikgemaakt van het adressenbestand van de Nederlandse Orde van Advocaten. De bereidheid om mee te werken bleek groot: 82% van de benaderde kantoren nam deel aan het onderzoek.

Qua betaald mediagebruik scoren vermelding in de Gouden Gids en advertenties in de KPN Telecom Gids verreweg het hoogst: 38% noemde de Gouden Gids spontaan, 'geholpen' komt de score uit op iets meer dan 80% (zie tabel 1). Bij de KPN Telecom Gids liggen die percentages op respectievelijk ruim 30 en ruim 60. Advertenties in kranten, tijdschriften en andere gidsen komen (spontaan plus geholpen) uit rond de 30%.

Andere uitschieters zijn mond-tot-mondreclame (spontaan plus geholpen 86%) en de sponsoring van clubs, evenementen en goede doelen (idem, bijna

Tabel 1: Mediagebruik advocatuur

60%). Veel minder scoren 'moderne' middelen als adverteren met banners op websites (8%) en het periodiek versturen van (elektronische) nieuwsbrieven (9%). Wat beter scoort is de eigen website van het kantoor (40%). Meer dan de helft (77) van de onderzochte kantoren beschikt over een eigen website.

GELOOF

EIM-Stratus merkt op dat er duidelijke verschillen te zien zijn als de resultaten worden uitgesplitst naar kantooromvang. 'Hoe groter het kantoor des te

breder de media-inzet. (...) Opmerkelijk is ook de samenhang tussen kantooromvang en de mate waarin gebruik wordt gemaakt van "directe acquisitie": het direct benaderen van potentiële cliënten komt bijna niet voor bij de kleinste kantoren en bij de 21+-kantoren maakt ten minste de helft actief gebruik van deze aanpak,' aldus de onderzoekers.

Gevraagd naar de drie meest effectieve media voor het werven van nieuwe cliënten, blijken advocatenkantoren ook bij uitstek te geloven in mond-tot-mondreclame. Bijna alle respondenten noemen dit een effectief medium. Gouden Gids en telefoonboek scoren respectievelijk circa 40% en 30%. Andere middelen (advertenties in kranten en tijdschriften, nieuwsbrieven, brochures, voorlichtingsdagen, directe benadering per telefoon, relatiedagen, sponsoring en buitenreclame) scoren niet of nauwelijks. Ook van de eigen website (iets meer dan 10%) en samenwerking met andere zakelijke dienstverleners (circa 15%) hebben de kantoren kennelijk geen al te hoge verwachtingen.

Overigens worden deze verwachtingen in veel gevallen niet gestaafd door onderzoek door de kantoren. Een kwart van de respondenten zegt nieuwe cliënten altijd te vragen hoe ze bij het kantoor terecht zijn gekomen en legt deze informatie ook

budget	aantal advocaten	tot en met 2	3 tot en met 9	10 tot en met 20	21 tot en met 60	meer dan 60	Alle kantoren
0 tot 1.500 euro		50	26	3			
1.500 tot 3.000 euro		17	11	8	5		9
3.000 tot 5.000 euro		17	18	5			10
5.000 tot 10.000 euro		6	18	23	5		14
10.000 tot 15.000 euro		5	5	13	20		10
15.000 tot 20.000 euro		5	3	5			3
20.000 tot 50.000 euro			5	23	15	20	13
50.000 tot 100.000 euro			3	5	30	10	8
100.000 euro of meer			3	3	10	60	8
geen opgave			8	13	15	10	10
Totaal		100	100	100	100	100	100

Tabel 2: procentuele omvang Marketing- en PR-budget, voor externe kosten naar kantoorcategorie

> vast. Ruim de helft laat het bij het stellen van de vraag en legt de informatie niet vast. Circa 20% vraagt niet aan nieuwe cliënten hoe ze het kantoor hebben gevonden. Bij deze vraag zijn geen duidelijke verschillen waargenomen tussen grote en kleinere kantoren.

BUDGET

Uiteraard is de inzet van marketing sterk afhankelijk van het beschikbare budget, en uiteraard hebben de kleine kantoren minder te besteden dan de grote (zie tabel 2). Het plaatsen van advertenties slokt bij alle kantoorcategorieën het grootste deel van het budget op, gemiddeld zo'n 29%. Sponsoring van evenementen volgt met 20% en de Gouden Gids heeft een aandeel van 14%.

Gevraagd naar de ontwikkeling van het marketingbudget in het recente verleden zegt 70% van de respondenten dat dat de afgelopen drie jaar min of meer gelijk is gebleven. Ruim 20% zegt dat er in die periode sprake was van een stijging van het marketingbudget.

Het marketingbudget heeft daarmee meestal geen gelijke tred gehouden met de stijging van het aantal cliënten: ruim 60% zag het aantal cliënten stijgen, en dat vertaalde zich ook in omzetstijging. Bij 28% van de kantoren bleef de omzet de afgelopen drie jaar gelijk. (LW)

Het rapport is in zijn geheel te vinden op BalieNet. Kijk onder publicaties in het hoofdmenu, en klik door naar 'publicaties derden', en vervolgens 'EIM-rapport: Onderzoek Marketinginspanningen Advocatuur'.

VERZON EN WON

Op 9 februari 2000 stond Johan Remkes, staatssecretaris van volkshuisvesting, in Den Haag de parlementaire pers te woord na de commissievergadering inzake huurverhoging. Foto Martijn Beekman/HH

De lezers zagen hierin:

Eerste ziekteverschijnselen van door weerwolf gebeten minister nu duidelijk zichtbaar
(Walter B.J. van Overbeek, Houthoff Buruma, Amsterdam)

Arbeidsinspectie eist gehoorbescherming voor parlementaire journalisten
(Stan Ph. Robbers, Landwell, Amsterdam)

En de boekenbon is voor...

'De Wet op de bijzondere opsporingsmethoden maakt af luisteren inderdaad een stuk makkelijker'
(S.-J. Spanjaard, Houthoff Buruma, Amsterdam)

De uitlevering

Vanuit Washington DC verzoekt een dezer dagen een ijverige *district attorney* aan de Nederlandse overheid om de uitlevering van ex-Ahold topman Cees van der Hoeven. Hij wordt verdacht van *criminal conspiracy* in het boekhoudschandaal in Amerika, valsheid in geschrifte en oplichting. Het komt de volgende dag op de voorpagina's van alle kranten.

In de Hollandse doorzonkamers wordt gejuicht. De deelnemers in het Albert Heijn Vaste Klantenfonds juichen het hardst. Eindelijk gerechtigheid. Jammer dat het bij Cor niet is gelukt, maar Cees gaat naar de nor.

Maar zal hij ook daadwerkelijk worden uitgeleverd?

Het gaat nu eens niet om een vermeende drugsdealer die door de Amerikanen wordt gezocht. Die vergeefs een beroep doet op de onschuld-presumptie maar feitelijk wordt gedwongen in een *plea bargain*. Het is geen schlemiel die wordt uitgeleverd, voor wie een handjevol familieleden en een enkele strafadvocaat zich vergeefs beijeren. Nee, het gaat om onze Cees.

Aan de andere kant van de oceaan weten ze zo goed hoe ze het tuig moeten aanpakken. We leggen ze liever geen strobreed in de weg. Ze ruimen onze terroristen op. We zijn de vijver waaruit *Mr. Justice* naar believen elke verdachte vis mag hengelen. Dat de FBI in eigen land met veel machtsvertoon Parkinsonpatiënten inrekent die een paar marihuanaplanten in de vensterbank hebben staan vanwege hun heilzame werking, is consequent. Ze moeten toch ergens een lijn trekken.

Maar wat als ze onze Cees willen hebben?

Zij die het hardst roepen om *zero tolerance*, minimumstraffen en terugdringing van de ongebreidelde rechten van verdachten, zullen plotseling gaan twifelen. Het gaat nu om een keurige meneer. Één van ons bij wijze van spreken.

In de jaren twintig van de vorige eeuw werd in het Nederlandse parlement voorgesteld om de onmiddellijke toelating van een advocaat tot de preventief gedetineerde af te schaffen. Advocaten beletten een verdachte immers vaak de waarheid te spreken, zo werd geredeneerd. Het toeval wilde dat ten tijde van de behandeling van dit voorstel een zedenschandaal plaatsvond in Den Haag, waarbij leden uit de 'gegoede kringen' werden betrapt in een jongensbordeel. Er volgden vele – ook ontrecte – verdachtmakingen. Dat hielp de toenmalige Kamerleden zich te verplaatsen in de positie van verdachte en mede daardoor werd het voorstel verworpen.

Als ze maar voldoende geprikkeld worden, ontstaat er ook bij politici, machthebbers en beleidsmakers enig inlevingsvermogen. Zonder die prikkeling zal geen enkel kortzichtig heethoofd zich verdiepen in de vraag waarom ooit door de wetgever is gekozen voor de cautie, voor een zekere rechterlijke vrijheid bij de straftoemeting, en voor het beginsel van *fair trial*. Zo'n soort prikkeling is nu precies wat Nederland nodig heeft. Juist in het huidige klimaat van toenemende repressie, waar de roep om 'keiharde aanpak' de hoeders van de rechtsstaat dreigt te overstemmen.

De Amerikanen kunnen onze rechtsstaat dus een grote dienst bewijzen door uitlevering te vragen van een 'nette' CEO of commissaris.

Dan volgt er tenminste een wakkere discussie.

Advocaten stuwen premies eigen verzekering omhoog

Na een groot aantal omvangrijke claims op de Amerikaanse markt hebben verzekeraars minder capaciteit om aansprakelijkheidsrisico's te dekken. Daarbij komt dat hun beleggingen door de recessie aan waarde hebben ingeboet. Na tien jaar van stilstand of zelfs verlaging moeten de premies voor aansprakelijkheids-

verzekeringen dan ook omhoog. Een kwestie van marktcorrectie.

Volgens de verzekeraars Chubb en Nassau stijgen de premies voor Nederlandse kantoren met vestigingen of activiteiten in het buitenland daardoor met hooguit 50%. Voor kleinere en middelgrote advocatenkantoren variëren de stijgingen van

20 tot 30%, zegt Albert Jan Offereins van Nassau.

Volgens Chubb en Nassau zijn advocaten zelf debet aan de premiestijging. Niet alleen omdat zij claims indienen, maar ook torenhoge declaraties sturen aan de verzekeraar van de aansprakelijk gestelde bestuurder, commissaris of vrijeberoepsbe-

oefenaar. 'Het is schokkend,' aldus Brian Vosloh van Chubb. Verzekeringsmakelaar Aon, die voor bijna alle grote Nederlandse advocatenkantoren een verzekeraar zoekt, wil dit verband niet bevestigen.

(Lex van Almelo)

ABN AMRO snijdt in advocaatkosten

De relatief positieve cijfers waarmee ABN AMRO het eerste kwartaal van 2003 afsloot zijn volgens de bank voor een belangrijk deel te verklaren uit 'stringente kostenbeheersing'. Een deel van deze bezuinigingen betreft de kosten van externe advocaten, zo blijkt onder meer uit publicaties uit *Legal Week*. Maar ook een bron van ABN AMRO in Amsterdam zegt dat 'de bank de declaraties tegenwoordig uiterst kritisch tegen het licht houdt en waar nodig terugstuurt'.

Deze zomer zal ABN een *global review* afronden over de positie van advocatenkantoren. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen *global firms* voor internationaal advies en kantoren die de bank bijstaan in de

diverse nationale jurisdicties. Doel van de operatie is volgens *general counsel* Laurie Adams 'het verkrijgen van meer waar voor ons geld. Dat denken we te kunnen bereiken door te werken met minder kantoren waarmee we intensievere relaties onderhouden'.

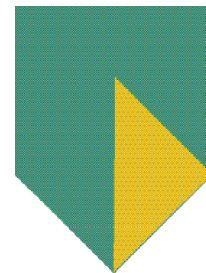
Tot de *global firms* van de bank behoren in elk geval Clifford Chance, Allen & Overy, Linklaters en Freshfields. Volgens *Legal Week* worden per land 'drie of vier kantoren gekozen' voor nationale kwesties. ABN AMRO wil niet aangeven welke kantoren in Nederland zijn uitverkoren, maar bekend is dat Nauta Dutilh van oudsher het 'vaste' kantoor is van de bank, gevolgd door Stibbe. Ook Allen & Overy in Amsterdam werkt

voor ABN Amro. Het is echter staande praktijk dat partijen van de omvang van ABN AMRO bij alle belangrijke kantoren wel wat werk neerleggen, om hiermee te voorkomen dat het desbetreffende kantoor tegen hen kan optreden wanneer het zou worden geconfronteerd met een *conflict of interest*.

Toch wordt de bank vooral in Engeland steeds vaker geconfronteerd met *conflicts*; met name het dubbele optreden van Allen & Overy voor zowel ABN AMRO als Dresdner Kleinwort Wasserstein in het overnamegevecht om retailer Safeway is slecht gevallen en heeft geleid tot een aanscherping van de *disclosure* procedure (opening van zaken over klantenbestand). In de City, aldus *Legal*

Week, stijgt de zorg dat de grote kantoren 'het steeds minder nauw nemen met regels rond *conflicts*'.

Speelt deze angst ook in ons land? Woordvoerder Hans van Zon: 'De situatie in Engeland is geen reden voor ons de procedures hier aan te scherpen, al brengen we mogelijke *conflicts* altijd ter sprake en eisen we ook *disclosure*.' (Micha Kat)

TBS gaat voor op machtiging BOPZ

Een verdachte die TBS heeft gekregen van de strafrechter kan niet tegelijkertijd een civiele machtiging opgelegd krijgen op grond van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet BOPZ). Dit lijkt voor de hand te liggen maar de wettelijke regeling is daar niet duidelijk over, zo blijkt uit een uitspraak van 18 april jl. van de Burgerlijke Kamer van de Hoge Raad.

De Hoge Raad vernietigde, op verzoek van het Openbaar Ministerie, een uitspraak van de

Amsterdamse rechtbank. Die verleende een machtiging op grond van de BOPZ voor een man die al meer dan tien jaar ter beschikking is gesteld en in een TBS-kliniek verbleef. Volgens de rechtbank is de schizofrene man, die veroordeeld werd voor brandstichting, toe aan verplichte plaatsing in een gewoon psychiatrisch ziekenhuis waar hij onder medicatie wordt gesteld. De officier van Justitie in Amsterdam is het daar niet mee eens en ging met succes in cassatie.

Volgens de Hoge Raad kan een BOPZ-machtiging alleen worden verleend als de terbeschikkingstelling onvoorwaardelijk is beëindigd of op korte termijn wordt beëindigd. De Hoge Raad stelt dat de wetgever de strafrechtelijke TBS-maatregel heeft willen laten voorgaan op de civiele BOPZ-machtiging omdat aan een TBS-maatregel veelal een ernstig strafbaar feit vooraf is gegaan.

(Adri Klinkenberg, zaaknummer: R03/013HR)

Stroomlijning Duits procesrecht

In Duitsland zijn maatregelen voorgesteld om het groot aantal processen te verminderen en de procesduur te verkorten. Minister van Justitie Brigitte Zypries (SPD) maakte eind april bekend dat zij met de zestien Duitse deelstaten in grote lijnen overeenstemming had bereikt over het lang verwachte 'Justizmodernisierungsgesetz' (JuMoG), met zeker 30 maatregelen in zowel het straf- als civiel recht, die de Duitse rechtspraak efficiënter moeten maken tegen lagere kosten.

Het meeste effect wordt verwacht van het voorstel om de resultaten van een strafproces beschikbaar te maken voor een eventueel daaropvolgende civiele zaak. Tot grote irritatie van met name slachtoffers en menig rechter zijn de uitkomsten van een geslaagd strafproces niet bindend in een civiele procedure. Verhoren die in een eerder proces zijn gevoerd, noch een onderzoek door een expert, kunnen naar een volgend proces worden meegenomen. Het leidt niet alleen tot rechtsonzekerheid, maar bovendien tot torenhoge kosten voor justitie.

Om dezelfde reden is de periode waarin een proces onderbroken mag worden verlengd tot drie weken. De tien dagen die op dit moment gelden zijn veelal te kort voor bijvoorbeeld een extra onderzoek. De korte periode wordt bovendien nogal eens misbruikt om het proces opnieuw te laten beginnen, omdat de wet voorschrijft dat het proces bij overschrijding van voren af aan moet worden gevoerd.

'Wie iets over het hoofd heeft gezien in een verhoor van een getuige of de zaak uit zijn handen ziet glippen, vraagt daarom al snel een onderbreking aan', zegt een advocaat in Berlijn, die alle begrip heeft voor de verlenging van de procesonderbreking. 'Een onderzoek van een kapotte bumper neemt al snel twee weken in beslag. Het is toch van de gekke dat je daarna een proces helemaal opnieuw moet beginnen.'

Verder wordt voorgesteld om kwesties die nu nog een gerechtelijke instemming vereisen over te laten aan een 'Rechtspfleger', een ambtenaar in dienst van het gerecht. Gedacht wordt daarbij aan erfkwesties en registraties van bijvoorbeeld bedrijven.

In eerdere gesprekken is door de deelstaten ook gesproken over het reduceren van het aantal rechters in zogenoemde 'Kollegialgerichten' (vrijwel alle hogere gerechten) van drie naar twee, en de mogelijkheid om sneller bezwaren tegen boetes te seponeren. Ook is er gedacht over het invoeren van een verplichte schriftelijke motivering bij een beroep in strafzaken, zodat rechters sneller kunnen vaststellen of het beroep enige kans maakt, en het afschaffen van cassatie bij oordelen van lagere rechters. Ten slotte is gepleit voor een andere aanpak van wanbetalers van verkeersboetes (strafpunten geven in plaats van een strafrechtelijke aanpak) en het onaantrekkelijker maken van het uitvechten van echtscheidingen voor de rechter.

In het uiteindelijke wetsvoorstel zullen naar verwachting de deelstaten afzonderlijk over invoering van de maatregelen kunnen beslissen.

(Zeger Luyendijk)

Overheid betrokken bij moord op advocaat

De 39-jarige mensenrechtenadvocaat Patrick Finucane werd op 12 februari 1989 in zijn huis in Belfast voor de ogen van zijn vrouw en drie kinderen doodgeschoten. Finucane stond bekend om zijn werk voor personen die waren gearresteerd onder de anti-terrorisemenoodwetgeving eind jaren zeventig en jaren tachtig van de vorige eeuw. Er gingen geruchten dat hij sympathiseerde met de zaak van de IRA.

De aanslag werd opgeëist door de *Ulster Freedom Fighters* (UFF), de grootste loyalistische paramilitaire groep in Noord-Ierland. Het onderzoek naar de moord werd in november 1989 gesloten, zonder dat de daders waren aangehouden. De zaak is in de loop van de jaren evenwel onderzocht door verschillende personen en instanties. Keer op keer wordt in deze onderzoeken geconcludeerd dat bij de moord op Patrick Finucane meerdere Britse veiligheidsdiensten betrokken zijn geweest. Medewerkers van de veiligheidsdiensten infiltrerden in verschillende paramilitaire organisaties. Dat gebeurde ook in het geval van Patrick Finucane, waar een infiltrant van het Britse leger op de hoogte raakte van de geplande aanslag op Finucane. Hij zou zelfs informatie hebben verschaft om deze aanslag mogelijk te maken.

Eveneens was een infiltrant van de Noord-Ierse politie bij de zaak betrokken; hij verstrekke de vuurwapens waarmee later op Finucane geschoten is. Medewerkers van het Britse leger hebben, hoewel zij op de hoogte waren van de geplande aanslag, Finucane niet gewaarschuwd voor het gevaar dat hij liep.

Onlangs was het veertien jaar geleden dat Patrick Finucane werd vermoord. De Amerikaanse mensenrechtenorganisatie *Lawyers Committee for Human Rights* (LCHR) heeft die gebeurtenis aangegrepen om bij de Britse autoriteiten nogmaals aan te dringen op een openbaar onderzoek van deze zaak.

Zie voor onderzoeksresultaten:

http://www.lchr.org/media/2003_alerts/0418a.htm

http://news.bbc.co.uk/1/shared/spl/hi/northern_ireland/03/stephens_inquiry/pdf/stephens_inquiry.pdf

Voor meer informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met de secretaris mr. Mirjam Siesling, p/a Janskerkhof 16, 3512 BM Utrecht, tel.: 030-253 71 21, fax: 030-253 70 28, M.Siesling@law.uu.nl.

Mr. Th. U. Hiddema, enkele jaren geleden in zijn Porsche.

Hij werd afgelopen weken bekritiseerd vanwege zijn poging het hoger beroep in de zaak Volkert van der G. te beïnvloeden, door een vertrouwelijk gegeven processtuk uit de zaak tegen Van der G., vergezeld van zijn scherpe mening door te spelen aan de pers. Zie hierover Taru Spronken in dit nummer.

De foto, van Paul Levitton/Hollandse Hoogte, kozen we op esthetische gronden. (red.)

recht & krom

Ewoud Sanders

Hoe staat het met de advocaat in de Nederlandse taal? Heeft hij veel sporen in onze woordenschat nagelaten en zo ja, komt hij er gunstig of ongunstig vanaf? Laten we beginnen met de advocaat die meteen voor het oprapen ligt, het *advocaatje*, de borrel van brandewijn met eieren, suiker en geraspte nootmuskaat. Met dat woord hebben we meteen een probleemgeval bij de kop, want over de herkomst ervan zijn de deskundigen het niet eens. Volgens het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (WNT), het wetenschappelijke woordenboek van het Nederlands, is *advocaatje* ontstaan als verkorting van *advocatenborrel*, een woord dat nog altijd in de Grote Van Dale staat. Die verkorting moet zich al in de 18de eeuw hebben voltrokken, want *advocaatje* is in 1789 aangetroffen in het werk van Wolff en Deken.

‘Men zet het spitse mondje aan een fyn liqueurtje, een gesuikerd brandewyntje, een advocaatje’, schreven zij in *Brieven van Abraham Blankaart*.

Ter verklaring van dit woord schreef het WNT in 1867: ‘Zoo genoemd als een goed smeersel

voor de keel, en dus bijzonder dienstig geacht voor een advocaat, die in ’t openbaar het woord moet voeren.’

Er waren indertijd natuurlijk nog veel meer mensen die geregeld in het openbaar het woord moesten voeren – denk maar aan de aanzeggers en de stadsomroepers – maar het beeld zal zijn geweest dat advocaten erg veel en handig wisten te smoezen.

Of heeft de advocatenborrel helemaal niks met het beroep van advocaat te maken? Die mogelijkheid is in 1925 voor het eerst geopperd door de Vlaamse etymoloog Jozef Vercoullie. Vercoullie herleidde het woord van het Deense *abekat*, dat ‘borrel’ betekent. Hoe en waarom dat Deense woord bij ons terecht was gekomen, vertelde hij er niet bij.

Discussies over de herkomst van woorden gaan soms bijzonder traag, en de reactie op Vercoullies theorie kwam pas in 1956, in het supplement op het WNT. In plaats van Vercoullies afleiding, die terzijde werd geschoven als ‘zeer onwaarschijnlijk’, voelde men meer voor een connectie met *advocatenwijn*, ‘brandewijn met suiker en nootmuskaat’, een woord dat al in 1655 was aangetroffen.

In 1989 volgde nog een vierde theorie. Het zou geloofwaardiger zijn, schreef het etymologisch woordenboek van Van Dale toentertijd, om een verband te leggen met het Franse *avocat* en het Spaanse *aguacate*, dat ‘avocado’ betekent. ‘De vrucht levert een smeuijge, boterachtig gele substantie,

waarvan men een dikke drank kan maken, zoals de in Indonesië in glazen geserveerde *adpokat*.’

Vooralsnog is de strijd om de herkomst van *advocaatje* onbeslist, maar zelf geloof ik nog het meest in de oudste theorie, dus het *advocaatje* als drankje voor de advocaat om z’n keel te sme-

ren. Niet zozeer omdat ik denk dat advocaten handige veelpraters zijn, maar omdat je dit vernoemingsmotief (zoals taalkundigen dat noemen) ook aantreft bij andere borrelnamen. Zo wordt een glaasje jenever ook een *keel-smeerdertje* of *smeerolie* genoemd, en de Duitsers kennen als benamingen voor sterkedrank onder meer *Gurgelwasser* ‘keel-’ of ‘gorgelwater’, *Halsöl* ‘halsolie’ (ook voor bier), *Rachenputzer* ‘keelpoetser’ en, als andere uiterste, *Rachenreißer* ‘keelverscheurder’.

Bij het *advocaatje*, de meest in het oog springende jurist in onze taal, valt het nog wel mee met de beeldvorming rond dit beroep, maar dat wordt al heel anders bij *advocatenstreek* en *juristerij*, waarover een andere keer.

Advocaatje

Advocaten met een lintje

Van de 3182 Nederlanders die op Koninginnedag een lintje kregen opgespeld, waren er elf advocaat. Het *Advocatenblad* sprak enkele van hen.

Twee officieren in de orde van Oranje-Nassau (oud-deken mr. M. Guensberg, zie de foto, en mr. W.F.C. Stevens) en negen ridders in die orde. Twee vrouwen (mr. M.C.S. Huybers uit Amsterdam en mr. C.E.M. Renckens uit Den Bosch) en zeven mannen.

Niet iedereen kreeg de onderscheiding op grond van advocatuurlijk of ander juridisch werk. Zo was mr. **Th. Groenewald** (Norton Rose) vijftien jaar voorzitter van het bestuur van de Oude Kerk in Amsterdam. Onder zijn 'bewind' is de kerk gerestaureerd, waarvoor tien miljoen gulden is binnengehaald. Hij wordt deze maand opgevolgd door een andere advocaat, en tevens AR-lid, Maurits van de Wall Bake (Stibbe).

Of neem mr. **F.L.M. Heuts**, verbonden aan het kantoor Pfeil & Heuts te Sittard. Daar was hij twaalf jaar wethouder, waarvan acht jaar loco-burgemeester. En hij was van 'minstens' vijftien organisaties voorzitter of bestuurslid.

'Als advocaat krijg je niet zo snel een lintje, als vrijwilliger plotseling wel', zegt mr. **P.W.L. Russell** (Amsterdam). Hij zat onder meer tien jaar in het landelijk partijbestuur van het CDA, was lid en secretaris van Muziekgroep Nederland, zat in besturen van een aantal musea en was betrokken bij de Wet tot behoud van het cultuurbezit. 'Ik vond de onderscheiding zo bijzonder omdat ik die niet kreeg aan het eind van mijn carrière', zegt de 48-jarige Russell.

Hoewel de precieze redenen waarom iemand een lintje krijgt niet altijd duidelijk is, vermoeden andere advocaten wel dat de toekenning te maken heeft met de beroepsuitoefening. Zo is mr. **H.C.S. Warendorf** (Warendorf Advocaten te Amsterdam) sinds de jaren zestig werkzaam als juridisch vertaler en gerechtstolk. Hij is een van de oprichters van het instituut dat gerechtstolken opleidt, en van een aparte sectie tolken bij het Nederlands Genootschap van Vertalers. Daarnaast adviseert hij op gebied van wetgeving en vertaalt hij wetgeving (onder meer het Nederlandse, Belgisch en Antilliaanse vennootschapsrecht). Zijn schoondochter

Foto: Edla Louke

heeft hem voor de onderscheiding voorgedragen, 'maar dat werd verder ondersteund door de vice-president Hoge Raad, mr. Van Erp Taalman Kip'.

De schoonfamilie speelt ook een rol bij mr. **F.M. Oberman**, verbonden aan Dommerholt & Van Dijk (Heerenveen), 'het kantoor van mijn schoonzoon'. Wel is Oberman niet meer in actieve dienst. Hij zat tien jaar in de Raad van Discipline te Amsterdam en werkte midden jaren tachtig voor het *Advocatenblad*. Hij was onder meer lid van een adviescommissie van de Reclameraad en voorzitter van de geschillencommissie van de Stichting Garantiefonds Reisgelden.

Oud-lid van de Algemene Raad mr. **H. van Veggel** kreeg een koninklijke onderscheiding voor zijn culturele verdiensten. Een lintje kreeg ook mr. **E.J. Numann**, voorzitter van de Examencommissie Beroepsopleiding Advocatuur. Mr. **W.F.C. Stevens** werd officier vanwege zijn verdiensten voor de fiscale advocatuur en allerlei maatschappelijke en culturele organisaties.

Mr. **C.E.M. Renckens**, werkzaam bij Van der Kruijs Renckens Cliteur Van Mens (Den Bosch), heeft haar onderscheiding wel degelijk te danken aan de (sociale) advocatuur. Ze was acht jaar lid van de Raad van Toezicht en drie jaar deken in Den Bosch. Verder is ze lid van de commissie

Familierecht van de NOvA, raadsheer-plaatsvervanger, lid van de Stichting Viadicte (die zich inzet voor kwaliteitszorg in de advocatuur), lid van de Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch én bestuurslid van de plaatselijke bibliotheek. 'Onze twee uithuizige kinderen waren 29 april thuis en we wilden die dag in de stad iets leuks gaan doen. Zo kwamen we terecht bij het gemeentehuis, maar eenmaal binnen viel het kwartje niet direct.'

Ook mr. **M.C.S. Huybers** (Pot Advocatenkantoor, Amsterdam), de tweede vrouwelijke ridder: 'Een vriendin zou die dag de eed als ambtenaar afleggen, en vroeg of ik wilde meegaan en of ik me een beetje leuk zou willen kleden. In het Tropenmuseum – daar zou de plechtigheid plaatsvinden – trof ik een nicht, en dat vond ik opmerkelijk. Toen liet die vriendin een uitnodiging zien voor de onderscheiding.' Huybers, werkzaam op een sociaal advocatenkantoor, staat veel vluchtelingen en transseksuelen bij. Uit die hoek is ook het lintje aangevraagd. Daarnaast zat ze in het bestuur in oprichting van wijkcentrum Zeeburg, en houdt ze al jaren spreekuur bij een buurthuis. Ze was zo 'overdonderd' door het lintje, dat ze niet goed heeft gehoord wat burgemeester Cohen over haar zei.

(Michel Knapen)

AGENDA

Veiligheid en Samenwerking in Europa

De Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht houdt op 5 juni 2003 haar voorjaarsbijeenkomst. Het thema is *Nederlands Voorzitterschap van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa* (OVSE). Sprekers zijn mr. J.G. De Hoop Scheffer, (demissionair) Minister van Buitenlandse Zaken, en dr. A. Bloed, consultant voor de VN, OVSE en EU en voormalig directeur van Constitu-

tional and Legal Policy Institute in Boedapest. De bijeenkomst wordt gehouden in het Carlton Ambassador Hotel, Sophialaan 2, Den Haag. Aanmelden niet nodig. Voor meer informatie: J.J. van Haersolte-van Hof, De Brauw Blackstone Westbroek, tel. 070 – 328 55 19, fax 070 – 324 20 95, e-mail jjvanhaersolte@dbbw.nl

MOT en WID

Op 28 mei 2003 organiseert Vermande Studiedagen de praktijkdag Wet identificatie bij dienstverlening (WID) - Wet melding ongebruikelijke transacties (MOT). Verschillende aspecten van de invoering van MOT en WID worden belicht onder leiding van dagvoorzitter mr. G.J. van Leijenhof, Verbonden aan Loyens & Loeff te Amsterdam, verbonden aan Van den Bosch & partners te Sliedrecht en zelfstandig fiscaal

publicist. Sprekers zijn mr. J.H. Asbreuk, advocaat-belastingkundige, Loyens & Loeff; mr. dr. G.J.M.E. de Bont, Belastingkundige, Hertoghs advocaten-belastingkundigen te Breda; J. Mulder, Senior Financieel onderzoeker, Meldpunt Ongebruikelijke Transacties, mw. dr. A.M.A. Bijvoet FB, Voorzitter Nederlandse Federatie van Belastingadviseurs, tevens zelfstandig gevestigd. Plaats Hilton Rotterdam.

Werknemer in het ondernemingsrecht

Het Van der Heijden Instituut organiseert op 7 en 8 november 2003 het congres *De werknemer in het ondernemingsrecht*. Sprekers zijn: prof. mr. L. Timmerman, mr. P.A.M. Witteveen, prof. mr. L.C.J. Sprengers, mr. G.N.H. Kemperink, mr. D.C. Buijs, mr. R.M. Beltzer, mr. F.B.J. Grapperhaus, mr. J.M. van Slooten, mw. prof.

mr. I.P. Asscher-Vonk en prof. mr. G. van Solinge. Prof. mr. F.J.P. van den Ingh zal voorzitter zijn. Vooraanmelding is alleen mogelijk per e-mail: symposia@cpo.kun.nl onder vermelding van Congres Van der Heijden Instituut 7 en 8 november 2003.

Sluitstuk Senaat

Natuurlijk: het politieke primaat ligt bij de Tweede Kamer. Maar na de hobbels van de behandeling door de Eerste Kamer moet de advocaat met het product aan de slag. Maandelijkse reflecties op de *Chambre de réflexion*.

De perikelen rond de formatie van een nieuw kabinet speelde ook de Eerste Kamer parten bij de behandeling van nieuwe wetgeving. Zo kon op 8 april het wetsvoorstel **Verjaring van schadevergoedingsclaims** (26.824) alleen in eerste termijn behandeld worden, omdat minister Donner in verband met zijn werkzaamheden als formateur verhinderd was de volledige behandeling van het wetsvoorstel bij te wonen. De voortzetting op 15 april werd na de tweede termijn van de Kamer geschorst. Een verdere behandeling van het wetsvoorstel zal plaatsvinden op een nog nader te bepalen tijdstip. Op 8 april werd de motie Van Leeuwen over verschillende uitvoeringsaspecten van de **Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte** (28.169) na stemming 'bij zitten en opstaan' met algemene stemmen aangenomen. Een week later zijn zonder beraadslaging en zonder stemming een aantal technische wijzigingen van de **Opiumwet** geaccepteerd.

De maand mei belooft een wat boeiender maand te worden op wetgevingsgebied. Ongetwijfeld tot groot genoegen van demissionair minister Donner, wordt een aantal wetsvoorstellen afgedaan als hamerstuk, dit om de nog beperkte periode tot het zomerreces zo optimaal mogelijk te benutten. Op 6 mei worden als hamerstukken behandeld, onder andere de **Aanpassing ondernemingswetgeving** (28.079), de **Wet elektronische handtekeningen** (27.743), de **Cassatieregeling in uitleveringszaken voor de Nederlandse Antillen en Aruba** (28.121) en de **Wet documentatie vennootschappen** (28.217). In twee termijnen hoopt de Kamer die dag de wetsvoorstellen **DNA-onderzoek in strafzaken naar uiterlijk waarneembare persoonskenmerken** (28.072) en **Uitbreiding strafbaarstelling heimelijk cameratoezicht** (27.732) te behandelen. Voor een dergelijke behandeling in twee termijnen wordt per wetsvoorstel overigens een kleine twee uur uitgetrokken.

De commissie Justitie gaat op 6 mei weer zeer efficiënt te werk door tijdens de 'theepauze' een voorbereidend onderzoek te doen in het voorstel **Uitvoeringswet EG-executieverordening** (28.263), de procedure te bepalen in zes andere wetsvoorstellen en een nadere procedure vast te stellen inzake het **Initiatiefvoorstel-Dittrich/Schonewille inzake invoering spreekrecht slachtoffers en nabestaanden** (27.632).

We houden u op de hoogte.

Anne-Marika van Arkel

Kroniek arbeidsrecht 2002

Gerrard Boot en Muriel Middeldorp
advocaten te Amsterdam, respectievelijk Haarlem

Zoals elke jaar presenteren we ook nu weer het overzicht dat Muriel Middeldorp en Gerrard Boot maakten van de belangrijkste arbeidsrechtelijke jurisprudentie van 2002. De nummers tussen haakjes verwijzen naar uitspraken uit JAR 2002.

ARBEIDSOVEREENKOMST?

Malhi werd door een schoonmaakbedrijf gedetacheerd bij de ABN AMRO-bank. Hij maakte binnen de bank al snel promotie, omdat hij ook verstand van computers had. Maar de Hoge Raad bepaalde dat de tussen het schoonmaakbedrijf en Malhi gesloten arbeidsovereenkomst niet stilzwijgend over was gegaan in een arbeidsovereenkomst met de bank, omdat de bank en Malhi zich daartoe niet jegens elkaar hadden verbonden (100). Een in Polen geworven 'hulp in de huishouding ten behoeve van de kinderen' deed in de praktijk ook schoonmaak- en verbouwingswerkzaamheden in het huis van het gastgezin, waartoe zij ook opdrachtbriefjes kreeg. Hoewel de kantonrechter stelde dat op au pairs het rechtsvermoeden van art. 7:610a BW niet van toepassing is, vond hij toch dat sprake was van een arbeidsovereenkomst met de daarbijbehorende aanspraak op minimumloon (58 en 237). Ook een franchisenemer deed een geslaagd beroep op dit rechtsvermoeden (225). Het Hof Amsterdam oordeelde dat een verkoper van aandelen wilens en wetens een managementovereenkomst met de koper was aangegaan, hoewel in een eerdere conceptovereenkomst sprake was van het aangaan van een arbeidsovereenkomst. Hij kon daarom na beëindiging van de managementovereenkomst door de koper geen ontslagbescherming claimen (32). Ook ten aanzien van een gerechtstolk werd geen arbeidsovereenkomst aangenomen. Hij stond hem vrij aan opdrachten wel of niet gehoor te geven, hij werd tijdens ziekte en vakantie niet doorbetaald en zorgde zelf voor de afdracht van inkomstenbelasting; er werd dus geen werkgeversgezag aangenomen (62).

AANPASSING ARBEIDSDUUR

Een voorafgaand aan de WAA gedaan verzoek tot vermindering van de arbeidsduur stond er niet aan in de weg binnen 2 jaar nadien, nu wel met een beroep op de WAA, een nieuw verzoek in te dienen. De kantonrechter stond toe dat een filiaalleidster 25 uur per week ging werken, waarmee zij de helft van de totale openingstijd van de winkel aanwezig zou zijn, mits deze 25 uur over vier dagen per week werden gespreid (7). Een andere kantonrechter veroordeelde de werkgever bij wijze van voorziening de werkneemster gedurende de door deze gewenste 22 uur per week tot het werk toe te laten, in plaats van de 38 uur die zij voorheen werkte. Het bezwaar van de werkgever dat de vrijkomende uren niet konden worden ingevuld, werd verworpen, omdat de werkgever daarnaar weliswaar intern onderzoek had gedaan, maar niet extern (57). Het bedrijfsbeleid dat een unit-coach continu bereikbaar moet zijn vormde voor de werkgever een onvoldoende zwaarwegend belang zich tegen een arbeidsduurvermindering van 32 naar 24 uur per week te verzetten, omdat de desbetreffende werkneemster voorafgaand aan haar verzoek, gebruikmakend van ouderschapsverlof en het opnemen van vakantiedagen, ook tot tevredenheid drie dagen per week had gewerkt (281). Een zwaarwegend bedrijfsbelang werd wel aangenomen in een zaak waarin met de ondernemingsraad was afgesproken dat een artsenvertegenwoordiger vanwege overheadtijd (vergaderingen en opleiding) minimaal 32 uur per week moest werken (140). Kleine werkgevers vallen niet onder de hoofdregeling van de WAA, maar moeten een regeling

lek goende har die kort
werkweek omdat taidelik
was...

treffen. Op het verzoek van de werknemer van een kleine werkgever die dat niet had gedaan, viel de door de rechter toegepaste belangenafweging in het voordeel van de werkgever uit: zijn twee werknemers moesten constant samenwerken en er was voor de vrijkomende uren geen duurzame vervanging te regelen (88).

AANSPRAKELIJKHEID WERKGEVER/BEROEPSZIEKTEN

Als een werkgever zijn werknemer uitleent aan een derde en de werknemer aldaar een bedrijfsongeval overkomt, dan is de uitlener

voor het door de inlener gepleegd tekortschieten in de zorgverplichting aansprakelijk alsof het een eigen tekortschieten betreft. Of de uitlener over het werk bij de inlener nog zeggenschap had, is daarbij niet van belang (HR 260).

Schade opgelopen tijdens woon-werkverkeer valt niet onder het bereik van art. 7:658 BW, omdat zich dat niet binnen het kader 'in de uitoefening van zijn werkzaamheden' afspeelt. Een werknemer vervoerde op aanwijzing van de werkgever niet alleen zichzelf maar ook collega's. Hij ontving daarvoor, naast een autokostenvergoeding, ook een reisenvergoeding; deze situatie valt op een lijn te stellen met een uit de arbeidsovereenkomst voortvloeiende verplichting. Het dan niet-vergoeden van de door de werknemer geleden schade als gevolg van een verkeersongeval is in strijd met art. 6:248 BW (HR 205). Het niet-vergoeden van tijdens woon-werkverkeer geleden schade kan ook in strijd zijn met goed werkgeverschap (267, met verwijzing naar JAR 2001/24).

De werkgever die zich beroept op opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer, moet dat bewijzen: een koerier die met grote snelheid tegen een pilaar van een tankstation was gereden, was misschien als gevolg van zijn ziekte korte tijd bewusteloos geweest; de bewuste roekeloosheid was daarom niet komen vast te staan (95).

Een piloot overkwam een verkeersongeval tijdens wachttijd (tussen twee vluchten in) in de Ivoorkust. Die wachttijd is geen werktijd; de in de Ivoorkust niet-verhaalbare schade als gevolg van het ongeval kon dus niet bij werkgever KLM in rekening worden gebracht (211). De KLM had bovendien voldaan aan de verplichting haar werknemers te informeren over de risico's die zij liepen in de plaatsen waar zij naar toe vlogen.

De kantonrechter in Utrecht zette de deur open naar het onder art. 7:658 BW brengen van psychische schade. In een tussenvonnis bepaalde deze dat de psychische schade van een veelvuldig met zelfdodingen geconfronteerde machinist onder het artikel zou kunnen vallen. Het tekortschieten van de NS zou kunnen bestaan uit onvoldoende opvang nadat een dergelijke gebeurtenis (weer) heeft plaatsgevonden (220).

Een van de eerste gepubliceerde uitspraken over art. 7:658 lid 4 BW (aansprakelijkheid werkverschaffer voor arbeidsongevallen van niet-werknemers) betrof het volgende: een onderhoudsbedrijf spreekt met een particulier af aan diens huis timmer- en loodgieterswerkzaamheden te verrichten. Het onderhoudsbedrijf schakelt hiervoor een derde in en laat deze aanvankelijk het loodgieters- maar uiteindelijk al het werk doen; het onderhoudsbedrijf huurt wel een steiger; juist die steiger valt om, met ernstige schade voor de ingehuurd derde van dien. De derde – die met de opdrachtgever geen wezenlijk contact heeft gehad – spreekt met succes het onderhoudsbedrijf aan: uit de wetsgeschiedenis blijkt volgens de kantonrechter dat, wanneer een beroepsuitoefenaar of bedrijf aan een 'branchevreemde' derde een opdracht geeft, hij niet aansprakelijk is voor een door die derde overkomen ongeval; de door het onderhavige onderhoudsbedrijf ingeschakelde derde zou echter een deel van het door hem zelf aangenomen werk uitvoeren: dat valt dan wel onder het bereik van art. 7:658 lid 4 BW.

Er is een aantal uitspraken over RSI gedaan (53, 82, 184, 256), maar deze waren alle erg feitelijk en geven in samenvatting weinig anders aan dan de bekende reeks: 1) eerst moet het tekortschieten van de werkgever in zijn zorgverplichting vaststaan; 2) dan moet het causaal verband tussen dat tekortschieten en de schade worden vastgesteld en 3) dan moet worden vastgesteld dat de scha-

de in het kader van de uitoefening van de werkzaamheden is ontstaan. Opvallend is wel de uitspraak van kantonrechter Arnhem dat het niet-objectiveerbaar karakter van de klachten geen belemmering hoeft te zijn voor aansprakelijkheid (251).

Goed voor een kopje ('een echte man in een schoonheidssalon?'), maar wel zielig was de vertegenwoordiger van schoonheidsapparaten die bij potentiële klanten 80 kilo zware apparaten moest tillen, op een kwade dag zelf (samen met de echtgenoot van de eigenaresse van de schoonheidssalon) van een steile trap viel, waarbij er iets in de vertegenwoordigers rug knapte. Omdat 80 kilo meer is dan de blijkens het EG Besluit Fysieke Belasting toegestane 40 kilo, was de werkgever tekortgeschoten in zijn zorgverplichting (12). Tot slot in het kader van de details: het zich op de eerste dag van het dienstverband bezeren met het middels een vlijmscherp mes doorsnijden van een 'zacht kadetje' getuigt niet van een onvoldoende tekortschieten door de werkgever. Hoe de casus was uitgevallen met harde broodjes of Surinaamse puntjes vermeldt de Hoge Raad niet, maar van belang is dus weer dat art. 7:658 BW géén risicoaansprakelijkheid behelst. Dan zou de werkgever van een zichzelf snijdende werknemer immers altijd aansprakelijk zijn (259).

CAO/AVV

Dat een algemeen verbindend verklaarde CAO een 'beetje' nawerking heeft, geldt temeer na de uitspraak van de Hoge Raad van 7 juni 2002 (154). De werknemer in kwestie, in dienst van een ongebonden werkgever, was ziek geworden in een AVV-loos tijdperk. De algemeen verbindend verklaarde CAO-bepaling gaf recht op twee jaar volledige doorbetaling van loon tijdens ziekte. De rechtbank kent de werknemer die aanspraak slechts toe over de periode van algemeenverbindendverklaring, maar de HR laat die, door de algemeenverbindendverklaring 'voor een bepaald tijdvak' ontstane rechten, ook voortduren na afloop van de AVV. Dit arrest gaat daarmee verder dan dat van 28 januari 1994 (JAR 1994/47) omdat daarin sprake was van de situatie dat een werknemer ziek was geworden tijdens een AVV-periode.

‘CAO-bepalingen moeten letterlijk worden uitgelegd en de partijbedoeling doet er niet toe’, zo wordt de Hoge Raad-jurisprudentie soms kort samengevat. Ten onrechte! Vaste jurisprudentie is dat bij een uitleg van CAO-bepalingen de bewoordingen daarvan, gelezen in het licht van de gehele tekst, *in beginsel* van doorslaggevend betekenis zijn. De nuance zit in het ‘in beginsel’. Wanneer de partijbedoeling naar objectieve maatstaven volgt uit de CAO-tekst of uit een eventuele toelichting, en dus ook voor niet-partijen kenbaar is, komt ook daaraan betekenis toe. Hoewel in de Horeca-CAO de – tamelijk rechteloze categorie – ‘hulpkrachten’ wordt omschreven als ‘de werknemer die uitsluitend tijdens vakanties van het dagonderwijs en/of op vrijdag vanaf 17.00 uur en/of op zaterdag en/of zondag die werkzaamheden uitvoert die zijn ingedeeld in de functie-groep 1, 2 of 3’ wordt een aantal werknemers dat evident buiten die genoemde tijden heeft gewerkt toch beschouwd als hulpkrachten en niet als vaste parttimers. Volgens de Hoge Raad heeft de rechtbank terecht geoordeeld dat met hulpkrachten bedoeld werd op scholieren en studenten die in hun vrije tijd iets willen bijverdienen. Het woord ‘uitsluitend’ moet daarom niet letterlijk worden uitgelegd.

Voor de uitleg van een CAO-bepaling (wat valt onder de definitie van ‘werknemer’) mag gekeken worden naar omringende bepalingen: omdat bij erkenning van de door appellant bepleite uitleg (namelijk om onder werknemer te verstaan: ‘iedere ingeleende werknemer’ en niet alleen de ‘collegiale inlening’) een andere CAO-bepaling zinloos zou zijn, wordt voor de andere uitleg gekozen (20).

Minder vrij was de HR in zijn uitleg van de CAO-Ziekenhui(swe)zen. Als gevolg van een privatiseringsoperatie kwamen fysiotherapeuten, die al meer dan 10 jaar voor het ziekenhuis werkten, onder de CAO te vallen. Zij werden ingedeeld als hadden zij 0 functie-jaren. De CAO verplichtte de werkgever wel om, na het van toepassing worden daarvan, jaarlijks een periodiek toe te kennen, maar voor de eerste inschaling stond nergens dat alle voorgaande jaren ook móesten worden meegenomen (153). De Hoge Raad interpreteerde ook een andere CAO-bepaling

nogal letterlijk; daarin stond dat in geval van een verkeerde inschaling, deze zou worden hersteld en dat herstel zou ingaan vanaf het moment van schriftelijke melding. Omdat nergens in de CAO was te lezen dat dit herstel niet ook zag op het door de werknemer geclaimde bijbehorende hogere loon, ontstond ook de loonvordering pas vanaf het moment van schriftelijke melding (249).

LOON

Na de verkoop van zijn bedrijf en woning trad de verkoper in dienst van de koper. Een van de afspraken was dat hij voor f 500 per maand in de desbetreffende woning mocht blijven. Veel later claimt de werknemer betaling van salaris conform de CAO. De kantonrechter wijst die vordering af, mede omdat de werkelijke huurwaarde van de woning op EUR 1.114 per maand is getaxeerd, en het verschil met de betaalde huurprijs als loon in natura wordt aangemerkt (255).

Een rechter kan een loonvordering slechts matigen, wanneer toewijzing tot onaanvaardbare gevolgen zou leiden. Een lange procedure vormt daartoe onvoldoende grond, zelfs wanneer die lange duur vooral door de werknemer is veroorzaakt. Matiging kan in dat geval alleen dan ‘wanneer de feiten geen andere conclusie toelaten dan dat de werknemer de procedure welbewust en met succes heeft gerekt’. Die vaste jurisprudentie wordt door de Hoge Raad (247) herhaald: het pas na een halfjaar door de werknemer dagvaardt en het niet-vragen van een voorziening zijn onvoldoende om aan het uitzonderingscriterium te voldoen.

Bij het beperken van de verdragingsvergoeding van (thans) art. 7:625 BW heeft de rechter meer vrijheid: dat betreft een billijkheidsoordeel, waarbij de HR oordeelt dat tot de omstandigheden op grond waarvan de rechter bevoegd is de verhoging te matigen, ook behoort de totale omvang (inclusief verhoging) van de toewijsbare vordering. In de desbetreffende zaak had de rechtbank aan werknemer bijna f 80.000 toegewezen, te verhogen met 25% verdragingsvergoeding. In cassatie werd de zaak terugverwezen en het hof kende f 190.000 toe ‘vermeerderd met eenzelfde percentage verdragingsvergoeding’. Bij het hof had de werkgever al eerder

bepleit de verdragingsvergoeding op 0% te stellen. Het hof had op dat verzoek opnieuw moeten ingaan.

Een werkgever mag er niet snel gerechtvaardigd op vertrouwen dat een werknemer het er bij laat zitten, wanneer diens verzoek op een hogere periodieke salarisverhoging is afgewezen. Wanneer de werknemer er anderhalf jaar later toch op terugkomt, impliceert dat nog geen rechtsverwerking. Daarvoor zijn bijzondere omstandigheden vereist en niet enkel tijdsverloop, zo herhaalde de Hoge Raad (167).

De Wet minimumloon en vakantietoeslag kent geen minimumaantal uren meer; de in de wet geregelde aanspraken komen daarom ook toe aan een oproepkracht voor de door deze gewerkte uren, zo besliste de Hoge Raad (136). De WMM kent een minimum maand- en weeksalarij; voor een parttimer die een wisselend uren aantal werkt, is het van belang het uren-aantal (‘de normale arbeidsduur’ volgens art. 12 WMM) per week te bepalen, om het voor hem geldende minimumuurloon te kunnen uitrekenen. Terecht keek de rechtbank daarbij naar de normale arbeidsduur in overeenkomstige arbeidsverhoudingen; ook wanneer het werk van de parkeerwachter in kwestie maar gedeeltelijk overeenstemt met dat van schoonmakers en beveiligingspersoneel, dan nog kunnen dat overeenkomstige arbeidsverhoudingen zijn (Hoge Raad, 118).

Een terugbetalingsregeling van studiekosten is alleen geldig wanneer sprake is van een glijdende schaal (minder terugbetalen naarmate de studie langer geleden is beëindigd). Ook als een glijdende schaal is afgesproken, kan de terugbetalingsverplichting echter in strijd zijn met goed werkgeverschap (158) of de redelijkheid en billijkheid (30), wanneer de lasten een onevenredige aanslag op het inkomen van de werknemer vormen of wanneer de door werkgever geclaimde kosten onwaarschijnlijk hoog zijn.

OVERGANG ONDERNEMING

Volgens het Hof van Justitie (47) kan in de schoonmaaksector een georganiseerd geheel van werknemers dat speciaal en duurzaam met een gemeenschappelijke taak is belast,

als economische eenheid worden aangemerkt, wanneer er geen andere productiefactoren zijn. Wanneer het schoonmaakwerk wordt overgedragen, gaan de werknemers dus mee, ook wanneer zij vlak voor de overdracht – maar met het oog op die overdracht – al ontslagen waren. Wanneer de werknemer zich tegen de overgang verzet, en de oude werkgever bereid is hem in dienst te houden, dan verzet Richtlijn 98/50 zich daar niet tegen (47). Het komt een werkgever soms goed uit personeel uit een over te dragen afdeling eerst over te plaatsen: KPN kreeg van de CWI te horen dat aldus de bepalingen met betrekking tot de overgang van onderneming werden ondergraven en de verzochte toestemming werd dus geweigerd. Maar de kantonrechter ontbond vervolgens de arbeidsovereenkomst toch: de OR had met de overplaatsingen ingestemd en de desbetreffende werknemer had tegen die overplaatsing ook geen bezwaar gemaakt (268).

ZIEKTE

Een werknemer komt drie maanden later dan afgesproken uit Marokko terug met de mededeling dat hij al die tijd ziek was; hij zou daarover een telegram hebben gestuurd, maar de werkgever betwist dat te hebben ontvangen. De werkgever weigert loonbetaling omdat de werknemer onwettig afwezig is geweest. De rechtbank meent dat de werkgever daarmee onvoldoende betwist heeft dat sprake was van arbeidsongeschiktheid, maar dat oordeel wordt door de Hoge Raad gecasseerd: genoemd standpunt van de werkgever kan niet anders dan als een betwisting van de ziekte van de werknemer over de desbetreffende periode worden gezien; de werknemer had dus op basis van art. 7:629a BW een *second opinion* moeten overleggen (294).

Wanneer een werknemer, die ooit een WAO-uitkering ontving maar weer herstelde, binnen vijf jaar nadien met dezelfde ziekteoorzaak uitvalt, geldt op grond van art. 43 WAO een wachttijd van slechts 4 weken. Voor de werknemer in kwestie ontstond daarmee opnieuw aanspraak op maximaal een jaar volledige doorbetaling van loon tijdens ziekte, ook al had deze werknemer drie jaar daarvoor die maximumperiode

van doorbetaling al genoten (242). De administratie van de uitvoeringsinstelling is niet doorslaggevend voor de vraag of sprake is van een langer dan vier weken durende periode van arbeidsgeschiktheid (op grond waarvan een nieuw jaar van doorbetalingsverplichting ex art. 7:629 BW zou zijn ontstaan). Het advies van de arbodienst luidde dat de werknemer vanaf 4 december 2000 weer volledig arbeidsgeschikt was. Tussen de werkgever en werknemer was sprake van een arbeidsconflict, waarover op 11 december 2000 was gesproken. De werknemer meldde op 7 januari 2001 wegens ziekte niet in staat te zijn het werk te hervatten en had dat in de tussentijd ook niet gedaan: dat alles maakt dat geen sprake is van een langer dan vier weken durende periode van arbeidsgeschiktheid (163). Het gedurende vijf weken gedeeltelijk hervatten van werkzaamheden doet ook geen nieuw art. 7:629 BW-jaar ontstaan (49).

In lijn met de Goldsteen/Roeland-jurisprudentie is het vonnis dat de werkgever bij het aanbieden van passend werk tot aanpassing van het salaris mag overgaan, overeenkomstig de loonwaarde die het GAK aan dat aangepaste werk gaf (121).

is er in de proeftijd ook
een stukje ziekteverzuim
opgenomen?

Een werkgever mag in geval van ziekte meer loon betalen dan de in art. 7:629 BW genoemde 70%. Daarom werd terugbetaling van het 'per ongeluk' meer betaalde (namelijk 100% in plaats van 70) in strijd met redelijkheid en billijkheid geacht (172). Dat de 70% van art. 7:629 BW beperkt is tot het maximumdagloon, ondervond een andere werknemer: hij kon niet aannemelijk maken dat het gebruik was bij zijn werkgever het (twee maal hogere) volledige loon door te betalen (8).

De kantonrechter Amersfoort had een primus met een uitspraak over opzettelijk veroorzaakte ziekte: het onder invloed van alcohol veroorzaakte ongeval werd als zodanig bestempeld (34).

Een taxichauffeuse had bij een aanstellingskeuring verzwegen dat zij drie jaar daarvoor psychische problemen had gehad. Maar dat was geen grond voor staking van de loonbetaling op grond van lid 3 van art. 7:629 BW, aangezien die psychische problemen haar niet op zich ongeschikt maakten voor het chauffeurswerk (108).

ONTSLAG: PROEFTIJDPERIKELN

Wie denkt dat de proeftijdregels van ijzer zijn, heeft het mis. Meerdere kantonrechters vonden ze in 2002 van plastic. In sommige

gevallen werd de proeftijd opgerekt ten voordele van de werkgever, in andere ten voordele van de werknemer. Zo wilde een zieke werknemer zijn ontslag telefonisch niet aanhoren en kreeg het daarna schriftelijk een dag te laat aangezegd, maar het ontslag werd geldig geacht (40). Datzelfde gold voor de werkneemster wier arbeidsovereenkomst tijdens de proeftijd met een opzegtermijn van één week werd opgezegd. Na enige discussie over de vraag of was opgezegd (dan wel bedoeld op te zeggen) tegen het einde van de proeftijd of tegen de dag daaropvolgend, besloten de kantonrechter en de rechtbank dat sprake was van een tijdige en regelmatige opzegging (96). De werknemers in de uitspraken met nummers 64 en 83 hadden meer geluk. In beide gevallen was sprake van een nietige proeftijdbeding. In het eerste, omdat een te lange proeftijd was afgesproken en in het tweede, omdat een tweede proeftijd niet rechtsgeldig was overeengekomen. Toch was de opzegging door beide werknemers rechtsgeldig. In nummer 64 werd de nietige proeftijd (uitgaande van vaste jurisprudentie: ten onrechte) geconverteerd in een geldige, terwijl in nummer 83 geoordeeld werd dat de werkgever, die abusievelijk een tweede proeftijd in het tweede contract had opgenomen, daarvan de gevolgen voor eigen rekening moest nemen. De rechtbank Middelburg had het in nummer 131 wel bij het juiste eind; terecht werd daarin geoordeeld dat een nietige proeftijd niet kan worden geconverteerd in een geldige (zie ook Hoge Raad 8 juli 1987, NJ 1988, 232).

LEEFTIJDSONTSLAG

Vier uitspraken gingen over de vraag of een werkgever zich terecht op het standpunt stelde dat aan de arbeidsovereenkomst bij het bereiken van een bepaalde leeftijd een einde kwam. De Hoge Raad heeft (weer) uitgemaakt dat verplichte pensionering op 65-jarige leeftijd geen leeftijdsdiscriminatie oplevert, ook niet als geen pensioenvoorziening is getroffen (279). De rechtbank Haarlem oordeelde in hoger beroep in gelijke zin als eerder de kantonrechter (JAR 2001/104): vliegers moeten accepteren dat zij op 56-jarige leeftijd gedwongen worden om

te stoppen (290). Ook een scheidsrechter van 70 jaar trok bij het Hof Amsterdam aan het kortste eind (99). Maar de voorzieningenrechter in Amsterdam wees een beroep van de ING Bank op de eigen CAO af. Daarin stond dat de werknemer bij het bereiken van de 62-jarige leeftijd pensioneerde, tenzij werd afgesproken dat hij langer zou doorwerken. Het uitsluiten van werknemers op 62-jarige leeftijd, omdat hun spankracht in het algemeen afneemt, zonder dat een inhoudelijke toetsing van de concrete invulling van de taak heeft plaatsgevonden, levert volgens de voorzieningenrechter onvoldoende rechtvaardiging op voor een onderscheid naar leeftijd (173).

PROCESSUELE ASPECTEN VAN ONTSLAG

Verordening 44/2001

Op grond van deze verordening (in werking getreden op 1 maart 2002) moet het arbeidsrechtelijk geschil met een in het buitenland woonachtige werknemer aanhangig worden gemaakt bij de rechter van de woonplaats van de werknemer. De kantonrechter in Eindhoven vond evenwel dat de werknemer die een beroep deed op de onbevoegdheid van de kantonrechter misbruik van bevoegdheid maakte omdat de werknemer zelf een loonvorderingsprocedure in Nederland was begonnen (215). In de zaak met nummers 199 en 291 werd de procedure (wel) in België gevoerd. Het duurde even voordat de Belgische rechter de knoop doorhakke, maar uiteindelijk vond deze het ontslag gerechtvaardigd en een vergoeding op basis van het sociaal plan passend.

Herroeping

Op grond van art. 390 Rv kan een beschikking worden herroepen indien sprake is van bedrog of valse of achtergehouden stukken. In nummer 146 herzag de kantonrechter zijn ontbindingsbeschikking inderdaad; de werknemer had in het kader van de onderhandelingen over een pro forma-regeling overeenkomstig het verzoek van de werkgever moeten melden dat sprake was van het opstarten van een eigen onderneming. Door dat niet te doen had de werkgever ten

onrechte een te hoge vergoeding betaald. Maar in nummer 271 werd het beroep op herroeping afgewezen. Partijen waren bij de onderhandelingen uitgegaan van een te lang dienstverband, maar de werkneemster hoefde niet te weten dat haar dienstverband met een andere vennootschap in de groep niet behoefde te worden meegeteld. Er was geen sprake van bedrog, maar van onwetendheid.

Nakoming van een beëindigingsregeling

In de nummers 218 en 244 werd in kort geding nakoming gevraagd van een beëindigingsregeling (met het oog op een pro forma-procedure). In het eerste geval bleek dat de werkgever, die zelf had onderhandeld, geen idee had gehad van wat 'de kantonrechtersformule' inhield en nogal geschrokken was van de uitkomst. Natuurlijk bleef deze onwetendheid voor zijn rekening. In nummer 244 werd de werknemer aan de regeling gebonden geacht: hij beriep zich op het feit dat zijn gemachtigde ten onrechte namens hem had ingestemd met de regeling, maar trok aan het kortste eind.

Foutje van de rechtbank

U doet er verstandig aan om in de gaten te houden of de kantonrechter in een pro forma-procedure wel tijdig de beschikking afgeeft. In nummer 77 was het dossier ter griffie zoekgeraakt en de advocaat rappeleerde pas na langere tijd. De kantonrechter heeft toen alsnog een beschikking afgegeven maar de arbeidsovereenkomst (veel) later ontbonden dan de bedoeling was. Een andere kantonrechter herschreef in nummer 11 een ontbindingsbeschikking op verzoek van een werknemer. Hij corrigeerde dat hij niet bedoeld had een vergoeding van f 260.000 toe te kennen, maar f 660.000. De werkgever werd niet gevraagd of deze het eens was met het feit dat sprake was van een kennelijke verschrijving. De werkgever appelleerde met succes: afgezien van het feit dat de werkgever niet gehoord was, was ook niet direct kenbaar dat sprake was van een evidente vergissing omdat de hoogte van de vergoeding niet gemotiveerd was in de beschikking. De herstelbeschikking werd dus vernietigd en de werknemer kon fluiten naar f 400.000.

ONTBINDINGSPROCEDURES

Het aantal verzoeken tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst door de werkgever overtreft verre het aantal door werknemers ingediende rekestten (ongeveer in de verhouding 20:1). Uit de uitspraken valt geen concrete lijn af te leiden. Zo varieerde de C-factor van 0 tot 8 en denken de kantonrechters in den lande soms diametraal anders over dezelfde feiten en rechtsvragen. Zo vond de kantonrechter in nummer 188 dat de werkgever die reorganiseerde, terecht volstond met het aanbod aan boventalligen om te solliciteren naar andere passende functies (dus zonder deze zelf te zoeken en aan te bieden), maar vond de kantonrechter in nummer 285 dat een werkgever herplaatsingsmogelijkheden in het gehele concern (dus ook buiten de eigen onderneming) had moeten onderzoeken. Een aantal kantonrechters besloot tot toepassing van een hogere correctiefactor omdat herstructureringsprocessen onzorgvuldig waren verlopen (139, 212, 228). De werkneemster wier functie kwam te vervallen als gevolg van een reorganisatie kreeg een vergoeding met correctiefactor 4 toege-

past omdat haar ten tijde van indiensttreding nog gouden bergen waren beloofd (180).

Er zijn zeven uitspraken gepubliceerd van werknemers die ontslagen werden, omdat zij vunzige e-mails verspreidden of pornosites in de tijd van de baas bezochten. Alleen in de zaken met nummers 73 en 289 oordeelden de kantonrechters uitdrukkelijk dat sprake was van een dringende reden. In het ene geval, omdat sprake was van een HR-manager die beter had moeten weten en in het andere geval, omdat de werkgever een zorgvuldig en consistent beleid voerde. In drie andere gevallen (28, 55 en 105) ontbond de kantonrechter niet wegens een dringende reden, maar kende geen vergoeding toe. Slechts één werknemer ontsprong de dans (269): in zijn geval werd de ontbinding geweigerd. De man (54 jaar oud en 34 jaar in dienst) surfde 'maar' 20 minuten per dag op het pornonet – hetgeen bij toeval werd ontdekt – en zijn arbeidsprestatie had daaronder niet geleden. De werkgever die geen beleid had geformuleerd zag zich geconfronteerd met toepassing van een correctiefactor van 0,5 (171).

ENKELE OPVALLENDE

ONTBINDINGSBESCHIKKINGEN

Lucy de B. (zo neem ik althans aan) is niet alleen in een strafrechtelijke procedure terechtgekomen, maar zag zich ook geconfronteerd met een verzoek tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst. De kantonrech-

ter heeft bepaald dat door het ziekenhuis aan haar nog een vergoeding zal moeten worden betaald van f 100.000 als zij zou worden vrijgesproken. Ook om die reden is het dus geen wonder dat zij hoger beroep heeft ingesteld van het vonnis in de strafzaak (50). Een buschauffeur van Connexxion reed opzettelijk een wegwerker aan (met uiteindelijk beperkt letsel als gevolg). Maar de kantonrechter weigerde de ontbinding van de arbeidsovereenkomst, omdat 'aannemelijk was dat het om een eenmalige misstap ging' (194). Minder geluk had een taxichauffeur, die opzettelijk het pand van de Arbodienst was ingereken. Niet alleen werd de arbeidsovereenkomst ontbonden zonder dat nog enige vergoeding behoefde te worden betaald, maar ook werd hij geconfronteerd met het feit dat aangenomen werd dat hij 'opzettelijk' of 'bewust roekeloos' had gehandeld, zodat de door hem veroorzaakte schade verrekend mocht worden met het aan hem nog toekomende salaris (109).

ONTBINDINGSVERGOEDING

Heeft u te maken met een ontslagzaak waarbij een Nederlandse werknemer naar het buitenland is uitgezonden (of een buitenlandse werknemer in Nederland is tewerkgesteld) en vraagt u zich af welke salariscomponenten zoal betrokken moeten worden bij toepassing van de kantonrechtersformule, lees dan ook de uitspraken met nummers 111, 193 en 285. De uitkomsten daarvan verschillen en als het de kantonrechter te moeilijk wordt, wordt een en ander ook wel vertaald in de C-factor. Zie in dat verband ook de uitspraak met nummer 230 waarbij C uiteindelijk op 5 werd gesteld, omdat de Poolse werkneemster er geen rekening mee had hoeven houden dat haar arbeidsovereenkomst in Nederland al zo snel zou eindigen.

Een aantal kantonrechters (zie met name ook de jurisprudentie van vóór 2002) vindt dat de A-factor uit de kantonrechtersformule niet gevolgd hoeft te worden als de ontbinding wordt gevraagd van een arbeidsovereenkomst met een werknemer van ouder dan 50, die pas na 50-jarige leeftijd in dienst is gekomen. De redenering is dan dat werkgevers niet meer geïnteresseerd zullen zijn in het aannemen van oudere werknemers, als

zij al op voorhand weten dat de te werken jaren dubbel zullen tellen, als op enig moment toch afscheid genomen zou moeten worden (236).

HET LEVEN NA DE ONTBINDINGSPROCEDURE

In 2002 is een aantal uitspraken geweest over de vraag óf en, zo ja, wát de werknemer nog zou kunnen vorderen als aan de arbeidsovereenkomst een einde is gekomen door ontbinding. In de zaken met nummers 66 en 67 heeft de Hoge Raad uitgemaakt dat de werknemer nadien nog een octrooivergoeding kan claimen of een loonvordering kan instellen. De Hoge Raad heeft eerder (onder andere op 2 november 2001, NJ 2001, 667) aangegeven dat in de 7:685 BW-procedure 'het resultaat van de rechtelijke toetsing aan de eisen van redelijkheid en billijkheid in beginsel ten volle, onder meeweging van alle relevante factoren, tot uitdrukking behoort te komen in de hoogte van de vergoeding, zodat er daarnaast voor een zodanige toetsing geen plaats meer is'. Maar de Hoge Raad heeft nu aangegeven dat deze vergoeding op grond van 7:685 lid 8 BW niet betreft 'de aanspraken die zijn ontstaan tijdens de arbeidsovereenkomst en betrekking hebben op de periode vóór beëindiging en die geen verband houden met de (wijze van) beëindiging en de gevolgen daarvan'. Deze vorderingen kunnen dus wel degelijk separaat worden ingesteld. Dat is alleen (soms) anders als de desbetreffende vorderingen door de kantonrechter in de ontbindingsprocedure uitdrukkelijk zijn meegenomen. Het is maar zeer de vraag of die laatste situatie zich niet voordeed in de kwestie met nummer 149. De Drankencentrale Waterland ontsloeg haar (niet-statutair) directeur Blakborn op staande voet wegens (vermeende?) belastingfraude. Vervolgens werd een voorwaardelijke ontbindingsprocedure gevoerd, waarin aan Blakborn een (voorwaardelijke) ontbindingsvergoeding werd toegekend. Daarna werd in de loonvorderingsprocedure door de kantonrechter geoordeeld dat het ontslag op staande voet rechtsgeldig was en werd in hoger beroep tot een andere conclusie gekomen. Dat leverde Blakborn niet alleen een loonvordering op, maar ook wees de rechtbank

het beroep van Blakborn op een contractuele afvloeiingsregeling toe, niettegenstaande het feit dat door de kantonrechter in de voorwaardelijke ontbindingsprocedure al een (overigens onbekend) vergoedingsbedrag was toegewezen.

DE SWITCH

De switch (nummer 155) is in 2002 een van de meest opvallende uitspraken in arbeidsrechtland geweest en gaat over het volgende: een werknemer werd op staande voet ontslagen en riep de nietigheid daarvan in. De kantonrechter ontbond de arbeidsovereenkomst 'voorzover rechtens vereist' en kende aan de werknemer géén vergoeding toe. De beschikking werd op dezelfde dag gegeven als een vonnis in een voorlopige voorzieningenprocedure, waarin de vordering tot doorbetaling van loon werd afgewezen. Op de dag van de uitspraken stuurt de gemachtigde van de werknemer aan de advocaat van de werkge-

ver een brief, waarin hij schreef dat de werknemer afstand deed van zijn beroep op nietigheid van het ontslag op staande voet. Vervolgens startte de werknemer een procedure waarin schadevergoeding wegens kennelijk onredelijk en onregelmatig ontslag werd gevorderd. Anders gezegd: de werknemer legde zich alsnog neer bij het ontslag op staande voet en accepteerde dus de opzegging als zodanig, maar stelde wel dat sprake was van een kennelijk onredelijk en bovendien onregelmatig ontslag. De Hoge Raad oordeelde dat deze switch mogelijk is, omdat al in eerdere jurisprudentie (7 oktober 1994, NJ 1995, 171) is uitgemaakt dat een werknemer op zijn keuze, om een beroep te doen op de nietigheid van het ontslag, kan terugkomen tenzij hij daarvan ondubbelzinnig afstand heeft gedaan. Deze switch is, aldus

de Hoge Raad, ook nog mogelijk als de arbeidsovereenkomst al voorwaardelijk is ontbonden, want de ontbindingsbeschikking van de kantonrechter heeft geen gezag van gewijsde. Verwacht mag worden dat het gevolg van deze uitspraak is dat de advocaten van werknemers die op staande voet zijn ontslagen en in de voorwaardelijke ontbindingsprocedure ook geen aantrekkelijk resultaat hebben bereikt, en masse voor de 'switch' zullen kiezen. Dat wil zeggen: het Gerechtshof in Amsterdam moet nu nog gaan uitmaken of het ontslag wel kennelijk onredelijk (en onregelmatig) was en het is dus ook nog maar de vraag of de switch deze betrokkene (en anderen na hem) uiteindelijk geld zal opleveren.

ONTSLAG OP STAANDE VOET

Was het al niet erg aantrekkelijk om ontslag op staande voet te verlenen vanwege de meerdere procedures waarin de werkgever daarna verzeild kan raken, door de zojuist genoemde switch is een en ander nog riskanter geworden. Ook uit de jurisprudentie in 2002 blijkt weer dat de verwijtbaarheid van de gedraging wel erg groot moet zijn, wil een ontslag op staande voet geldig zijn. Zo is andermaal uitgemaakt dat een ontslag wegens werkweigering riskant is. Als de werknemer zich er naderhand op beroept dat hij zijn werk heeft verzuimd wegens toen bestaande arbeidsongeschiktheid, dan moet die stelling zorgvuldig worden onderzocht, aldus de Hoge Raad (17 en 81). Ook een ontslag wegens het in strijd handelen met ziekteverzuimregels zal niet snel rechtsgeldig zijn. Omdat de werkgever in dat geval ook de mogelijkheid heeft om het loon op te schorten, oordeelde de kantonrechter in Alkmaar dat een ontslag op staande voet een te zware sanctie is op het vergrijp (226).

KENNELIJK ONREDELIJK ONTSLAG

Acht uitspraken gingen over de vraag of een ontslag kennelijk onredelijk was, dat was gegeven na vereiste toestemming van de CWI nadat de werknemer twee jaar arbeidsongeschikt was geweest. In vijf gevallen werd geoordeeld dat geen sprake was kennelijke onredelijkheid (31, 52, 114, 224 en 283); de betrokken werkgevers hadden cor-

rect gehandeld. De kantonrechter in Zaandam oordeelde in nummer 283 dat de werknemer had moeten aantonen dat er een causaal verband bestond tussen zijn arbeidsongeschikt en het werk. Maar de Hoge Raad heeft al op 25 juni 1999 (NJ 1999, 601) uitgesproken dat niet per se relevant is of de werknemer arbeidsongeschikt is geworden *door* dat hij het werk lang heeft gedaan, maar dat voldoende is dat hij voor het werk ongeschikt is geworden *nadat* hij het lange tijd heeft gedaan. Deze lagere jurisprudentie duidt erop dat een werknemer toch rekening moet houden met een negatieve uitkomst van een kennelijk onredelijke ontslagprocedure (of dat hij tot de Hoge Raad moet doorprocederen). Afgezien van voornoemde vijf gevallen, waarin dus in het geheel geen schadevergoeding werd toegekend, werd in drie andere zaken (59, 72 en 91) een zeer beperkte schadeloosstelling toegewezen.

UITZENDOVEREENKOMST OF ARBEIDSOVEREENKOMST?

Niet alleen in de kranten, ook in de JAR is de veelbesproken CMG-zaak gepubliceerd (198 en 293). CMG deed een beroep op Bijlage B bij het Ontslagbesluit toen zij afscheid wilde nemen van (vooral) een groot aantal consultants, dat door haar tewerkgesteld werd bij klanten. Op grond van voornoemde bijlage geldt voor de uitzendsector dat het anciënniteitsbeginsel niet wordt toegepast op alle (uitzend)krachten van de (hele) onderneming, maar dat gekeken wordt naar de inleenopdrachten bij de verschillende inleenbedrijven. Anders gezegd: de opdrachtgever die nog steeds werk had voor CMG, zag zich niet geconfronteerd met de situatie dat de kracht die tot dan toe voor hem werkzaam was, op grond van het anciënniteitsbeginsel werd ontslagen en vervangen door een werknemer met een langer dienstverband. In de CMG-zaak stond

de vraag centraal of CMG wel moet worden gekenschetst als een uitzendbedrijf, althans of de relatie tussen CMG en haar consultants wel moet worden gekenschetst als een uitzendovereenkomst op basis waarvan Bijlage B van het Ontslagbesluit zou mogen worden toegepast. Ook over deze materie is al het nodige geschreven en er zijn inmiddels (in 2003) ook al uitspraken gedaan door rechters die anders over de materie denken dan de president en het gerechtshof in Den Haag in de CMG-zaak deden. Naar aanleiding van de CMG-uitspraken is in maart 2003 het Ontslagbesluit zodanig aangepast dat een werkgever als CMG thans Bijlage B niet meer kan toepassen.

(Zie over de uitspraken en over de aangepaste regeling ook: Y. van Gemerden, in Advocatenblad 2003-5 van 7 maart jl., resp. Advocatenblad 2003-6 van 21 maart jl.) ●

‘Advocaten kunnen in het punitief bestuursrecht vaker een “onrechtmatig verkregen bewijs”-verweer voeren’

M.C.D. Embregts: *Uitsluitel over bewijsuitsluiting. Een onderzoek naar de toelaatbaarheid van onrechtmatig verkregen bewijs in het strafrecht, het civiele recht en het bestuursrecht*. Kluwer, ISBN 90 1300 320 6. XX + 379 pag. € 34.

Michel Knapen

Journalist

Verklaarbaar, maar niet altijd te rechtvaardigen. Zo omschrijft mr. Meriam Embregts de situatie dat de ene rechter onrechtmatig verkregen bewijs niet toelaatbaar acht, en een andere rechter vervolgens wel. Zo komt het voor dat de strafrechter dergelijk bewijs uitsluit, maar dat het in een bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke procedure gewoon wordt gebruikt. Dat laatste overkwam enkele jaren geleden een advocaat bij wie een onrechtmatige telefoontap was gelegd. ‘Er was hier sprake van een bewuste schending van zijn verschoningsrecht, hetgeen behoort tot de meest ernstige categorie van onrechtmatig verkregen bewijs. Dat mag nooit worden gebruikt. In een strafrechtelijke procedure leidt dit zelfs tot niet-ontvankelijkheid van het OM.’

Onrechtmatig verkregen bewijs is het onderwerp van het proefschrift *Uitsluitel over bewijsuitsluiting*, waarop Embregts (1974) onlangs aan de Universiteit van Tilburg promoveerde. Zij onderzoekt daarin welke consequenties de rechter aan onrechtmatige bewijsgaring verbindt en dient te verbinden. Daarbij neemt ze het strafrecht, het civiele en het bestuursrecht onder de loep. Tevens behandelt zij figuren als de onrechtmatige informatieverstrekking en de drempels die het Europese recht opwerpt tegen het gebruik van *rechtmatig* verkregen bewijs. Momenteel werkt Embregts bij de fiscale sectie van het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad.

Bewijsgaring blijft juristen bezighouden. Zeker als het onrechtmatig is verkregen wordt het voor advocaten interessant. Vooral in het punitief bestuursrecht wordt onrechtmatig verkregen bewijs nog te gemakkelijk door de rechter geaccepteerd, blijkt uit het proefschrift van Meriam Embregts.

BEWIJSVERWEREN

Embregts onderscheidt in haar studie twee stappen die de rechter moet nemen als er sprake is van onrechtmatig verkregen bewijs. De eerste is de constatering dat daar sprake van is. Daarbij is het van groot belang dat alle rechters dat op eenzelfde manier vaststellen. Maar of het materiaal vervolgens tot het bewijs kan worden gebezigd is een vraag die in elk rechtsgebied anders wordt beantwoord.

Het zijn vooral de verschillen op het terrein van het punitief publiekrecht die volgens Embregts dienen te verdwijnen.

‘Als de overheid op onrechtmatige wijze in een strafvorderlijk onderzoek bewijs vergaart, dan zijn daarop voortbordurende onderzoekshandelingen niet toegestaan om te komen tot oplegging van een punitieve sanctie. Van de inlichtingen- en medewerkingsplichten kan in dat geval geen gebruik meer worden gemaakt. Het maakt daarbij geen verschil of de procedure een strafrechtelijk of bestuursrechtelijk etiket heeft gekregen.’

Op dit terrein is voor advocaten nog winst te boeken, zegt Embregts. ‘Binnen het punitief bestuursrecht is nog te weinig aandacht voor bewijsuitsluiting. Daardoor wordt onrechtmatig verkregen bewijs nog te gemakkelijk toegelaten. Advocaten zouden binnen dit rechtsgebied vaker een “onrechtmatig verkregen bewijs”-verweer kunnen voeren.’ In het niet-punitieve deel van het bestuursrecht ligt dit anders. Daar kan nog steeds om inlichtingen worden verzocht.

‘Strafvermindering biedt geen rechtsherstel, maar slechts compensatie’

cliënt is niet altijd gebaat met bewijsuitsluiting, vaak is er voldoende rechtmatig verkregen bewijs over voor een veroordeling. Voor de rechter moet de uitkomst van het geding geen reden zijn om bewijs wel of niet toe te laten. De omstandigheden van het *verzuim* zijn slechts van belang.’ Vandaar dat zij spreekt van een ‘ongewenste ontwikkeling’: ‘Strafvermindering biedt geen rechtsherstel, maar slechts compensatie.’

Dit betekent echter niet dat Embregts in het geheel geen oog zou hebben voor het maatschappelijk gevoel. ‘Dreigt er werkelijk een handhavingsprobleem, dan dient niet aan de uitsluitingsregel te worden getornd, maar is er wellicht reden tot het toekennen van verdergaande opsporingsbevoegdheden. Deze impliceren tevens meer waarborgen. Onrechtmatige bewijsgaring is daarmee niet uitgesloten, hetgeen nog steeds in beginsel tot bewijsuitsluiting moet leiden. Het toekennen van meer bevoegdheden is niet zaligmakend.’

GRONDRECHTEN

Nadrukkelijk koppelt Embregts de problematiek van het onrechtmatig verkregen bewijs in haar studie aan grondrechten. ‘Het gaat niet om onbeduidende vormfouten maar om een schending van grondrechten en andere fundamentele beginselen. Dit dient scherp in het oog te worden gehouden.’

Embregts besluit haar proefschrift met een model dat de rechter richting biedt in het toepassen van onrechtmatig verkregen bewijs. Hiermee kan harmonisering van het procesrecht worden bevorderd, evenals de rechtszekerheid en de voorspelbaarheid van rechterlijke beslissingen. ●

Het onrechtmatig overheidsoptreden ontslaat de burger niet van de maatschappelijke plicht mee te werken aan de correcte vaststelling van bijvoorbeeld zijn belastingaangifte. Alleen als de overheid in het voortraject zó onrechtmatig handelt dat het indruist tegen elk denkbare norm, vervalt ook de medewerkingsplicht in dergelijke zaken, aldus de promovenda. (Zie over dit laatste onderwerp ook G.L.A.M. van Doveren, ‘Het zwijgrecht in het fiscale strafrecht’ in *Advocatenblad* 2003-7, p. 287-289.)

STRAFVERMINDERING

Een tendens waar Embregts grote moeite meer heeft, is strafreductie als gevolg van onrechtmatig verkregen bewijs. De Hoge Raad heeft in zijn arrest Octopus III (1999) de deur verder geopend voor strafvermindering. De rechter zou zo genuanceerder kunnen reageren op vormverzuimen. Een niet-ontvankelijkheid van het OM of een vrijpraak na bewijsuitsluiting kan immers vaak niet op een groot maatschappelijk draagvlak rekenen. Embregts: ‘Advocaten pleiten steeds vaker voor strafvermindering. De

De media als forum

Taru Spronken

Bijzonder hoogleraar Verdediging in strafzaken
en advocaat te Maastricht

Biedt de tuchtrechtelijke uitspraak in de zaak Nulde voldoende duidelijke criteria voor de beoordeling van andere gevallen? Taru Spronken beantwoordt de vraag en past de criteria al meteen toe op de actie van advocaat Hiddema, die het proces-verbaal van het eerste verhoor van Van de G. aan de pers gaf. Hiddema krijgt niet al teveel ruimte.

De inkt van de uitspraak van de raad van discipline in de Nulde-zaak¹ is amper droog of er doet zich weer een incident voor waarbij een advocaat een processtuk uit een strafzaak ter beschikking stelt aan de pers. Hiddema, de advocaat van de familie Fortuyn, heeft het 31 pagina's tellende proces-verbaal van het eerste verhoor van Volkert, dat hij in zijn hoedanigheid van advocaat van de benadeelde partij heeft ontvangen, aan *HP/De Tijd* en *Trouw* gegeven. In *HP/De Tijd* van 25 april 2003, getiteld 'Waarom Volkert het echt deed' wordt uitvoerig uit het processtuk geciteerd. In *Trouw* van maandag 5 mei 2003 opent Hiddema persoonlijk de aanval op de uitspraak van de rechtbank Amsterdam in de zaak van Volkert van der G.² Net als in de zaak van het meisje van Nulde rijst in deze kwestie wederom de vraag of Hiddema bevoegd was het processtuk ter inzage te geven aan de pers.³

FEITEN VAN DE TUCHTZAAK

Op 20 april 2002 verscheen in *NRC Handelsblad* een paginagroot artikel met de titel 'Na een pak slaag' over de gruwelijke omstandigheden waaronder Rowena, het meisje van Nulde, om het leven is gekomen. De moeder van het meisje, bijgestaan door Leijendekker, en haar vriend werden als verdachten aangemerkt. In de beslissing van de raad van discipline staan als feiten en omstandigheden opgenomen dat de strafzaak tegen de moeder en haar vriend landelijk grote aandacht trok en dat voorafgaande aan de publicatie in *NRC Handelsblad* al bijzonderheden over de strafzaak en de achtergronden van de betrokkenen in de openbaarheid waren verschenen. De overige voor de tuchtszaak relevante feiten zijn dat bij het artikel in

een kader was opgenomen dat Leijendekker het strafdossier aan de journalisten ter inzage heeft gegeven, dat de moeder van Rowena Leijendekker schriftelijk toestemming heeft gegeven om een overeenkomst tot openbaarmaking aan te gaan met twee journalisten van *NRC Handelsblad* – die overeenkomst is op 14 maart 2002 tot stand gekomen – en dat zij heeft ingestemd met de gang van zaken en de uiteindelijke tekst van het artikel.

Leijendekker heeft zich het recht voorbehouden de drukproeven naar eigen inzicht te censureren. De drukproeven van het artikel zijn door Leijendekker en zijn cliënte tevoren integraal gelezen en per pagina voor akkoord ondertekend. Tot slot heeft Leijendekker voorafgaand aan de publicatie hiervan mededeling gedaan aan de ouders van zijn cliënte en aan de advocaat van de medeverdachte en zich van advies voorzien van zijn voormalig patroon.

DUIDELIJKHEID GEVRAAGD

De Utrechtse deken Schyns heeft in zijn dekenbezwaar duidelijk gemaakt dat het hem mede te doen was door middel van een uitspraak van de tuchtrechter duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of een advocaat het strafdossier in de strafzaak van zijn cliënt aan derden ter inzage mag verstrekken met als doel openbaarmaking en zo deze vraag bevestigend zou worden beantwoord onder welke voorwaarden dit zou mogen gebeuren. Zelf was de deken van oordeel dat gelet op de

grote mate van vrijheid die de advocaat in zijn verdediging dient te worden toegekend, ook als het gaat om openbaarmaking van het strafdossier, de eerste principiële vraag dient te worden beantwoord met: ja, mits aan een aantal zorgvuldigheidsvoorwaarden is voldaan. Verder is de deken van oordeel dat gelet op voornoemde vrijheid van de verdediging, de tuchtrechter het verdedigingsbelang marginaal dient te beoordelen.

VIER VOORWAARDEN

De raad volgt de deken door voorop te stellen dat de advocaat in strafzaken een grote vrijheid heeft bij het bepalen en invullen van het verdedigingsbelang en dat de wijze waarop de advocaat van deze vrijheid gebruik maakt tuchtrechtelijk slechts marginaal kan worden getoetst. Vervolgens is de raad van oordeel dat het verdedigingsbelang kan meebrengen dat de advocaat de processtukken in een strafzaak aan de pers ter beschikking stelt, dan wel de pers daarvan inzage verleent.

Van belang zijn uiteraard de voorwaarden waaronder inzage aan de pers mag worden verstrekt. De raad formuleert een viertal voorwaarden:

1. Het handelen moet de instemming hebben van de cliënt.
2. Er moet enig rechtens redelijkerwijs te respecteren belang van de cliënt kunnen worden gediend.
3. De advocaat dient zich af te vragen of het opsporingsbelang zo zwaar weegt dat een

In beginsel mogen stukken uit het strafdossier ter inzage aan de pers worden gegeven, terwijl de Orde nog uitging van 'nee, tenzij'

Mike J. bekent mishandeling van meisje van Nulde

Na het pak slaag

Komende week begint het strafproces tegen Mike J. en Wanda R. Ze worden verdacht van moord of doodslag op Wanda's dochterje Rowena. Tegenover de politie vertellen ze hoe Rowena om het leven kwam. Mike: 'Ik heb nooit voluit geslagen.' Wanda: 'Als ik dit allemaal tevoren had geweten, was ik bij hem weggegaan.'

Op donderdag 24 januari 2002, 's avonds om negen uur half acht, zegt Mike J. (32) tegen de twee politiemannen die hem vasthouden dat hij 'niet wil doen wat hij beboeld heeft'. Hij zal doen wat Rowena Rulders, de zwaaijende dochter van zijn vriendin, vrijdag 15 augustus

Wanda zich. Maar Wanda is er niet mee. Ze is onderweg naar een afspraak met de politie. Mike J. (32) tegen de twee politiemannen die hem vasthouden dat hij 'niet wil doen wat hij beboeld heeft'. Hij zal doen wat Rowena Rulders, de zwaaijende dochter van zijn vriendin, vrijdag 15 augustus

Sheila Komerman
Jannetje Koelewijn

Mike een begin hadden gemaakt met hun nieuwe leven in Nulde, die vroe-

Wanda diezelfde dag nog in de vroege was aangetroffen. Ze dachten daarna de hekel niet meer te krijgen. Mike J. (32) tegen de twee politiemannen die hem vasthouden dat hij 'niet wil doen wat hij beboeld heeft'. Hij zal doen wat Rowena Rulders, de zwaaijende dochter van zijn vriendin, vrijdag 15 augustus

Wanda diezelfde dag nog in de vroege was aangetroffen. Ze dachten daarna de hekel niet meer te krijgen. Mike J. (32) tegen de twee politiemannen die hem vasthouden dat hij 'niet wil doen wat hij beboeld heeft'. Hij zal doen wat Rowena Rulders, de zwaaijende dochter van zijn vriendin, vrijdag 15 augustus

uitzondering op de vrijheid tot terbeschikkingstelling van processtukken dient te worden gemaakt.

- De advocaat dient zich ook af te vragen of gerechtvaardigde belangen van derden door de publicatie van de aan de pers versprekte stukken niet onnodig worden geschaad.

Verder overweegt de raad dat de advocaat bij de afgifte van- of het verlenen van inzage in (gedeelten van) een strafdossier een eigen verantwoordelijkheid heeft, waaruit hij niet kan worden ontslagen door de opdracht of instemming van zijn cliënt. Het gedrag van derden zoals het OM of andere betrokkenen en/of de aard van de zaak is volgens de raad evenmin bepalend voor de vraag of de advocaat zich in een dergelijke situatie behoorlijk heeft gedragen.

VERDEDIGINGSBELANG

Toegespitst op de casus in de Nulde-zaak is de raad van oordeel dat zowel aan de eerste als de tweede voorwaarde is voldaan. Met betrekking tot het verdedigingsbelang heeft de deken gesteld dat er zijns inziens – gelet op de marginale toetsing – voldoende sprake is van een verdedigingsbelang, maar dat hij is blijven worstelen met de vraag of de moeder van Rowena uiteindelijk gediend is geweest met het uitgebreide artikel in NRC Handelsblad, dat zeker in de ogen van vele lezers een vreselijk negatief beeld over haar gaf. Dit brengt de deken op de vraag of er wel

een verdedigingsbelang was en of Leijendekker de verwachte gevolgen niet had moeten meenemen in zijn beoordeling.

Hierover is de raad uitgesproken: 'Nu de cliënt van verweerder zelf niet heeft geklaagd en niets erop wijst dat zij niet in staat was haar standpunt zelfstandig te bepalen, kan de handelwijze van verweerder, anders dan de deken meent, niet leiden tot gegrondheid van het bezwaar voorzover het haar belangen betreft.' Dit is een belangrijke overweging omdat de raad hiermee niet alleen de vrijheid van verdediging onderstreept, maar ook benadrukt dat de verdachte cliënt zelf bepaalt wat zijn verdedigingsbelang is, waarbij in beginsel geen bemoeienis van derden past, ook al lijkt de cliënt zichzelf te benadelen.⁴ Overigens is het opvallend dat de raad onder voorwaarde twee niet zozeer het 'verdedigingsbelang' noemt, maar 'enig rechtens redelijkerwijs te respecteren belang van de cliënt', hetgeen een zeer marginale toets impliceert.

PRIVACY

De raad is van oordeel dat er met betrekking tot het opsporingsbelang, het hiervoor genoemde derde criterium, geen omstandigheden waren op grond waarvan Leijendekker niet aan de totstandkoming van de publicatie had mogen meewerken.

Bij de beoordeling van het laatste criterium, de vraag of gerechtvaardigde (privacy) belangen van derden onnodig zijn geschonden, komt de raad tot het oordeel dat de

passages die betrekking hadden op het jongere zusje van Rowena niet hadden mogen worden gepubliceerd, omdat hierdoor Leijendekker heeft toegelaten dat de privacy van dit kind op onaanvaardbare wijze is geschonden, terwijl daarmee redelijkerwijs geen enkel verdedigingsbelang werd gediend. Hetzelfde geldt voor de gebruikte kwalificaties in het artikel ten aanzien van de vader van de kinderen. De raad vindt deze onnodig grievend terwijl evenmin valt in te zien welk verdedigingsbelang door de publicatie van deze kwalificaties redelijkerwijs gediend kon zijn. Ook door passages die betrekking hebben op de ouders van de moeder van Rowena is hun belang bij privacy onnodig geschonden zonder enig verdedigingsbelang.

Anders oordeelt de raad ten aanzien van de geoorloofdheid van de passages over de medeverdachte. Hoewel hier volgens de raad sprake is van onmiskenbare schending van diens belangen, kon het publiekelijk corrigeren van het in de media ontstane beeld over de moeder van Rowena niet geschieden zonder daarbij de positie van de medeverdachte aan de orde te laten komen. De raad weegt hierbij mee dat Leijendekker de advocaat van de medeverdachte tevoren van de publicatie op de hoogte heeft gesteld en dat daar toen of later door of namens de medeverdachte niet op is gereageerd.

Indien er een verdedigingsbelang is, dient dit in beginsel op te wegen tegen het opsporingsbelang

Tot slot lag er de vraag of er wel zorgvuldig genoeg was gehandeld ten opzichte van het overleden dochtertje, nu Leijendekker het had toegelaten dat de omstandigheden waaronder zij om het leven is gekomen nog voor de zitting in het publieke domein zijn beland. Volgens de raad zijn deze omstandigheden, hoe gruwelijk ook, zo onlosmakelijk verbonden met de eigen belangen van de moeder van het kind in de tegen haar ahangige strafzaak, dat de balans hier dient door te slaan naar een te respecteren verdedigingsbelang.

HELDERE CRITERIA?

Met deze uitspraak is in ieder geval helderheid geschapen over de principiële vraag of stukken uit het strafdossier ter inzage of ter beschikking van de pers mogen worden gesteld. Deze vraag moet in beginsel met 'ja' worden beantwoord. Dat is een wat andere benadering dan de door de Orde voorgestelde uitgangspunten die uitgaan van een benadering van 'nee, tenzij' (zie kader; zie verder hierover *Advocatenblad* 2003-3, 7 februari 2003, p. 98).

De voorwaarden waaronder de advocaat informatie uit het strafdossier mag verstrek-

ken zijn eveneens door deze uitspraak goed in kaart gebracht en komen voor een belangrijk deel overeen met de door de Orde in de voorgestelde uitgangspunten geformuleerde zorgvuldigheidscriteria. Wezenlijk is hierbij dat de tuchtrechter groot belang hecht aan de vrijheid van de verdediging, waarbij de handelwijze van de verdediging marginaal wordt getoetst en slechts ingrijpt daar waar belangen van derden *onnodig* worden geschaad, dat wil zeggen zonder enig redelijkerwijs te respecteren verdedigingsbelang.

Opmerkelijk is, dat de Orde de voorwaarde stelt dat de informatie dient te worden verstrekt met open vizier, dat wil zeggen met naam en toenaam van de betrokken advocaat. Als uitdrukkelijke voorwaarde wordt dit aspect bij de beoordeling van de vraag of het handelen tuchtrechtelijk laakbaar is niet door de raad van discipline gesteld. De raad neemt dit aspect slechts mee bij het vaststellen van de maatregel, dus als 'strafmaat-element'. Dat neemt niet weg dat het voor de toetsbaarheid van het optreden van de advocaat noodzakelijk is dat er met open vizier wordt geopenbaard. Als de advocaat inzage verstrekt in- of afschriften geeft van het strafdossier, moet dat ten behoeve van een tuchtrechtelijke toets

kenbaar zijn. Dit betekent echter nog niet dat de verstrekking door de advocaat met zoveel woorden in de publicatie zou moeten worden vermeld. De tuchtrechtelijke toets zou ook kunnen worden gewaarborgd indien de advocaat de deken meldt dat hij inzage heeft verstrekt.

In reactie op de uitspraak van de raad uit de algemeen deken Brouwer (in *Advocatenblad* 2003-9, p. 366-367) van 2 mei jl. zijn bezorgdheid over de hiervoor genoemde derde voorwaarde, waarin staat dat de advocaat ook rekening dient te houden met het opsporingsbelang. In de Nulde-casus speelde het opsporingsbelang niet (meer), zodat de raad niet is toegekomen aan een beoordeling van de belangenafweging en in de uitspraak niet inzichtelijk is gemaakt hoe dit belang dient te worden gewogen. Gelet op de formulering van de raad, namelijk dat de advocaat zich mede dient af te vragen 'of het opsporingsbelang zo zwaar weegt dat een uitzondering op de hiervoor in 4.1 geschetste vrijheid dient te worden gemaakt'⁵, ga ik ervan uit dat ook in een situatie waarbij het opsporingsbelang speelt, marginaal dient te worden getoetst. Met andere woorden: indien er een verdedigingsbelang is, dient dit in beginsel op te wegen tegen het opsporingsbelang. Bij het verstrekken van stukken aan de verdediging ex art. 30 jo 51 Sv is het onderzoeksbelang immers reeds afgewogen tegen het verdedigingsbelang.⁶ Voorstelbaar is dat indien de verdachte zich in de beginfase van het onderzoek in beperkingen bevindt, de advocaat ernstig rekening moet houden met het opsporingsbelang als hij zou willen meewerken aan publicatie van processtukken. Maar ook in deze situatie kunnen er verdedigingsbelangen zijn die zwaarder wegen. Dat zal afhankelijk zijn van de omstandigheden van het geval.

DE KWESTIE HIDDEMA

Bieden de criteria in de Nulde-zaak ook aanknopingspunten voor de beoordeling van de in het begin van dit artikel genoemde publiciteit die Hiddema in de zaak van Volkert van

DE DOOR DE ORDE VOORGESTELDE UITGANGSPUNTEN

1. Uitgangspunt voor alle deelnemers aan het strafproces is dat het proces niet in de media maar ter terechtzitting wordt gevoerd. Indien en voor zover het belang van de cliënt dit vergt en dus een aanwijsbaar en te respecteren belang in het geding is, zulks ter beoordeling van de advocaat, en de cliënt daarvoor uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven, kan informatieverstrekking – al dan niet door inzage in delen van het strafdossier – door een advocaat aan de pers over een strafzaak gerechtvaardigd zijn. Die informatie wordt dan met open vizier, dat wil zeggen met naam en toenaam van de advocaat, verschaft. Bij informatieverstrekking aan de pers houdt de advocaat voor zover het belang van de cliënt dit toelaat rekening met gerechtvaardigde belangen van derden, waartoe ook algemeen maatschappelijke belangen, zoals opsporingsbelangen, behoren.
2. Indien de advocaat overweegt (delen uit) het strafdossier aan de pers te openbaren geldt het volgende. Strafdossiers behoren in beginsel niet aan de pers te worden verstrekt. Zij zijn daarvoor niet bestemd. Op deze hoofdregel is in zeer bijzondere omstandigheden een uitzondering denkbaar, indien en voor zover er sprake is van een gerechtvaardigd verdedigingsbelang. In dat geval worden persoonsgegevens van derden geanonimiseerd, tenzij het verdedigingsbelang zich daartegen verzet.

Beïnvloeding van rechter of OM dient, voorzover daarop een reële kans bestaat, primair in de rechtszaal plaats te vinden

der G. heeft gezocht, waarbij hij diens eerste verklaring tegenover de RC aan de pers ter beschikking heeft gesteld?

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat ten aanzien van het verstrekken van processtukken de positie van de raadsman van een verdachte een andere is dan de positie van de raadsman van de benadeelde partij. Niet alle stukken die aan de verdediging ter beschikking worden gesteld hoeven aan de benadeelde partij te worden verstrekt. Ingevolge art. 51d, lid 2 Sv kan de officier van justitie aan de benadeelde partij de kennisgeving van bepaalde processtukken of gedeelten daarvan onthouden in het belang van het onderzoek, dan wel in het belang van bescherming van de persoonlijke levenssfeer (van de verdachte), of op zwaarwichtige gronden aan het algemeen belang ontleend.

In casu had de OvJ de eerste uitgebreide verklaring van Volkert aan de familie Fortuyn onthouden op alle voornoemde gronden en daarnaast gesteld dat gevreesd moest worden voor publicatie van delen uit de verklaring, op zodanig tijdstip of op zodanige wijze dat de strafzaak daardoor voor het Openbaar Ministerie enige schade kon oplopen. De rechtbank heeft naar aanleiding van een door Hiddema namens de familie Fortuyn ingediend bezwaarschrift tegen deze weigering ex art. 51d Sv, het bezwaar gegrond verklaard.⁷

Van de overwegingen die hebben geleid tot deze beslissing is de navolgende van belang: 'Zowel klager als zijn raadsman hebben bij de behandeling in raadkamer aangegeven dat zij het proces-verbaal waar het hier om gaat slechts voor eigen gebruik zullen benutten en dat zij de inhoud daarvan niet – op welke wijze dan ook – zullen openbaren.' Hiddema stelt nu dat deze overweging niet meer van belang is, omdat de verklaring op de openbare terechtzitting uitgebreid aan de orde is geweest.

Bieden de Nulde-criteria hier soelaas?

Er mag vanuit worden gegaan dat de cliënten van Hiddema hebben ingestemd met de gang van zaken, alhoewel Hiddema in het interview in *Trouw* zegt: 'Maar daarnaast is er bij mij ook een persoonlijke intellectuele behoefte me te verzetten tegen het vonnis van de rechtbank.' Wat hier ook van zij, de vraag die in dit kader speelt is of de verklaring van Volkert aan de pers had mogen worden gegeven. De toezegging aan de rechtbank om de inhoud niet te zullen openbaren is niet aan enige termijn of enige instantie gebonden. Dus op het eerste gezicht lijkt Hiddema in

strijd met zijn toezegging te handelen en dat is op zichzelf al tuchtrechtelijk laakbaar. Daaraan doet niet af dat de verklaring inmiddels op de openbare zitting is behandeld. Deze behandeling houdt immers niet in dat deze verklaring integraal openbaar wordt gemaakt, maar dat daaruit door de rechter, het OM en de verdediging een selectie wordt gemaakt. Er zijn passages gepubliceerd in *HP/De Tijd*, die niet op de zitting aan de orde zijn geweest. Zo wordt er bijvoorbeeld gewag gemaakt van een etentje van 6 tot 7 man, dat op donderdag 2 mei bij Volkert zou hebben plaatsgevonden op grond waarvan in het artikel de suggestie wordt gewekt dat er toch sprake zou zijn geweest van een complot. Er blijkt nergens uit dat Hiddema aan het gebruik van de verklaring op enigerlei wijze voorwaarden heeft gesteld of het recht heeft bedongen een publicatie te censureren. Verder speelt de vraag of er bij de familie Fortuyn een rechtens te respecteren belang is bij de publicatie, die expliciet tot doel heeft de A-G en het Amsterdamse gerechtshof te beïnvloeden. Hierbij is van belang dat de familieleden op de zitting van de rechtbank een spreekrecht hebben gekregen, maar hier geen gebruik van hebben gemaakt. Datzelfde recht kunnen zij ter zitting van het gerechtshof ook vragen en krijgen. In ieder geval zal Hiddema namens hen het woord kunnen voeren.

Ook advocaten hebben vrijheid van meningsuiting en het recht om kritiek te leveren op het functioneren van de rechterlijke macht. De beïnvloeding van de rechter of het OM dient mijns inziens echter, voorzover daarop een reële kans bestaat, primair in de rechtszaal plaats te vinden.

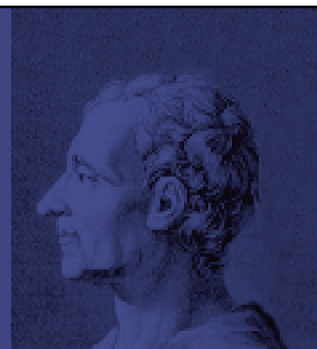
NOTEN

- 1 RvD Amsterdam 14 april 2003, nr. 02-205U, zie ook *Advocatenblad* 2003, p. 98-99 en *Advocatenblad* 2 mei 2003, p. 366-367.
- 2 Zie ook het interview met Hiddema in *Dagblad De Limburger* d.d. 6 mei 2003.
- 3 In *Dagblad De Limburger* van 6 mei 2003 stelt Nico Schaar, A-G bij het gerechtshof Amsterdam, dat nog moet worden bekeken of er tegenover Hiddema actie wordt ondernomen; daar staat ook vermeld dat de Orde zich beraadt op eventuele maatregelen.

- 4 Dit standpunt is in overeenstemming met eerdere tuchtrechtspraak op dit gebied, zie in dit verband Taru Spronken, 'Het meisje van Nulde', *Nieuwsbrief Strafrecht* 2002, p. 304-306 en de daarin aangehaalde (niet gepubliceerde) tuchtrechtelijke uitspraak RvD Amsterdam, 19-12-1994, nr. 94/77 in de Helderse incest-zaak.
- 5 De raad verwijst naar passage 4.1 waarin de raad vooropstelt 'dat de advocaat in strafzaken een grote vrijheid heeft bij het bepalen en invullen van het verdedigingsbelang' en dat 'het verdedigingsbe-

- lang kan meebrengen dat de advocaat de op grond van artikel 51 van het Wetboek van Strafvordering verkregen stukken aan de pers ter beschikking stelt, dan wel daarvan aan de pers inzage verleent'.
- 6 In het belang van het onderzoek kunnen stukken tijdelijk worden onthouden. Zie ook HvD 5 december 1994, *Advocatenblad* 1995, p. 1017.
- 7 Rb Amsterdam 25 maart 2003, RK-nummers 03/821, 03/822, 03/823, 03/824.

Nu met e-mailattendering

actueel en gebruikersvriendelijk

Sdu Wettenbank

Kijk op internet
voor demo en
proefabonnement:
wettenbank.sdu.nl

Geïntegreerde wetgeving **online** met:

- Geldende en historische teksten
- Unieke hyperlinks naar parlementaire geschiedenis en jurisprudentie
- Uw persoonlijk interesseprofiel en e-mailattendering

Of vraag de folder aan:

tel. (070) 378 98 82

e-mail:

wettenbank@sdu.nl

No cure no pay: waar gaat het nu werkelijk om?

No cure no pay moet onder bepaalde voorwaarden voor letselschadeadvocaten worden toegestaan, vindt de Algemene Raad van de Orde. Het College van Afgevaardigden, dat in juni over dit onderwerp zal besluiten, wil de mening van de achterban peilen. Ter stimulering van de discussie geeft Bob van der Goen, lid van dat college, hier zijn mening: 'Schrap de noodverordening die no cure no pay verbiedt. Doe verder niets.'

B. van der Goen

advocaat te Soest

De Algemene Raad heeft zich in zijn interessante en doorwrochte memorandum op het standpunt gesteld dat *no cure no pay* in beginsel zou kunnen worden toegestaan, maar dit voorlopig beperkt zou dienen te worden tot de letselschade- en aanverwante praktijk (notitie van de Raad van 5 maart 2003). De vraag is of men bij het maken van deze keuze wel de dagelijkse praktijk voor ogen heeft gehouden.

Jansen wendt zich tot mij, nadat bij een chirurgische ingreep per vergissing zijn gezonde linker- in plaats van zijn zieke rechterbeen is afgezet. Nu wil hij wel het ziekenhuis aanspreken, maar hij heeft vernomen dat een advocaat peperduur is. Wel heeft hij gehoord van de oplossing *no cure no pay*. Kan ik hem nu voorstellen: 'Je betaalt niets, maar als het geld binnenkomt – dertig procent voor mij?'

Ik hoor mezelf dit nog niet zeggen. In plaats hiervan zal ik hem moeten uitleggen dat de vergoeding die in Nederland voor immateriële schade betaald wordt een schijntje is vergeleken met wat hij hierover op verjaardagsfeestjes of in de kroeg heeft horen verluiden. En als er inkomensschade is, zal hij dit te voor en te na moeten aantonen (als zijn andere been was afgezet, zou hij toch ook in de WAO gekomen zijn?).

Als hij uiteindelijk een schadeloosstelling krijgt, zal hij dit tot de laatste cent nodig hebben en is er geen enkele ruimte voor toekenning van een percentage dat voor mij ook maar enigszins relevant is. Bovendien: de verzekeraar betaalt in principe (met als *escape*

de befaamde dubbele redelijkheidstoets) mijn honorarium. Hoe zou deze reageren als hij weet dat 30% van het te incasseren bedrag naar de advocaat gaat? Wellicht zou hij bij schikkingsonderhandelingen, waarmee het leeuwendeel van deze gevallen wordt afgehandeld, in dat geval 30% minder betalen dan anders het geval geweest zou zijn.

Ik denk dat men enigszins in de war is met de Amerikaanse praktijk van de *tort cases*, maar dat voor ons land de conclusie niet anders kan luiden dan dat in dergelijke gevallen het afsluiten van een *no cure no pay*-overeenkomst niet zo voor de hand ligt en al gauw in strijd komt met de beroepsethiek.

TWEE CRITERIA

Als Jansen (a) niet in aanmerking komt voor gefinancierde rechtshulp, (b) de verzekeraar van het ziekenhuis geen aansprakelijkheid erkent zodat deze mijn declaratie niet voldoet, en (c) Jansen geen eigen middelen bezit en geen lening kan afsluiten, dan zou ik kunnen overwegen voorlopig niet te declareren maar dit eerst te doen na betaling door de wederpartij en gemodereerd te declareren bij onverhoopt verlies van de zaak, hetgeen, zoals uit de tuchtrechtspraak blijkt,¹ toelaatbaar is. Dat ik hiermee debiteurenrisico loop, is evident, maar dit is niet anders bij een *no cure no pay*-regeling, nu de gangbare opvatting is dat zo weinig mogelijk transacties via de Derdenrekening moeten lopen (en verrekening zonder instemming van Jansen niet mogelijk is).

De Algemene Raad is echter van oordeel dat de behoefte aan *no cure no pay* zich bij letselschadezaken voordoet door de concurrentie die de letselschadeadvocaten ondervinden van bepaalde bureaus die wel op basis van *no cure no pay* werken. Hier haalt de Raad twee ongelijksoortige criteria door elkaar: ethiek en concurrentie-overwegingen. Als het om redenen van beroepsethiek ontoelaatbaar is om *no cure no pay* toe te laten, dan kan het belang van de concurrentie hierin geen verandering brengen. Ik ben niet voor niets lid van een club met enerzijds zekere privileges (procesmonopolie) en anderzijds verplichtingen. Een cliënt moet kunnen verwachten dat, zodra hij bij een advocaat voet over de drempel zet, er zekere normen gelden die bij dit beroep passen. Hier kan geen water bij de wijn gedaan worden, ook niet uit concurrentieoverwegingen. Als de Orde bepaalde concessies zou doen en daar duiken letselschadebureaus weer onder, moeten wij dan opnieuw onze regels aanpassen? Nee dus. Als we ervan overtuigd zijn dat onze dienstverlening beter is dan die van deze bureaus, dan zullen we dit beter voor het voetlicht moeten brengen: dit is dan eerder een kwestie van voorlichting dan van regelgeving.

STAART TUSSEN DE BENEN

Dat de vraag naar de toelaatbaarheid van *no cure no pay* vanwege juist de concurrentieproblematiek actueel is geworden, door de bekende uitspraak van de NMa, doet hier niet aan af. Ik had me hier trouwens meer van voorgesteld, van die twee waakhonden

Als de beroepsethiek geen *no cure no pay* toelaat, kan het belang van de concurrentie dit niet veranderen

tegenover elkaar: de NMa, wakend tegen concurrentievervalsing tegenover de Orde als hoeder van onze beroepsethiek. In plaats van dit behoorlijk uit te vechten ging de laatste er met de staart tussen de benen vandoor, en legde ze haastig het verbod van *no cure no pay* in een verordening vast. Zoals altijd blijkt ook hier weer angst een slechte raadgever.

Op zichzelf getuigt het al van een benauwend legisme om te veronderstellen dat hetgeen met toepassing van een (op zichzelf niet bindende) gedragsregel in discussie is, wel eventjes in orde gebracht kan worden door er maar een formele verordening van te maken. De Raad (en het College van Afgevaardigden) had niet zo overhaast moeten toegeven: een verordening die weer veranderd moet worden als uit de door de Raad zelf aangezwengelde discussie blijkt dat deze overbodig is, ondermijnt het gezag die een dergelijk instituut behoort te worden toegekend. Volgens sommigen in het College van Afgevaardigden moet deze bepaling gezien worden als een noodverordening.

Maar het beroerde van dit soort regelgeving is, dat deze een eigen leven gaat leiden² en dan niet meer weg te branden is: het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen (BBA) is als noodmaatregel in 1945 ingevoerd en zadelt ons tot de dag van vandaag op met een dubbele ontslagbescherming waarvan geen mens de diepere betekenis nog kan uitleggen.

SCHRAPPEN

Hoe nu verder? Een belangrijke taak, waarvoor de orde zich gesteld ziet, is te verhinderen dat wij onze taak niet meer behoorlijk kunnen uitoefenen doordat we bedolven worden onder allerlei onnodige regelgeving.³ Hiervan uitgaande is de conclusie eenvoudig: schrap de noodverordening die *no cure no pay* verbiedt. Doe verder niets. De bestaande praktijk kan zich heel goed redden met de normering die zoals gezegd in de tuchtrechtspraak al voorhanden is.

NOTEN

- ¹ Hof van Discipline 10 november 1997, no. 2589, *Advocatenblad* 30 april 1999; Hof van Discipline 9 februari 1998, no. 2474, *Advocatenblad* 19 maart 1999; Raad van Discipline Leeuwarden 25 januari 2002, no. 19/01; Hof van Discipline 12 juni 2002, no. 3423, *Advocatenblad* 1 november 2002.
- ² Vgl. Peter Fitzpatrick, *The Mythology of Modern Law*, London, 1992.
- ³ Mr. E. van Staden ten Brink, 'De vrije advocatuur en haar vijanden', *Advocatenblad* 16, 6 september 2002, p. 694 e.v.

(advertentie)

het einde niet in zicht ?
met onze tevredenheidsgarantie en
vaste prijs weet u waar u aan toe bent

er kan maar één de beste zijn
www.AdvocatenSoftware.nl

Rivierenlaan 197
8226 LG Lelystad
tel 0320 251 994
fax 0320 257 880

Stichting Advocaten Software

Discussie over uitlevering aan Amerika niet gebaat bij stemmingmakerij

Bart Stapert

advocaat en onderzoeker Universiteit Utrecht*

Onlangs lieten enkele advocaten weten dat ze niet meer naar de Verenigde Staten durfden, uit vrees voor arrestatie. Het *Advocatenblad* vroeg advocaat Bart Stapert om een reactie; hij werkte jarenlang als advocaat in de VS. In de verhalen van de drie advocaten ontwaart hij ongenueanceerd anti-Amerikanisme en algemene opmerkingen op grond van enkele minimale observaties.

Enkele weken geleden reisde ik op uitnodiging van het Utrechts Universiteitsfonds naar New York voor een lezing over mijn werk tegen de doodstraf. Zoals gebruikelijk kwam de vraag van de immigratie-ambtenaar wat ik in de VS kwam doen.

‘Een lezing? Waarover?’

Ik antwoordde naar waarheid.

‘Voor of tegen?’

Weer was mijn antwoord oprecht. Terwijl hij mijn papieren controleerde gaf hij aan het absoluut niet met me eens te zijn. Ook zijn collega in het hokje ernaast mengde zich in het gesprek.

‘Als je een politieman neerknalt zoals die vent eergisteren, mogen ze je wat mij betreft

meteen ophangen. Waarom zou ik zo’n zak voor de rest van zijn leven moeten onderhouden?’

Het was niet het moment voor discussie, dus ik lachte en zei het er niet mee eens te zijn.

‘Ja’, zei de man in uniform terwijl hij mijn paspoort dichtvouwde en teruggaf, ‘het is een vrij land, dus we kunnen het met elkaar oneens zijn. Welkom en succes met de lezing!’

Het is slechts een momentopname, waarschijnlijk zonder meer beïnvloed door het humeur van de ambtenaar, de lange wachtrijen achter me en mijn niet-confronterende opstelling. Toch staat de interactie met deze immigratie-ambtenaar tamelijk symbool

* Dr. Bart Stapert werkt als onderzoeker bij het Willem Pompe Instituut voor strafrechtswetenschap in Utrecht. Hij is tevens ingeschreven als advocaat in de Amerikaanse staat Louisiana.

voor de gesprekken en confrontaties die ik in de loop van mijn jaren als anti-doodstraf- en mensenrechtenadvocaat in de VS heb gehad. Direct, meestal duidelijk met een andere mening, soms duidelijk op de persoon gespeeld, maar toch ook respectvol.

Vandaar dat ik vorige week met verbazing een artikel in *het Parool* las over advocaten in uitleveringszaken die niet meer naar de VS durven te reizen. Advocaten Nico Meijering, Inez Weski en Marc Teurlings zijn bang in een Amerikaanse cel te belanden als reactie op hun kritische uitspraken over het Amerikaanse rechtssysteem. Meijering durft al helemaal niet meer te gaan, Teurlings past zijn kleding en zijn rijnsnelheid aan en ook bij Weski beïnvloedt de angst naar eigen zeggen haar werk.

GEEN DREIGING

Hoewel ik veel respect heb voor hun inzet en het inhoudelijk meestal ook volledig met hen eens ben als het gaat om de vraag of Nederlandse onderdanen zouden moeten worden uitgeleverd naar de VS, vind ik de angst voor represailles van deze vakgenoten misplaatst en sterk overtrokken. Met hun opmerkingen brengen zij een oneigenlijk element in de discussie over de wenselijkheid van uitleveringen aan de VS: ongenueanceerd anti-Amerikanisme.

Van 1989 tot 2001 werkte ik bij verschillende Amerikaanse advocatenkantoren tegen de doodstraf en voor de naleving van mensenrechten en ook nu ben ik als advocaat nog betrokken bij diverse lopende zaken. In ons werk om de belangen van cliënten te verdedigen schuwen we geen middelen. We doen feitenonderzoek, spannen rechtszaken aan op zowel hoofd- als bijzaken, en proberen daarnaast ook via de media onze ideeën naar buiten te brengen. Soms leveren we vooral kritiek in algemene zin, maar vaak worden ook aanvallen gedaan tegen officieren of politieinstanties. Bijna veertien jaar heb ik in de VS onverbloemd mijn kritiek geuit.

Daarbij krijg je vanzelfsprekend ook tegenwind. Ook wij worden aangevallen. Soms gaat het er hard aan toe. Vooral voor organisaties die overheidsgeld ontvangen is dit soms moeilijk. Zo werd er (naar later bleek ten onrechte) jaren geleden een onder-

zoek ingesteld tegen een anti-doodstraforganisatie in Texas vanwege vermeende fraude met geld – een mislukte poging tot intimidatie. Daarnaast wil ik niet voorbijgaan aan de vele voorbeelden in de Amerikaanse geschiedenis waar burgers werden geïntimideerd of politieke tegenstanders valselijk beschuldigd. Ook advocaten zijn daar in het verleden het slachtoffer van geworden. De huidige Minister van Justitie Ashcroft wil in zijn pogingen om het terrorisme aan te pakken erg ver gaan met het opheffen van de geheimhouding tussen advocaat en cliënt.

Maar dreiging met arrestatie en andere acties, zoals door de advocaten in *het Parool* gesuggereerd, zijn mij nog nooit overkomen en mij ook niet bekend van andere advocaten. En dit terwijl wij in onze kritiek toch veel verder zijn gegaan dan de drie Nederlandse advocaten die vanuit eigen land kanttekeningen plaatsten bij de uitlevering van hun cliënten.

HARD SPEL

De genoemde advocaten zijn zich onvoldoende bewust van de regels en adversaire elementen van het Amerikaanse systeem. Het spel wordt in de VS zonder meer harder gespeeld dan in Nederland. Daarbij wordt ook meer dan hier op de persoon gespeeld. Dat hoort erbij. Toch gaan advocaten en officieren bij wijze van spreken na een heftige rechtszitting met elkaar een pilsje drinken. De kans is immers erg groot dat we een dag later in een andere zaak weer een *plea bargain* met elkaar moeten onderhandelen. Maar als je de regels van het spel niet kent kun je het ook niet goed spelen.

Door de drie Nederlanders wordt onder meer gesuggereerd dat men in de VS geen getuigen zou mogen interviewen. Dat is volstrekt onjuist. In de VS is het juist gebruikelijk en wordt van advocaten verwacht dat ze zelf getuigen opsporen en interviewen. Als een advocaat dit verzuimt te doen, kan hij of zij in hoger beroep zelfs *ineffective* worden ver-

klaard. Tijdens een hoorzitting of proces roept een goede advocaat een getuige niet op als hij niet tot in detail weet wat deze gaat verklaren.

Maar als deze getuigen vertegenwoordigd worden door een advocaat moet het verhoor in beginsel via de raadsman verlopen. Ook met getuigen die een deal met justitie hebben gesloten moet men een beetje oppassen. Voor dit soort contacten zijn regels opgesteld. Nu kan het overigens heel goed zijn dat zelfs als een advocaat zich aan de regels houdt, een officier zal roepen dat hij bezig is met *obstruction of justice*. Maar dat is vaak ook deel van de tactiek, een doelbewuste poging tot intimidatie. Dat neemt niet weg dat je alsnog dat interview kunt afnemen. Ik heb het zelf in tientallen zaken gedaan. Je kunt vervolgens bijvoorbeeld ook aan de rechter melden dat de officier een poging heeft gedaan tot intimidatie, waarmee je de officier juist een hak zet. Zo zijn er nog allerlei mogelijkheden om deze situaties op te lossen. Maar opnieuw, je moet de regels kennen om het spel te spelen.

MUNITIE

Ik heb veel kritiek op aspecten van het Amerikaanse rechtssysteem. Ook ik ben van mening dat Nederlandse verdachten niet of slechts met zeer sterke waarborgen voor een eerlijk proces moeten worden uitgeleverd aan de VS. Maar er is geen enkele reden om aanmatigend te zijn en al helemaal niet om op grond van enkele minimale observaties ongenueanceerde algemene opmerkingen te maken. Met stemmingmakerij en ongenueanceerd anti-Amerikanisme schiet niemand iets op. Het vertroebelt het debat over de wenselijkheid van uitleveringen. Het geeft de Amerikanen munitie om relevante inhoudelijke argumenten af te doen als ongefundeerde vooroordelen van de Europese anti-Amerikanen. Daarbij is niemand gebaat. Zeker niet de mensen waar het uiteindelijk om gaat: onze cliënten.

●

*Het spel wordt in de VS harder gespeeld
dan hier. Daarbij wordt ook meer op
de persoon gespeeld, dat hoort erbij*

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? Hoe denken ze over hun normen en waarden?

Jan Sjöcrona: 'Misschien schuilt in mij wel een goed acteur'

Daniela Hooghiemstra

journalist

Mr. J.M. Sjöcrona (47 jaar, getrouwd, één dochter van 11 jaar; beëdigd 1985) pleitte onder andere in cassatie bij de Hoge Raad met succes voor vrij-spraak in de voorkenniszaak van Joep van den Nieuwenhuyzen.

Gelooft u in God?

Niet in die zin dat ik geloof dat een entiteit heden, verleden en toekomst zou bestieren. Maar in mijn privé-leven heb ik wel ondervonden dat er meer is tussen hemel en aarde.

Hoezo?

Gaat niemand wat aan

Vloekt u wel eens?

Ja, en ik heb niet het gevoel dat ik daar enig opperwezen onrecht mee doe. Overigens hou ik mij in bij cliënten, schoonouders en onbekenden.

Stelt u zich voor- en nadat u handelt, terugkerende morele vragen?

In morele kwesties handel ik nogal intuïtief. Zakelijk leg ik de lat hoog. Laksheid irriteert mij. Op kantoor wil ik dat mensen die bellen, snel worden teruggebeld. Ik ben nogal taalgevoelig: d's en t's verwisselen vind ik onacceptabel. Ik heb er een handje van om kritiek die zakelijk is bedoeld, direct te uiten waardoor het nogal eens persoonlijk wordt opgevat.

Zijn mensen wel eens bang voor u?

Vroeger wel, stagiaires bijvoorbeeld.

Hoe ervaart u dat?

Het geeft een merkwaardig gevoel. Aan de ene kant denk je: mooi, dan worden ze eens wakker. Aan de andere kant is het beroerd: je moet op een kantoor toch prettig met elkaar kunnen werken. De laatste jaren ben ik gevoeliger geworden voor de kwetsbaarheid van anderen en weet ik kritiek aardiger te verpakken.

Bent u veel tijd kwijt met het recenseren van uw eigen gedrag?

'Ik ben de laatste tijd meer gaan nadenken over mijn optreden tegenover mijn vrouw en mijn dochter. Die mentale en emotionele exercitie heb ik door het harde werken laten versloffen' foto: Jiri Büller

Ik ben de laatste tijd meer gaan nadenken over mijn optreden tegenover mijn vrouw en mijn dochter. Die mentale en emotionele exercitie heb ik door het harde werken laten versloffen. Ik ben dwingend en veeleisend, voor mijzelf en voor anderen. Het is fantastisch hoezeer ik op dat terrein nu word bijgespijkerd door mijn cursussen over de natuurlijke omgang met paarden. Een paard is een prooidier, een mens is een roofdier. Dat is in principe een onnatuurlijke combinatie: een paard denkt er immers niet aan om een leeuw op zijn rug te laten zitten. Van de mens vergt omgang met paarden dus een verandering in zijn gedragspatroon. Niet hardhandig met sporen, zweep en bit je wil opleggen, maar het paard het ultieme vertrouwen geven en samen in partnerschap een reis ondernemen. Ik ben nu zover dat ik mijn paard rijd zonder teugels.

Wat is uw slechtste eigenschap?

Ik heb te lang monomaan gewerkt en mijn privé-leven veronachtzaamd. In de termen van Parelli Natural Horsemanship – waar ik graag reclame voor maak omdat het mensen leert om rustig met paarden om te gaan – heb ik te

veel 'go' en te weinig 'whoa'. Dankzij mijn paard en mijn fantastische instructeurs vind ik daarin steeds meer balans. Dat is ook goed voor thuis en kantoor.

Maar daar heeft u toch niet met prooidieren te maken?

Maar toch is het ook daar leerzaam. Woede en irritatie werken averechts. Als je je bewust bent van je eigen emoties, is het makkelijker om rust uit te stralen. Dat paard doet niet wat ik wil, oké, dan leg ik het nog een keer uit.

Voelt u zich wel eens schuldig?

Ja, door de vele uren die ik de afgelopen twaalf jaar niet beschikbaar was voor mijn gezin. Op haar vierde sprak mijn dochter mij aan – als ik er was – met 'mama'. Ik heb altijd de ambitie gehad om te laten zien dat ik iets kan. Of het nu ging om Latijns-Amerikaans dansen, honden trainen of paardrijden. Ik wil uitblinken. Hoe beter je iets kunt, hoe leuker het wordt. Lekker swingen is plezieriger dan als een houten pilaar over de dansvloer schuiven.

Hoe lost u dat schuldgevoel over te hard werken op?

Ik heb mijn deeltijd hoogleraarschap opgezegd, evenals andere nevenactiviteiten.

‘Omgang met paarden vergt een verandering in je gedragspatroon’

Wat is uw beste eigenschap?

Als ik afspraken maak, kan men op mij rekenen.

Welk gezegde vat uw normen- en waardepatroon het best samen?

‘Vreugde, inzicht en moed’. Die slagzin heb ik bedacht samen met een wijze zus van mijn vader, tijdens een van onze vele ritten te paard door de Zweedse bossen. Geniet van de dingen die je doet, doe de dingen waarvan je geniet en bederf zo min mogelijk de vreugde van anderen. Werk aan inzicht in jezelf en anderen. Durf te staan voor wie je bent en wat je vindt. Wees geen meeloper. Hak knopen door als dat moet.

Heeft u respect voor uw vader en moeder?

Mijn moeder was altijd de behulpzaamheid zelve. Zij steunde mijn keuzes door dik en dun, of het nu mijn vrouw betrof of mijn loopbaan. Ze bood tegenwicht aan mijn vader die – chauvinist die hij was – eigenlijk vond dat zijn tweetalige zoontje het Zweedse zakenleven in moest. Hij wilde mij wel in een kruiwagen zetten bij vriendjes in het bedrijfsleven.

Goedbedoeld, maar het werkte averechts. Van dictaten word ik opstandig en van respect is dan even geen sprake meer. Geruime tijd hebben mijn vader en ik van onze opstelling de wrange vruchten geplukt. In de nadagen van zijn leven heb ik toenadering gezocht. Ik heb geen expliciete excuses aangeboden, maar wel laten merken dat ik hem bij nader inzien kon begrijpen. Daar heb ik heel wat eigenwijsheid voor moeten inleveren. Gelukkig was het gevoel wederzijds. Hij is in 1990 gestorven. Wij zijn als maatjes uit elkaar gegaan.

Bent u tevreden met wat u bent geworden?

Professioneel wel. Ik heb een pracht van een kantoor met geweldige collega's. In mijn persoonlijke ontplooiing voel ik mij tekortgeschoten. Het is een wonder dat mijn vrouw het bij mij uithoudt.

Heeft u wel eens iemand geslagen? Verbaal vernederd? Bedrogen?

Mijn dochter heeft wel eens een correctionele tik op haar billen gehad. Op de middelbare school heb ik een vervelende klasgenoot aan de kapstok gehangen. Ik vrees dat ik mij aan verbale vernedering ook schuldig heb gemaakt. Dat had te maken met gebrek aan emotioneel evenwicht. De balans begint de

laatste tijd wel te komen. Mijn vrouw verwijt mij dat ik tijdens privé-gekibbel debatteer als advocaat. Zelf zie ik dat net omgekeerd: ik argumenteer als mijzelf en ben tevens advocaat. Bedriegen doe ik niet. Ik ben zeer trouw aan mijn afspraken.

Betrapt u zichzelf wel eens op luiheid?

Ik werk daar hard aan.

Betrapt u zichzelf wel eens op teveel aan daadkracht?
Jazeker. Maar de knop is om.

Ervaart u in de uitoefening van uw vak een strijd tussen ratio en gevoel?

Geen strijd, maar complementariteit. Ik tracht in pleidooien altijd een dramatische snaar te raken en niet als een dooie kwast argumenten te staan oplepelen. Sla maar eens op tafel als je pleit.

Is dat theater of echt?

Het komt ter plekke. Maar op het juiste moment even met de vingers knippen is wel een techniek, een vorm van presentatie. Misschien schuilt in mij wel een goed acteur. Maar soms ben ik ook echt persoonlijk betrokken bij een zaak. Toen ik bij de Hoge Raad pleitte voor de van hulp bij zelfdoding beschuldigde huisarts Sutorius, heb ik de leden van de Hoge Raad echt recht in de ogen willen kijken: straks zitten jullie in dat bejaardentehuis en wensen jullie je een huisarts als Sutorius. Toen we de zaak verloren, vond ik dat echt onrecht.

U sliep daar slecht van?

Nee, ik slaap altijd goed. Maar ik denk er wel met enige regelmaat aan terug.

U kunt een gevaarlijke moordenaar/grote beursfraudeur/illegale giflozer/terrorist vrij krijgen door een vormfout. Aarzelt u?

Nooit, anders was ik voor dit vak ongeschikt. De enige keer dat ik een vraagje voelde opborelen was toen mij in 1987 werd gevraagd Rinus de Rijke bij te staan. Die toen 76-jarige man werd verdacht van oorlogsmisdaden in kamp Erica te Ommen tijdens WO II. Hij was daar zelf opgesloten wegens illegale handel in bonnen en mishandeld door bewakers. Hij ontwikkelde zich in het kamp tot bewakershulpje en werd ervan verdacht medegevangenen te hebben mishandeld en vermoord. Een van de mooiste momenten was toen ik na onderzoek bij het RIOD kon aantonen dat een man die door De Rijke zou zijn vermoord, op

de datum van die ‘moord’ al niet meer in kamp Erica verbleef. Er zijn daar vast en zeker dingen gebeurd die niet hadden moeten gebeuren, maar dat is geen reden om zo’n zaak te weigeren.

Omdat u zo’n goed advocaat bent, nodigt koningin Beatrix u uit voor een intiem diner. Ook Jorge Zorreguieta staat op de gastenlijst. Wat doet u?

Als Maxima tussen mij en haar vader in zit, ga ik.

Ex-generaal Videla staat ook op de gastenlijst.

Dit is een nonsens-vraag. Ik acht het uitgesloten dat Beatrix hem zou uitnodigen.

Moet ik dit zien als zakelijke kritiek op de vraagstelling?

Ja, ik heb er niet bij stilgestaan dat dit antwoord als onvriendelijk opgevat zou kunnen worden.

Heeft u wel eens het gevoel dat u macht heeft over anderen?

Jazeker. Over kinderen, cliënten en personeel op kantoor.

Hoe ervaart u dat?

Bij cliënten vind ik het geen probleem. Bij kantoorgenoten vind ik het lastiger en in de privé-sfeer is het helemaal complex.

Had u, in de plaats van de rechter, Volkert van der G. levenslang gegeven?

Gevoelsmatig wel. Koele liquidaties moeten vurig worden bestraft. Maar ik heb de zaak onvoldoende gevolgd. Ik lees liever boeken over de natuurlijke omgang met paarden om dit vervolgens zelf in praktijk te brengen. Geïnteresseerden suggereer ik www.parelli.com te raadplegen.

Ethisch peil: 7,5

Jan Sjöcrona is streng voor zichzelf maar tevens dominant in zijn strengheid voor anderen. De strengheid voor zichzelf resulteert in betrouwbaarheid, een belangrijk bestanddeel van een ethisch peil. Zijn neiging tot domineren is echter een minpunt. Hij compenseert dit met (toenemende) pogingen zich in anderen te verplaatsen. De confrontatie tussen hoge eisen en behoefte aan lichtheid en tolerantie, resulteert in een sympathiek soort worsteling waarvan de uitkomst nog onbeslist is. Voorlopig: meer dan ruim voldoende.

Zijn buitengewoon functionie in Peter op het lijf geschreven.

Fraude. Het is overal. Op dinsdagmiddag om 14.26 uur in Peter's schiedbahn bijvoorbij. Omdat zijn baan er van afgaat dat Peter zijn werkweek besteedt aan klanten bezoeven. Concreet zijn bezoevenbezoeven.

Fraude? Schalke & Partners heeft de laatste sleutels. Of helpt u het voorkomen. Gewoone zaken als vermoeden van in- of externe diefstal, oplichting, bedrijfsoplossing, productvervalsing, kwadezegen, afpersing, dubieuze schulden en onrechtmatig ziekteverzuim. Ook u kunt er zeker van zijn dat u het krijgen. Maar ook voor screenings en security-audit te het goed het zaken voor het voorkomen te nemen. Schalke & Partners. Direct. Doortastend. Door de wet gevraagd.

Schalke & Partners bv

leven uw bedrijfslifje in - present

MIET DE NEUS OP DE FEITEN

info@schalke.nl T 070 82211 44 www.schalke.nl
Eindhoven - Amsterdam - Antwerpen - Brussel

Wij leveren u medische argumenten

De afgelopen tien jaren werden de meest uiteenlopende problemen aan onze artsen voorgelegd. Een greep uit de dagelijkse praktijk:

De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?

De erfenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?

Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeert ik zijn smart?

De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfmoord pleegde. Was het geen ongeval?

De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zo veel als vroeger?

De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

dr. mr. J.W.Bins, arts RGA

Laan 20
2512 GN Den Haag
tel 070 345 98 08
fax 070 345 98 11
e-mail j.w.bins@wxs.nl
www.binsmedical.com

HV&PARTNERS
HV&Partners heet nu Voxius
Wij kennen de jurist die u zoekt

VOXIUS

VOOR JURISTEN
VAST EN INTERIM

www.voxius.nl TEL 010 - 240 06 09

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
fax: 010 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Iks ging weer eens pleiten

Leo van Osch

Op weg naar de ondernemingskamer van het hof in Amsterdam was hij op goed geluk in de honderden meters lange trein een coupé binnengestoven, om weer meteen rechtsomkeert te maken, want uitgerekend daar zat mr. Franks, zijn tegenstrever van die middag, aan zijn naar later bleek omvangrijke pleitnotities te prutsen. Franks verwachtte nog een telefoontje in de zaak en het leek hem dus beter...

X zocht een andere coupé op en ondernam nog een manmoedige maar, naar eveneens later bleek, vergeefse poging iets van een samenhangend verhaal in elkaar te draaien. Hij was met een verweerschrift het laatst aan zet geweest en het was natuurlijk hemeltergend dat op nog geen tien meter van hem vandaan Franks aan een pleitnota zat te werken waarvan X de inhoud niet kende. Hij zuchtte maar eens. Zijn gedachten gingen terug naar de tijd dat hij van de huidige voorzitter van de ondernemingskamer, mr. W, nog Engels recht had gekregen. W was eeuwig gekleed in driedelige tweedpakken, compleet met zakhorloge. Om de *British looks* te vervolmaken rookte W voortdurend pijp, zelfs tijdens de les, want dat mocht toen nog allemaal.

Piepend en knarsend reed de trein Amsterdam CS binnen. Tien minuten later bleken Franks, nu in het gezelschap van zijn cliënt, en hij zich in dezelfde tram te bevinden, die met een slakkengang de opgebroken binnenstad doorkruiste. Het was warm, zeker voor de tijd van het jaar, en druk.

‘Dichter bij elkaar staan mensen’, maande de jolige bestuurder de zwijgende en licht zwetende massa. ‘Het weer is er naar.’

Bij de Prinsengracht stapten ze uit. Zijn cliënten waren er nog niet en X verkende het gebouw, dat veel geleek op het voormalige hof in Den Bosch: dezelfde indeling, het hoge plafond en het krakende parket op de verdiepingsvloeren. Vergane glorie, oordeelde hij, en wat tegenvallend, want onbewust

had hij de Ondernemingskamer geassocieerd met pracht en praal, al zou dat natuurlijk ook te maken kunnen hebben met de namen van de beursgenoteerde ondernemingen als Gucci, Corus en HBG. De zitting vóór hen was klaar en de voorzitter stootte de zaal uit met in zijn gevolg raadsheren, accountants en griffier.

X hees zich in zijn toga, wurmde een knoopje in de veters van zijn beffe en zocht zijn cliënten op, die met vijf man sterk naar de hoofdstad waren getogen om het allemaal eens van dichtbij mee te maken. Ze hadden zich geschaard rond de koffieautomaat in de sober aangeklede wachtruimte.

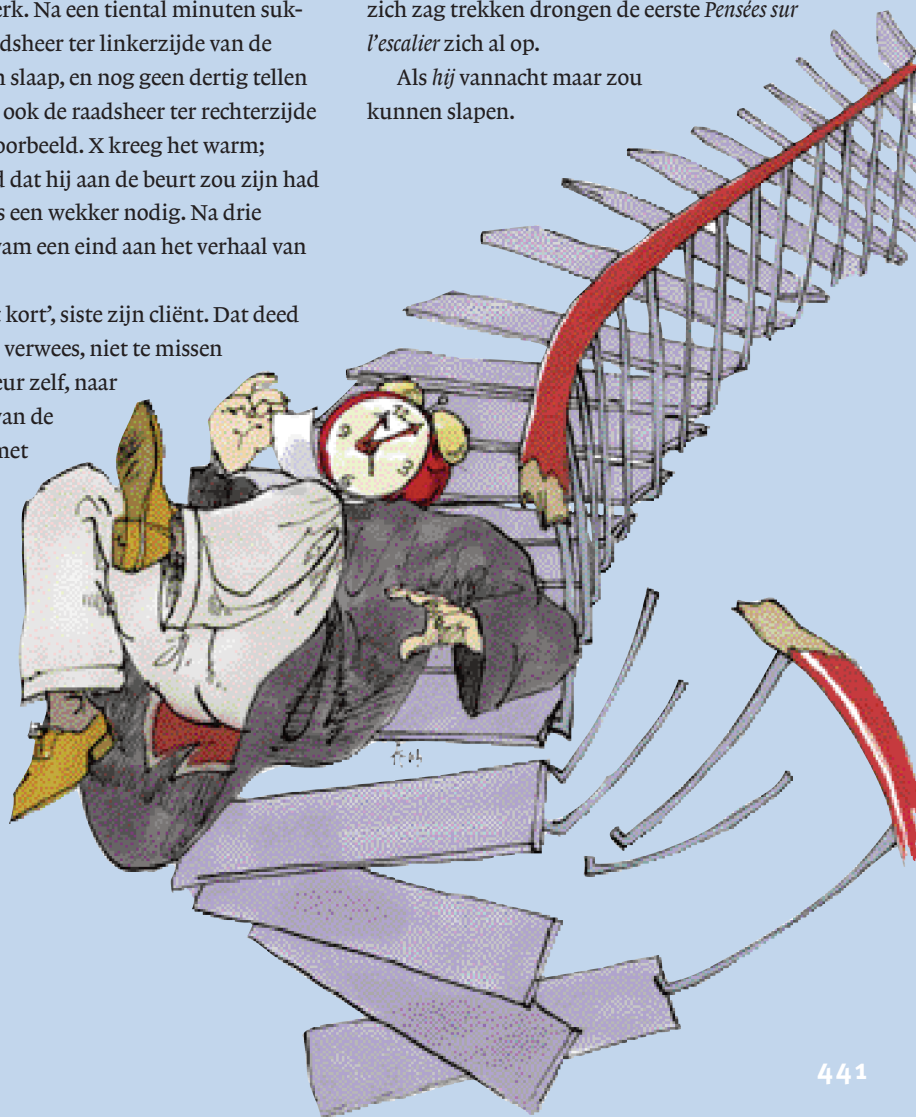
De bode kwam partijen beneden halen. Het was de laatste zitting van die dag en het hof had haast. Franks begon voor te dragen uit eigen werk. Na een tiental minuten sukkelde de raadsheer ter linkerzijde van de voorzitter in slaap, en nog geen dertig tellen later volgde ook de raadsheer ter rechterzijde het goede voorbeeld. X kreeg het warm; tegen de tijd dat hij aan de beurt zou zijn had hij minstens een wekker nodig. Na drie kwartier kwam een eind aan het verhaal van Franks.

‘Hou het kort’, siste zijn cliënt. Dat deed hij dan ook; verwees, niet te missen voor de auteur zelf, naar een artikel van de voorzitter, met

efficiënte dienstmaagden in de titel, en maakte aan de hand van hem toegeschoven handgeschreven briefjes van zijn gevolg, nog wat hapsnap opmerkingen over het pleidooi van Franks. De enige vraag van de accountant aan zijn adres leek hem dodelijk voor de afloop van de zaak. Verdere vragen waren er niet. Misschien was een strijd tussen de aandeelhouders aan het eind van een zittingsdag niet boeiend genoeg. Vanuit een ander perspectief nu zag hij het hof terugkeren naar de raadkamer.

Op de gang foeterden zijn cliënten dat het een aard had. ‘Zouden die twee vannacht nog wel slapen?’ vroeg een van hen zich af. Hij beantwoordde nog wat vragen en sjokte, weinig tevreden met zijn prestatie terug naar de tram. Terwijl hij de toeristenstroom langs zich zag trekken drongen de eerste *Pensées sur l’escalier* zich al op.

Als hij vannacht maar zou kunnen slapen.

MR. STEINZ EN DE SCHILDEN VAN DE ORDE

Mr. Steinz doet de Orde in zijn bijdrage in het vorige nummer (*Advocatenblad* 2003-9 van 2 mei jl.) enkele suggesties aan de hand om de participatie van de leden te bevorderen. Deze suggesties – en de gevarieerdheid ervan – nopen tot een reactie. Vooropgesteld dient te worden dat de Algemene Raad bijdragen als deze in hoge mate toejuicht. Het wijst op betrokkenheid die men graag bij iedere advocaat zou aantreffen.

Mr. Steinz neemt allereerst het imago bij de kop. Hij veronderstelt dat dit geheel overgelaten is aan het vrije spel der mediakrachten. Dat is onjuist. De Algemene Raad, en de deken in het bijzonder, heeft als algemeen beleidsuitgangspunt dat in beginsel alleen gereageerd wordt op onderwerpen in de media die voor de Ordepolitiek van belang zijn. Daarnaast wordt stevast gereageerd op het wetgevingsbeleid van de Rijksoverheid. Doorgaans wordt bewust afgezien van reacties op strafrechtelijke of civielrechtelijke procesperikelen. Ook reacties op handelingen of beweringen van individuele advocaten worden doorgaans aan de lokale deken overgelaten.

Anders dan mr. Steinz aanneemt, beschikt de Orde over een team van specialisten waarop geregeld een beroep wordt gedaan. In de eerste plaats zijn er de veertien eigen adviescommissies van de Orde (te vinden in *Vademecum*, p. 38 e.v.) en daarnaast zijn er 25 zelfstandige specialisatieverenigingen. Met grote regelmaat ontvangt het Bureau van de Orde verzoeken om reacties op bepaalde terreinen. In een substantieel aantal van die verzoeken wordt verwezen naar de voorzitter van een adviescommissie of een specialisatievereniging, aan wie dan op voorhand verzocht wordt een zelfstandig standpunt in te nemen of het Ordestandpunt te vertolken.

Een probleem van geheel andere aard wordt door mr. Steinz betiteld als 'ons democratisch tekort'.

De Algemene Raad zag ook hier niets liever dan grotere participatie. Op verzoek van het College worden thans de stukken voor de vergadering van het College van Afgevaardigden vier weken tevoren toegezonden teneinde de lokale fracties gelegenheid te geven de achterban te raadplegen. Het is de Algemene Raad bekend dat daarvan wisselend gebruikgemaakt wordt. Met de constatering dat er 'over ons maar zonder ons' wordt beslist, doet mr. Steinz de 81 afgevaardigden echter tekort. Elke poging om de band tussen de afgevaardigden en hun achterban te vergroten wordt door de Algemene Raad omarmd.

Ten aanzien van de vermeende overmaat aan regelgeving is de Algemene Raad niet te beroerd zich aan zelfanalyse te onderwerpen. Van tijd tot tijd prijkt dit onderwerp dan ook op de agenda van beleidsvergaderingen. Of met het uitreiken van certificaten het door mr. Steinz beoogde doel wordt bereikt, lijkt voor tegenspraak vatbaar: de tweedeling zou immers versterkt kunnen worden.

De *cri du coeur* die Mr. Steinz over de discipline van de stagiaires die de beroepsopleiding volgen, is door de afdeling Opleiding ter harte genomen.

Balieplus, de serviceorganisatie van de Orde kan alleen blijven voortbestaan als de door mr. Steinz bepleite grote participatie ook daarin tot uitdrukking komt. Jaarlijks biedt Balieplus na een beperkt haalbaarheidsonderzoek nieuwe producten aan; alleen met de succesvolle wordt doorgegaan. De laatste twee jaar draait Balieplus hierdoor met een gezond ondernemingsresultaat. De kost gaat echter voor de baat uit: voor een enkele geïnteresseerde kunnen geen nieuwe producten ontwikkeld worden. Daardoor zal de VVAA, die sinds 1924 bestaat, een gigantische voorsprong op het jeugdige Balieplus behouden.

(W.K. van Duren, wnd. deken/portefeuillehouder communicatie)

HEEL KNAP MAAR ONLEESBAAR

Uit het artikel 'Verwarring over wettelijke handelsrechten' (*Advocatenblad* 2003-9) valt te begrijpen, dat Joanna Jonker Roelants heel knap is en veel weet. Jammer dat er niet meer valt uit te halen. Het onderwerp is immers op zich zelf interessant.

De schrijfster heeft een onder auteurs veelvoorkomend tekort. Zij leeft zich onvoldoende in in de omgeving van het bevattingvermogen van de geadresseerde lezer. Zij schrijft er maar een beetje op los, zonder zich er om te bekommeren, of de in haar publicatie vervatte boodschap op deze manier de geïnteresseerde lezer kan bereiken. Mijn voorstel aan de redactie is, om te doen verzorgen een artikel, waarin de materie ons ter kennis wordt gebracht in termen, die voor de gemiddelde advocaat zijn te bevatten.

(R.W. de Vos van Steenwijk, Den Haag)

(advertentie)

UNIT 1

UNIT 1 is een ondernemingsadviseur
voor verschillende soorten
grafische & typografische ontwerp, inclusief
multimediale & internet ontwerp

U kunt ons mailen voor een presentatie cd-rom
info@unit-1.nl www.unit-1.nl t 070 388 35 01

Permanente opleiding

JURIDISCH

AANSPRAKELIJKHEIDSRICHT

Aansprakelijkheid voor de veiligheid in en rond gebouwen**

datum: 4 juni 2003, 09.30-16.45 uur
docenten: mr. F.T. Oldenhuis, ir. P.A.M.J. Corbey, mr. B.W. Westermann, mr. R.Ph. Elzas
plaats: Rotterdam
punten: 5
prijs: € 749 exclusief BTW
 Euroforum, tel. 040-2974845

ARBEIDSRICHT

A-typische en flexibele arbeidsrelaties***

datum: 12 juni 2003, 10.00-16.30 uur
docenten: mr. D.J.B. de Wolff, mr. S.D. Burri, mr. J.S.L.M. Overbosch, mr. M.H. Rochat, mr. Th. Veling
plaats: Amsterdam
punten: 5
prijs: € 550 exclusief BTW
 Vermande Studiedagen, tel. 070-3789961

JAR verklaard (g)***

datum: 1 juli 2003, 16.15-20.00 uur
docenten: prof. mr. E. Verhulp, mr. D.M. Thierry, mr. M.S.A. Vegter
plaats: Amsterdam
punten: 3
prijs: € 205 exclusief BTW
 Hugo Sinzheimer Instituut, tel. 020-5252774

FISCAAL RICHT

Omzetbelasting in een overheidsomgeving****

datum: 12 juni 2003, 09.00-16.30 uur
docenten: mr. G.J. van Leijenhof, mr. J.H. Asbreuk, mr. dr. G.J.M.E. de Bont, J. Mulder
plaats: Amsterdam

punten: 5
prijs: € 550 exclusief BTW
 Vermande Studiedagen, tel. 070-3789684

HUURRICHT

Het nieuwe huurrecht*

datum: 25 juni 2003, 09.45-17.15 uur
docenten: mr. J.L.R.A. Huydecoper, mr. O.A.H. van Dalsum, mr. C.E. Schouten, mr. A.R. de Jonge
plaats: Utrecht
punten: 6
prijs: € 455 geen BTW
 OSR Juridische Opleidingen, tel. 030-2315314

INTELLECTUELE EIGENDOM

Poortbijkomsten, auteursrecht*

datum: 17 juni 2003, 17.15-19.15 uur
docenten: prof. mr. P.B. Hugenholz
plaats: Amsterdam
punten: 2
prijs: € 150
 PAO Eggens Instituut, tel. 020-5253407

ONDERNEMINGSRICHT

Personenvennootschappen 'nieuwe stijl' (A)*

datum: 10 juni 2003, 16.00-21.15 uur
docenten: prof. mr. M. van Olffen, prof. mr. H.M.N. Schonis, mr. J.M. Blanco Fernández
plaats: Nijmegen
punten: 4
prijs: € 340
 CPO-KUN, tel. 024-3612256

Poortbijkomsten, Ondernemingsrecht*

datum: 20 mei 2003, 17.15-19.15 uur
docenten: prof. mr. H.J. de Kluiver
plaats: Amsterdam
punten: 2
prijs: € 150
 PAO Eggens Instituut, tel. 020-5253407

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente Opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de Cursuswijzer Permanente Opleiding, die drie keer per jaar verschijnt.

RUIMTELIJKE- ORDENINGSRICHT EN MILIEURICHT

Vogelrichtlijn en habitatrichtlijn***

datum: 24 juni 2003, 09.30-16.30 uur
docenten: ir. V.W.M.M. Ampt-Riksen, B.J.H. Koolstra MSc
plaats: Amersfoort
punten: 5
prijs: € 595 exclusief BTW
 Vermande Studiedagen, tel. 070-3789684

SOCIAAL ZEKERHEIDSRICHT

WSNP: toekomst minnelijke en wettelijk traject***

datum: 17 juni 2003, 10.00-16.00 uur
docenten: mr. H.D.L.M. Schruer, drs. N. Jungmann, mr. dr. G.H. Lankhorst, mr. M.B. Werkhoven, drs. J.H.M. von der Hoff
plaats: Amsterdam
punten: 4
prijs: € 550 exclusief BTW
 Kluwer Opleidingen, tel. 0570-647286

STRAF(PROCES)RICHT

Studiedag Ketensamenwerking binnen de jeugdsector***

datum: 4 juni 2003, 09.00-16.30 uur
docenten: mr. S.B. de Pauw Gerlings, H. Broekhuizen, drs. A.J.J. Buwalda, mr. E.M. Mijnders, mr. U. van de Pol, N.M. van der Spek
plaats: Rotterdam
punten: 4
prijs: € 450 exclusief BTW
 Vermande Studiedagen, tel. 070-3789683

Joint-teams*

datum: 4 juni 2003, 09.00-17.00 uur
docenten: J. Wilzing, mr. J. Wiarda, prof. dr. C.J.C.F. Fijnaut, mr. R.J. Manschot, dr. W. Bruggeman, N. Mastenbroek,

mr. R.A.F. Gerding, mr. T. van Noord, mr. drs. H. Blaauw, S.M. Regeling, mr. R.L.H. van Tooren, A. Boes, mr. Th.W. d'Anjou
plaats: Zeist
punten: 4
prijs: € 325 exclusief BTW
 Studiecentrum Kerckebosch, tel. 030-6915678

Cameratoezicht, identificatieplicht en anonieme tipgeving***

datum: 11 juni 2003, 10.00-16.45 uur
docenten: drs. A.M. van Dorp, N. Purdie, A.H.C.M. Smeets, G. Wesselink
plaats: Nieuwegein
punten: 5
prijs: € 450 exclusief BTW
 Vermande Studiedagen, tel. 070-3789533

Fiscale aspecten van leningen***

datum: 18 juni 2003, 14.30-21.00 uur
docenten: mr. drs. S.A.W.J. Strik, prof. mr. E. Aardema, mr. J.J.J. Engel, mr. dr. C.L. van Lindonk
plaats: Baarn
punten: 5
prijs: € 450 exclusief BTW
 Vermande Studiedagen, tel. 070-3789683

Verklaring der tekens

*	Actualiteiten (basiskennis vereist)
**	Introductie
***	Verdieping I (redelijke basiskennis vereist)
****	Verdieping II (gedegen basiskennis vereist)
*****	Specialisatieopleiding

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Bierman, mr. J.J.C., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460183, fax 020-5460703, e-mail hannes.bierman@stibbe.nl
Heidema, mr. E., West-Voorstraat 1 (3262 JP) postbus 1121 (3260 AC) Oud-Beijerland, tel. 0186-614477, fax 0186-610666, e-mail info@visserenquispel.com

Kooy, mw. mr. M., West-Voorstraat 1 (3262 JP) postbus 1121 (3260 AC) Oud-Beijerland, tel. 0186-614477, fax 0186-610666, e-mail info@visserenquispel.com
Lemstra, mw. mr. M.M., Hendrik Hoogersstraat 2 (6524 AB) postbus 1125 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3225245, fax 024-3600927, e-mail phijffer@balienet.nl
Schoonhoven, mr. Dr. M.J.M., Oude Dieze 5 (5211 KT) postbus 11078 (5200 EB) Den Bosch, tel. 073-6131345, fax 073-6148216, e-mail m.schoonhoven@capra.nl
Schöyer, mr. V.L.J., Cortgene 121 (2951 EC) postbus 106 (2950 AC) Alblasserdam, tel. 078-6992525, fax 078-6992524

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Timmermans, mw. mr. L.H.S., van Beuningstraat 35 (2582 KG) Den Haag, tel. 070-3585057
Wilton-Dekker, mw. mr. M.A.E., Bijster 1 (4817 HX) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 076-5256500, fax 076-5142575, e-mail info@akd.nl

PRAKTIJK NEERGELEGD

Aardenburg, mw. mr. Drs. W. Amsterdam 30-06-2002
Abbinck Spaink, mr. E.L. Rotterdam 01-04-2002
Aelen, mr. Drs. L.O.M. Sliedrecht 01-11-2002

Andela, mw. mr. J.A.M. Leeuwarden 01-06-2002
Avis, mr. A.F.R. Hoorn 23-05-2002
Beliën, mr. J.J. Amsterdam 01-10-2002
Bellen Weijnen, mw. mr. E.I.P.M. Oegstgeest 01-07-2002
Berg, mr. G.F.C. van den Utrecht 25-07-2002
Bockel, mr. W.B. van Amsterdam 15-01-2002
Bogaard, mw. mr. J.C. Haarlem 01-12-2002
Boots, mr. M.P. Den Haag 01-03-2003
Borghouts, mw. mr. F. Rotterdam 29-03-2002
Bosman, mw. mr. J.H. Utrecht 02-05-2002
Bosvelt, mw. mr. J.C.D. Barendrecht 01-09-2002
Bouwman, mr. G.L. Dordrecht 12-08-2002

Brand, mw. mr. E.J. Rotterdam 01-03-2003
Breedveld, mw. mr. M.M.J. Amsterdam 31-07-2002
Brink, mr. E.W. van den Oosterhuizen 13-09-2002
Broekman, mw. mr. M.F.H. Rotterdam 01-04-2002
Bruin, mr. M.C.A. de Echt 28-02-2003
Bruijn, mw. mr. A.J.L. de Emmen 11-08-2002
Buizer, mw. mr. A. Barendrecht 15-11-2002
Butter, mw. mr. M.E. Utrecht 13-05-2002
Buwalda, mr. B.R. Veendam 01-08-2002
Caminada, mw. mr. C. Arnhem 01-04-2002
Cremers, mw. mr. F.S.E. Drachten 25-09-2002
Daniels, mr. V.C.A.A.V. Zwolle 01-03-2003
Dhir, mw. mr. P. Den Haag 17-07-2002
Diepen, mr. J.P.A. van Purmerend 01-09-2002
Durmus, mr. A. Den Bosch 26-03-2003
Dijk, mr. F. van Assen 01-08-2002
Emmelot-Jonker, mw. mr. R. Utrecht 01-10-2002
Ermers, mw. mr. M.A. Amsterdam 14-10-2002
Etman, mw. mr. I.M. Roermond 01-02-2003
Ettema, mw. mr. C.M. Utrecht 14-05-2002
Faber, mr. J.J. Utrecht 10-09-2002
Fennis, mr. M.J.M. Heilig Landstichting 18-07-2002
Frauenfelder, mr. R.A.L. Utrecht 01-08-2002
Garvelink, mr. J.F. Amsterdam 01-06-2002
Groenewold, mr. R.H.W. Rotterdam 31-01-2003
Groot, mw. mr. M. de Rotterdam 26-07-2002
Hagedoom, mw. mr. S.C. Amsterdam 31-07-2002
Hartog, mw. mr. F. Leiden 01-09-2002
Havermans, mr. A.H.M. Utrecht 01-06-2002
Hees, mw. mr. A.E. van Breda 01-10-2002
Heideman, mr. T.R. Den Haag 01-07-2002
Helsloot, mr. A.N. Haarlem 31-08-2002
Hengst, mr. M.P.W. Roosendaal 04-10-2002
Hoek, mw. mr. M. van Rotterdam 01-09-2002
Honée, mr. E.R. Maassluis 15-09-2002
Hoog, mr. M.R.C. van 't Den Haag 01-05-2002
Hoog, mr. Drs. P.A. de Amsterdam 12-09-2002
Houpperichs, mw. mr. P.A.A. Eindhoven 22-11-2002
Houweling, mw. mr. T. Gorinchem 01-08-2002
Huiskes, mw. mr. S. Enschede 16-08-2002
Huys, mr. J.J.J. Venlo 21-10-2002
Jacobs, mw. mr. M.J. Amsterdam 25-10-2002
Kalden, mw. mr. R. Amsterdam 01-01-2002
Keukens, mr. Q. Utrecht 15-08-2002
Kien, mw. mr. N.U.N. Haarlem 22-10-2002
Kist, mr. J. Rotterdam 01-01-2003
Krans-Bosch, mw. mr. A.F.M. Groningen 01-07-2002

Krepel, mw. mr. E.G. Utrecht 01-11-2002
Kuile, mr. G.J.S. ter Den Haag 01-10-2002
Kuivenhoven-Thijssen, mw. mr. C. Amstelveen 04-07-2002
Laan, mr. M. Rotterdam 29-03-2002
Lamers, mr. R.F.M. Assen 01-09-2002
Langen, mr. N.M.A.L. Maastricht 01-06-2002
Langendoen, mw. mr. B.C. Amsterdam 26-09-2002
Linden, mw. mr. V.N. van der Den Haag 01-08-2002
Litjens, mw. mr. J.W.E. Amsterdam 31-08-2002
Lookeren Campagne, mr. N.C. van Zwolle 01-10-2002
Lorist, mw. mr. M.M. Almelo 01-04-2002
Lourens, mr. J.M.M. Rotterdam 01-12-2002
Lijflogt, mr. H.W. Utrecht 28-03-2003
Martens, mw. mr. A-M.W. Amsterdam 08-10-2002
Meijer, mr. P. Amsterdam 31-08-2002
Meijer, mr. R.J. Groningen 30-09-2002
Moek, mw. mr. I. van Den Haag 01-07-2002
Morsink, mr. G.H. Ter Apel 20-09-2002
Mundt, mw. mr. L. Amsterdam 01-05-2002
Munnik-Goossens, mw. mr. B.A. de Rotterdam 01-04-2002
Nagelmakers, mw. mr. B.M. Nijmegen 19-03-2002
Nispen tot Sevenaer, mw. mr. C.E.L.M. Amsterdam 22-10-2002
Noort, mr. E. van Dordrecht 01-04-2003
Notowicz, mr. A. Amsterdam 31-08-2002
Nijensikkens, mw. mr. M. Amsterdam 01-10-2002
Oosterveld, mw. mr. N. Rotterdam 01-04-2002
Oostingh, mw. mr. R.W.P. Amsterdam 02-04-2002
Os, mr. L.P. van Utrecht 01-12-2002
Otterbeek, mr. D.M.J.M. Amsterdam 31-07-2002
Oude Aarninkhof, mw. mr. H.W.H. Arnhem 01-04-2002
Pattiselanno, mr. R.A. Amsterdam (Z-O) 08-10-2002
Pauwert, mr. C.S. van den Eindhoven 08-10-2002
Pietersz, mw. mr. A.F.V. Den Haag 01-07-2002
Piëtte, mr. A.H.M.J.F. Roermond 01-10-2002
Pinckaers, mr. M.A. Amsterdam 30-01-2002
Putt, mr. H.J.M. van der Eindhoven 01-04-2003
Raven, mw. mr. S. Amsterdam 10-09-2002
Ridderbeks, mw. mr. M. Haarlem 30-09-2002
Rossel, mr. N.J. Sittard 31-12-2002
Rupp, mr. T. Amsterdam 01-10-2002
Schaper, mr. T. Den Haag 25-09-2002

Schenk, mw. mr. M.G.H. Rotterdam 29-07-2002
Scheijndel, mw. mr. M.P. van Amsterdam 21-01-2003
Schimmel, mr. G.A. Utrecht 18-02-2003
Schreur, mw. mr. E. Venlo 01-08-2002
Sewbalak, mw. mr. C.R. Woerden 01-09-2002
Soederhuizen, mr. E. Breda 31-07-2002
Soest-van Dijkhuizen, mw. mr. M.C. van Rotterdam 01-09-2002
Stevens, mw. mr. N.G.M. Utrecht 22-09-2002
Steyn, mr. M.P.Th. Den Haag 01-08-2002
Stork, mw. mr. B.A. Utrecht 14-06-2002
Sueters, mr. L.J.W. Amsterdam 30-06-2002
Tjabbes-Meijer, mw. mr. L. Rotterdam 01-07-2002
Verheij, mw. mr. N.G.W. Rotterdam 08-04-2003
Vlieger-Mandour, mw. mr. A. de Dordrecht 07-04-2003
Waarden, mr. A. van Haarlem 01-09-2002
Wansink, mw. mr. J.E.S. Rotterdam 01-09-2002
Weerd, mr. L.G.M. de Utrecht 11-03-2002
Werf, mr. J.M. van der Amsterdam 31-07-2002
Werf, mr. M.D.Ph. van der Baarn 28-08-2002
Werf, mw. mr. M.G. van der Utrecht 23-04-2002
Westbroek, mw. mr. T.M.M.P. Rotterdam 02-09-2002
Wetzels, mr. W.M.J. Sittard 01-06-2002
Wierdak, mw. mr. J.C. Amsterdam 23-07-2002
Wink, mw. mr. R.J.M. Den Haag 01-08-2002
Wit, mr. J.M.A.M. de Heerlen 01-03-2003
Wolderling, mr. H.A. Amsterdam 30-06-2002
Yu, mw. mr. M.L. Amsterdam (Z-O) 01-06-2002
Zeeuwen, mw. mr. D.S.G. Den Haag 30-09-2002
Zuidema, mr. Tj. Utrecht 01-04-2002

KANTOORVERPLAATSING

Arts, mr. M.M.J. (Coevorden): Rijkssstraatweg 361 (9752 AB) postbus 82 (9750 AB) Haren, tel. 050-3110808, fax 050-3117500, e-mail groningen@hvr.nl
Baart, mr. E.W.: Dijsselhofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com
Blaauw, mr. R.M. (Amsterdam): Schiedamsedijk 46 (3011 ED) postbus 19050 (3001 BB) Rotterdam, tel. 010-2140000, fax 010-2140303, e-mail blaauw@wp-lawyers.nl
Dammers-Wubbe, mw. mr. G.W.L.M.: Van Eedenstraat 7 (2012 EL) postbus 5173 (2000 CD) Haarlem, tel. 023-7510930, fax 023-7510931
Declercq, mr. P.J.M.: One Ropemaker Street Citypoint Level 32 (London EC2Y 9AW) Groot-Brittannië, tel. 0044-2070129962, fax 0044-2070129601, e-mail pdeclercq@akingump.com
Essed, mr. R.S.A.: Vredeshofweg 14 (3062 EN) postbus 4183 (3006 AD) Rotterdam, tel. 010-2121370, fax 010-2120752, e-mail essed@essedlaw.com
Geurts, mr. R.G.J. (Nijmegen): Loolaan 73 (7314 AH) postbus 10438 (7301 GK) Apeldoorn, tel. 055-5288788, fax 055-5288777, e-mail rgjgeurts@vvvd.nl

Goppel, mr. J.R.: Van Eedenstraat 7 (2012 EL) postbus 5173 (2000 CD) Haarlem, tel. 023-7510930, fax 023-7510931
Guessabi-Colombijn, mw. mr. S. (Rotterdam): Herengracht 480 (1017 CB) postbus 633 (1000 AP) Amsterdam, tel. 020-5245245, fax 020-4210044, e-mail general@wmp.dutchlaw.nl
Hemert, mw. mr. S.A.E. van (Den Haag): Europaweg 151 (2711 ER) postbus 3020 (2700 LA) Zoetermeer, tel. 079-3448181, fax 079-3427990, e-mail sah@srk.nl
Hondel, mr. H.J.X. van den (Rotterdam): Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414646, fax 020-6612827, e-mail harmen.vandenhondel@nautadutilh.com
Jansen, mr. N.R.: Koningslaan 54 (1075 AE) Amsterdam, tel. 020-3053535, fax 020-3053530
Jassies, mw. mr. S.S.: Vredeshofweg 14 (3062 EN) postbus 4183 (3006 AD) Rotterdam, tel. 010-2121370, fax 010-2120752, e-mail jassies@essedlaw.com
Koenen, mr. L.h.W.M. (Haarlem): Zuiderhaven 4c (8861 XB) Harlingen, tel. 0517-417161
Koot, mw. mr. E.W.P.: Gyrocoopweg 2 (1042 CW) Amsterdam, tel. 020-5879150, fax 020-5879544
Kortekaas, mr. M. (Bergen op Zoom): Nieuwe Prinsenkade 6 (4811 VC) postbus 1869 (4801 BW) Breda, tel. 076-5310393, fax 076-5310394, e-mail mail@raetsluy.nl
Kroon-Jongbloed, mw. mr. A.A.M. (Leeuwarden): Hereweg 93 (9721 AA) postbus 1105 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5997999, fax 050-5997977, e-mail a.kroon@triplaw.nl
Kuijper, mr. B.C.H.: Jan Steenstraat 4 (1816 CX) Alkmaar, tel./fax 072-5116113, e-mail bkuijper@chello.nl
Leij, mr. K. van der (IJmuiden): Kruisweg 1025-1029 (2131 CR) Hoofddorp, tel. 023-5617477, fax 023-5639981
Lie, mr. D.S.G.: Oliemolenstraat 60 (6416 CB) Heerlen, tel. 045-5737575, fax 045-5737576
Maes, mr. B.J. (Eindhoven): Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 1714 (5200 BT) Den Bosch, tel. 073-6927777, fax 073-6927791, e-mail b.maes@banning.nl
Meijer, mw. mr. B.G. (Almere-Stad): Batjanstraat 5 (1094 RC) postbus 93526 (1090 EA) Amsterdam, tel. 020-6935544, fax 020-6631381, e-mail vandoormcs@planet.nl
Nisselrooij, mw. mr. B.G. (Den Bosch): Molenstraat 117-119 (5342 CA) postbus 117 (5340 AC) Oss, tel. 0412-637379, fax 0412-646255, e-mail zandvoort@tref.nl
Pluis, mw. mr. J.: Van Eedenstraat 7 (2012 EL) postbus 5173 (2000 CD) Haarlem, tel. 023-7510930, fax 023-7510931
Riel, mr. B.P.J. van (Barendrecht): Biltstraat 110-112 (3572 BJ) postbus 13273 (3507 LG) Utrecht, tel. 030-2733122, fax 030-2735311
Rooy, mw. mr. N. van (Almere): Brinklaan 137 (1404 GD) postbus 180 (1400 AD) Bussum, tel. 035-691717, fax 035-6915364, e-mail info@vansantbrinkvanwaart.nl
Sigmond, mr. I.P.: Oliemolenstraat 2 (6416 CB) Heerlen, tel. 045-5737575, fax 045-5737576
Spieritz, mr. C.L.J.A. (Groesbeek): Bereklaauw 1 (5631 PE) postbus 259 95830 AG) Boxmeer, tel. 0485-561640, fax 0485-561645

Het Bureau van de Orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
N.a.w. gegevens advocatuur	070 – 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070 – 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070 – 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Opleiding: alle vragen (09.00-12.00 uur)	070 – 335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Communicatie: Advocatenblad,		
brochures et cetera	070 – 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 – 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Tillij, mw. mr. M.E.H.G. (Rotterdam):
Parnassusweg 126 (1076 AT) postbus 75505
(1070 AM) Amsterdam, tel. 020-5772000, fax
020-5772700, e-mail mtillij@houthoff.com
Vedder, mw. mr. L.C.M. (Sint-Michielsgestel):
Baroniestraat 35 (5281 JB) postbus 830
(5280 AV) Boxtel, tel. 0411-689450, fax 0411-
689359, e-mail info@vedder.nl
Zon, mw. mr. M.A. (Naarden): Postbus 321
(1400 AH) Bussum, tel. 035-6478482, fax
035-6478483, e-mail mzon@mzon.nl

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

Dammers Pluis Goppel Advocaten (mrs.
G.W.L.M. Dammers-Wubbe, J. Pluis en J.R.
Goppel) Van Eedenstraat 7 (2012 EL)
postbus 5173 (2000 CD) Haarlem, tel. 023-
7510930, fax 023-7510931

Essed Advocaten (mrs. R.S.A. Essed en S.S.
Jassies) Vredehofweg 14 (3062 EN) postbus
4183 (3006 AD) Rotterdam, tel. 010-2121370,
fax 010-2120752
Lie Sigmond Advocaten (mrs. D.S.G. Lie en
I.P. Sigmond) Oliemolenstraat 2 (6416 CB)
Heerlen, tel. 045-5737575, fax 045-5737576

NAAMSWIJZIGING

De Boorder, Schoots en Zon te Naarden
thans: **De Boorder Schoots**
Gimbrère & Gimbrère te Tilburg thans:
Gimbrère & Van der Aa Advocaten
Hofland, mw. mr. G.A. te Enschede thans:
Gronbach-Hofland, mw. mr. G.A.
De Rooij en Bos Advocaten te Eindhoven
thans: **De Rooij Bos en Oudijk Advocaten**
De Ruijter Ondernemings-Advocatuur te
Utrecht thans: **De Ruijter Advocaten**
Spera Lie Sigmond Advocaten te Heerlen
thans: **Spere van Houte Corporate Litigators**

Advocatenkantoor Teunis & Zeyl-Terzöl te
Den Haag thans: **Teunis Advokaat**

BEZOEKADRES/POSTBUS/ TEL./FAX/E-MAIL

AKD Prinsen Van Wijmen de vestiging op de
Boschdijk 15 te Eindhoven: Flight Forum 1
(5657 DA) Den Bosch, tel. 040-2345600, fax
040-2345601

AKD Prinsen Van Wijmen de vestiging op het
Stadhuisplein 4 te Eindhoven: Flight Forum 1
(5657 DA) postbus 666 (5600 AR)
Eindhoven, tel. 040-2345600, fax 040-
2345601

Bosch & Ruiter te Amsterdam: Zuivelplein
7-9 (1097 XD) Amsterdam

Bureau Rechtshulp Enschede te Enschede:
Laarssingel 61 (7514 EL) Enschede

Advocatenkantoor Knoester te Steenberg:
Burgemeester van Loonstraat 73 (4651 CC)
Steenbergen

Lutjens Advocatuur B.V. te Amsterdam:
Strawinskylaan 3037 (1077 ZX) postbus 1116
(1000 BC) Amsterdam

Muller De Mönnick & Stokvis te Haarlem:
e-mail mms@mmsadvocaten.nl

Riet, mr. Q.J. van te Venlo: Belletablestraat 3
(5913 AW) Venlo

De Rooij Bos en Oudijk Advocaten te
Eindhoven: e-mail info@drbo.nl

De Ruijter Advocaten te Utrecht: Newtonlaan
115 (3584 BH) Utrecht, postbus is
opgeheven, tel. 030-2106343, fax 030-
2106666, e-mail gru@deruyterlaw.nl

Spere van Houte Corporate Litigators te
Heerlen: e-mail info@speravanhoute-
advocaten.nl

Wiersma Mendel Prakte te Amsterdam:
Herengracht 480 (1017 CB) postbus 633
(1000 AP) Amsterdam

Disciplinaire beslissingen

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekerling, mr. H.J.A. Knijff, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

WAARSCHUWEN VOOR KOSTEN

Hof van Discipline, 15 februari 2002; nr. 3225
(mrs. Fransen, Bekkers, Balkema, Smits en Van Loo)

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 19 juni 2002
(mrs. Bleeker, Paulussen, Luchtman, De Bont en Ten Brummelhuis)

Een advocaat die op verzoek van zijn cliënt overgaat tot conservatoir maatregelen waaraan, gelet op het belang van de zaak, relatief hoge kosten verbonden zijn, behoort zijn cliënt schriftelijk voor die kosten te waarschuwen.

- *Advocatenwet, art. 46 (1.4.3.1 Financiële verhouding)*
- *Gedragsregel 8*

Feiten

In een geschil over de aankoop van een auto ter waarde van f 30.000 geeft de teleurgestelde koper zijn advocaat mr. X opdracht om conservatoir beslag te leggen op het woonhuis van de verkoper, alsmede derdenbeslag op twee auto's, met sequestratie.

De koper klaagt zich erover dat hij uiteindelijk f 12.000 aan mr. X betaalde voor diens declaratie en circa f 16.000 voor de stallingskosten van de twee auto's. Mr. X voert onder meer als verweer dat de klager

hem herhaaldelijk had meegedeeld dat de beslagen per se moesten worden gelegd onverschillig wat de kosten zouden zijn. Het was voor de klager een prestigekwestie waarbij niet naar de kosten gekeken hoefde te worden. Met betrekking tot de stallingskosten heeft hij de klager uitdrukkelijk op die kosten gewezen. 'Het is moeilijk om een cliënt als de klager het naar de zin te maken: als de advocaat geen beslag legt dan wordt hem dit verweten, terwijl als hij dat wel doet de klager over de hoogte van de kosten klaagt'.

De klager zou als autohandelaar wel degelijk op de hoogte zijn van het feit dat het stallen van auto's grote kosten met zich meebracht.

Overwegingen raad

Door de klager is niet gesteld dat hij niet wist dat het beslag met sequestratie kosten met zich meebracht doch dat hij er niet van op de hoogte was dat die kosten zo hoog zouden zijn. Mr. X, aldus de klager, had hem hierop attent dienen te maken. Mr. X stelt zijnerzijds dat hij de klager er op heeft gewezen dat het stallen van auto's kosten met zich bracht.

De raad is van oordeel dat het van algemene bekendheid is dat stallingskosten van auto's niet gering zijn, terwijl zeker de klager als bij uitstek deskundige in de autobranche daarvan op de hoogte is. Mr. X heeft gesteld dat hij van de klager had begrepen dat hij de kwestie wel met de verkoper zou regelen nadat die was gedagvaard en nadat beslag

was gelegd, zodat op dat moment niet aannemelijk was dat de zaak lang zou duren, waardoor de kosten beperkt zouden blijven.

De klager laat na aan te geven waarom bij een eventuele kostenveroordeling de stallingskosten niet zouden kunnen worden meegenomen.

Vervolgens stelt de raad vast dat de klager buiten zijn advocaat om de zaak met de verkoper heeft geschikt zonder rekening te houden met de stallingskosten.

Volgt ongegrondverklaring van de klacht.

Overwegingen hof

Klager stelt te hebben geweten dat er voor hem kosten aan het beslag verbonden zouden zijn, doch niet dat die kosten zo hoog zouden zijn. Mr. X stelt de klager omtrent de hoogte van die kosten mondeling te hebben geïnformeerd, maar de klager ontkent dit. Wat daarvan ook zij, het had, gelet op de bijzondere vorm van het beslag en de daaraan verbonden kosten, mede in verband met de omvang van het geschil tussen partijen, op de weg van mr. X gelegen om de naar zijn zeggen mondeling verschaft informatie schriftelijk aan de klager te bevestigen. Daarvoor bestond temeer reden omdat naarmate de stalling voortduurde de daaraan verbonden kosten in verhouding tot het belang van de zaak zeer hoog opliepen. Nu vaststaat dat een dergelijke bevestiging niet door mr. X is verzonden, moet de klacht alsnog gegrond worden verklaard.

Volgt vernietiging van de beslissing van de raad en gegrondverklaring van de klacht, met oplegging van de maatregel van enkele waarschuwing.

SPECIFICATIE NOCH DOSSIERS

Hof van Discipline nr. 3440, 15 februari 2002

(mrs. Fransen, Bekkers, Thunnissen, Boumans en Knottnerus)

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 21 mei 2001

(mrs. Koster-Vaags, Lucassen, Henselmans, Theunissen, Goumans)

Het niet willen verschaffen van een specificatie van het aan de cliënt in rekening gebrachte bedrag en het niet willen overleggen van dossiers.

- *Advocatenwet art. 46 (1.4.3.1 Financiële verhouding; 5.4 Welwillendheid in het algemeen)*
- *Gedragsregels 25 leden 1, 2 en 4 en 27 lid 5*

Feiten

Een vijftal partijen – 2 natuurlijke personen, een B.V., een C.V. en v.o.f. –, hierna gezamenlijk aan te duiden met A, wenden zich tot mrs. X voor een schuldsanering. Mrs. X maken met A de afspraak dat hun honorarium inclusief buitengerechtelijk juridische bijstand zal bedragen 12,5% over de vastgestelde schuldenlast, vermeerderd met BTW. Voorts wordt overeengekomen dat, indien de totale te saneren hoofdsom op enig tijdstip hoger mocht blijken te zijn dan werd vastgesteld mrs. X zich het recht voorbehouden over het meerdere 12,5% vermeerderd met BTW te declareren. Aan honorarium hebben mrs. X terzake de sanering ontvangen een honorarium van f 149.812,51

+ f 2.137,50 voor het intakegesprek. Daarna wendt A zich tot mr. Y, klager. Deze verzoekt mrs. X om specificatie van het door hen in rekening gebrachte bedrag. Daarop reageren mrs. X als volgt:

'Naar aanleiding van uw van elke motivering gespeende brief moet ik onder uw aandacht brengen, dat u kennelijk niet op de hoogte bent van het dossier. Het had getuigd van fatsoen, indien u zich eerst eens had georiënteerd en informatie had ingewonnen. Tuchtrechtelijk is deze handelwijze van u reeds zeer afkeurenswaardig, en een klacht is terzake ingediend. Daar komt nog eens bij dat uw cliënten de overeenkomst erkennen en desondanks – tegen beter weten in – meent u te moeten stellen, dat er geen sprake zou zijn van een vaste afspraak. De inhoud van uw laatste alinea is niet te beantwoorden bij gebrek aan motivatie.

De stellingen van uw cliënten zijn hiermede voldoende beantwoord (...)

Mr. Y herhaalt zijn verzoek aan mrs. X om specificatie, waarbij hij voorts opmerkt dat in rechte het honorariumbeding vernietigd zou kunnen worden wegens misbruik van omstandigheden, daar de cliënten van mr. Y indertijd met de rug tegen de muur stonden en geen andere keus hadden. Daarnaast verzoekt mr. Y om afgifte van de dossiers.

De klacht houdt in dat de reactie van mrs. X op de brief van mr. Y ongepast is en dat mrs. X weigeren de dossiers aan mr. Y af te geven, zodat mr. Y gehinderd wordt de belangen van zijn cliënt te behartigen.

Mrs. X voeren onder meer aan dat mr. Y hen aanspreekt en in die zin geen opvolgend confrère is. Er is geen rechtsgrond die mrs. X dwingt dan het dossier over te geven. Daarnaast voeren mrs. X aan dat A over afschriften van de stukken beschikt.

Overwegingen raad

De brief van mr. Y aan mrs. X was zakelijk van toon. Mr. Y verzocht een specificatie van het bedrag dat mrs. X de cliënten van mr. Y in rekening hadden gebracht. Mrs. X beantwoordden die brief met te stellen dat het van fatsoen had getuigd als mr. Y zich eerst had georiënteerd en informatie had ingewonnen, terwijl tevens gesteld werd dat die handelwijze zeer afkeurenswaardig was en dat een klacht terzake was ingediend. De raad acht die houding als reactie op de brief van mr. Y afkeurenswaardig.

Mr. Y had mrs. X gemotiveerd verzocht om afgifte van de dossiers om nader de belangen van A te kunnen behartigen. Mrs. X hadden de plicht, nu van de zijde van hun voormalige cliënten daarom gevraagd werd, de dossiers af te geven teneinde de wijze van afrekenen inzichtelijk te maken. Nu mrs. X zijn blijven volharden in hun weigering om de dossiers aan mr. Y af te geven acht de raad dit onderdeel van de klacht gegrond.

Volgt

Gegrondbevinding van de klacht in beide onderdelen met oplegging van de maatregel van berisping.

Mrs. X voeren alleen grieven aan tegen het oordeel van de raad dat zij de dossiers aan mr. Y hadden moeten afgeven en tegen de aan hen opgelegde maatregel van berisping.

Overwegingen hof

Met de raad is het hof van oordeel dat mrs. X in dezen tuchtrechtelijk verwijtbaar hebben gehandeld door pertinent en zonder een redelijk of te respecteren eigen belang te weigeren om de dossiers aan mr. Y af te geven.

Door hun opstelling hebben mrs. X zich niet gedragen zoals een behoorlijk advocaat betaamt en is het vertrouwen in de advocatuur geschaad. Met de raad is het hof dan ook van oordeel dat de opgelegde maatregel, mede gelet op de halsstarrige houding van mrs. X tot en met de zitting van het hof, in dezen passend is.

Volgt

Bekrachtiging van de uitspraak van de raad.

DREIGEN

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 18 februari 2002

(mrs. Mertens-Steeghs, De Bont, Martens, Kneepkens en Theunissen)

Het dreigen met een faillissementsaanvraag in een sommatiebrief.

- Artikel 46 Advocatenwet (3.3.2 Dreigementen)
- Gedragsregel 1

Feiten

Klaagster heeft van de cliënte van mr. X een groutmengsel gekocht.

Omdat naar het oordeel van klaagster dat groutmengsel niet voldeed aan de daaraan te stellen eisen heeft zij een schade geleden die zij heeft afgetrokken van de aan de cliënte van mr. X verschuldigde koopsom. Deze cliënte bestreed zowel de aansprakelijkheid als de hoogte van de schade.

Mr. X vorderde in een brief de nog openstaande hoofdsom, rente, incassokosten en leges, totaal bedragende f 13.003,63. Toen klaagster niet betaalde, dreigde mr. X met een faillissementsaanvraag. Een door klaagster ingeschakelde jurist, behorende tot de juridische afdeling van het concern waartoe klaagster behoorde, berichtte mr. X dat hij het dossier zou bestuderen en dat hij erop vertrouwde dat mr. X geen rechtsmaatregelen zou nemen. Toen mr. X ruim twee weken later op 18 april 2001 nog geen bericht had ontvangen schreef hij deze jurist:

‘tenzij ik uiterlijk op vrijdag 20 april 2001 betaling zal hebben ontvangen van de door uw cliënte verschuldigde f 13.003,63, zal ik definitief overgaan tot indiening van het faillissementsrequest’.

Klaagster schreef mr. X op 19 april 2001, waarin inhoudelijk op het geschil werd ingegaan en herhaalde dat de cliënte van mr. X aan haar verplichtingen niet had voldaan. Voorts schreef klaagster dat een faillissementsaanvraag grote schade aan klaagster zou berokkenen en het geschil niet in verhouding stond tot de schade die zou worden aangericht. Klaagster schreef voorts, dat, als mr. X de faillissementsaanvraag zou indienen, klaagster hem persoonlijk aansprakelijk zou stellen voor de aan klaagster aangerichte schade.

Klaagster erkent dat dreiging met een faillissementsaanvraag in het algemeen rechtmatig kan zijn. In het onderhavige geval was naar het oordeel van klaagster een faillissementsaanvraag gedragsrechtelijk laakbaar omdat

- er sprake was een wezenlijk en niet chicaneus inhoudelijk geschil over de desbetreffende levering en partijen daarover al uitgebreid gecorrespondeerd hadden, toen mr. X de zaak ter incasso ontving;
- beide partijen professioneel in dezelfde markt werkzaam zijn en elkaar kennen als serieuze partijen, zonder solvabiliteitsprobleem of chicaneus betalingsgedrag;
- de vordering een relatief gering bedrag was;
- mr. X bij herhaling was gewezen op het nadeel/schade die klaagster zou kunnen lijden ten gevolge van een faillissementsaanvraag;
- klaagster een bankgarantie had aangeboden.

Overwegingen raad

De raad stelt voorop, dat bij de beoordeling van klachten over het optreden van een advocaat van een tegenpartij ervan behoort te worden uitgegaan, dat die advocaat een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënten te behartigen op de wijze die hem – in overleg met zijn cliënten, passend voorkomt, en dat deze vrijheid niet ten gunste van een tegenpartij – zoals in casu klaagster – mag worden beknot, tenzij daarbij de belangen van klagers nodeloos en op ontoelaatbare wijze worden geschaad. In het licht van dit uitgangspunt zal de raad de klacht in de onderhavige zaak hierna beoordelen.

Uit de stukken blijkt, dat mr. X bij brief van 2 april 2001 klaagster mededeelde, dat, nu zij in gebreke was gebleven het bij brief van mr. X van 23 maart 2001 gevorderde bedrag te betalen, hij tot een faillissementsaanvraag zou overgaan. Dit herhaalde mr. X met zijn brief van 18 april 2001, toen hij op dat moment de van de zijde van klaagster toegezegde reactie nog niet had ontvangen.

Het is een in de incassopraktijk algemeen gebruik bij de sommatie tot betaling van een bedrag te stellen, dat – bij in gebreke blijven van betaling – tot een faillissementsaanvraag zal worden overgegaan. Beoogd wordt om bij het verzoek tot betaling druk op de debiteur uit te oefenen. Mr. X stond het vrij om in het kader van de behartiging van de belangen van zijn cliënte zich in zijn brieven van 2 en 18 april 2001 van dat middel te bedienen. De raad stelt vast, dat het faillissement niet is aangevraagd doch dat mr. X zich heeft beperkt tot de dreiging van een faillissement in voormelde brieven.

Dat klaagster en de cliënte van mr. X in dezelfde branche werkzaam zijn doet niet af aan hetgeen hiervoor is overwogen. Klaagster stelt, dat zij een betalingszekerheid in de vorm van een bankgarantie had aangeboden. De raad stelt vast dat die eerst werd aangeboden na de bewuste brieven van 2 en 18 april 2001 van mr. X.

Klaagster stelt voorts, dat het een wezenlijk en niet chicaneus geschil betrof waarover al werd gecorrespondeerd voordat mr. X werd ingeschakeld. Uit de stukken blijkt, dat klaagster een bepaald bedrag op de facturen van de cliënte van mr. X niet wenste te betalen en inhield. Het was dat

bedrag dat mr. X vorderde. De raad vermag niet in te zien dat de aard van de vordering voor mr. X een beletsel had moeten zijn om bij zijn ingebrekestelling aan te kondigen bij niet-betaling een faillissement aan te vragen.

Volgt

Ongegrondbevinding van de klacht.

BOEKHOUDVERORDENING EN CRIMINELE HANDELINGEN

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 18 februari 2002

(mrs. Van Boven, Brouwer, Van den Dries, Hengeveld en Verhulst)

Handelen in strijd met de Boekhoudverordening en de Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen.

- *Advocatenwet artikel 46 (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt; 3.3.7 Wat nooit geoorloofd is)*
- *Artikel 3 lid 2 Boekhoudverordening*
- *Artikelen 2, 5 en 6 lid 1 van de Richtlijnen ter voorkoming van de betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen*
- *Gedragsregel 1*

Feiten

A heeft zich gewend tot mr. X met het verzoek een incasso tegen B in behandeling te nemen. Mr. X heeft hierop drie sommatiebrieven aan B gezonden voor een totaalbedrag van f 420.000. Op verzoek van A heeft mr. X B verzocht de verschuldigde bedragen over te maken op zijn kantoorrekening en niet op de rekening van de Stichting Derdengelden. B heeft op de kantoorrekening van mr. X vervolgens overgemaakt een bedrag van f 560.000. Van de geïncasseerde bedragen heeft mr. X in totaal f 412.500 in contanten van de kantoorrekening opgenomen en tegen afgifte van kwitanties afgestaan aan A.

Inhoud van de klacht en het verweer

De ambtshalve klacht van de deken laat zich als volgt onderscheiden:

Klachtonderdeel A

Mr. X heeft in strijd gehandeld met artikel 3 lid 2 van de Boekhoudverordening door mee te werken aan een constructie waarbij voor A bestemde bedragen niet op de rekening van de Stichting Derdengelden van mr. X werden overgemaakt, of rechtstreeks aan A, maar op de kantoorrekening van mr. X. Indien de bedragen wel naar de Stichting Derdengelden zouden zijn overgemaakt had mr. X daar niet alleen over kunnen beschikken, maar zou de medewerking van een tweede bestuurder nodig zijn geweest.

Klachtonderdeel B

Mr. X heeft artikel 2 van de Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen overtreden, hierna: 'Richtlijnen', door bij de aanvaarding van de opdracht niet na te gaan of in redelijkheid aanwijzingen bestonden dat de opdracht strekte tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten. Een

aanwijzing voor mr. X om de opdracht niet te aanvaarden was in elk geval dat A betaling via de rekening van de Stichting Derdengelden en diens eigen rekening pertinent van de hand heeft gewezen en slechts gebruik wenste te maken van de kantoorrekening van mr. X en voorts dat mr. X de ontvangen bedragen contant aan A diende door te betalen.

Klachtonderdeel C

Mr. X heeft artikel 5 van de Richtlijnen overtreden door zich niet te onthouden van verdere dienstverlening toen in redelijkheid voor mr. X aanwijzingen bestonden dat de opgedragen diensten strekten tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige praktijken.

Klachtonderdeel D

Verweerder heeft artikel 6 lid 1 van de Richtlijnen overtreden – zo niet naar de letter dan toch naar de geest – door in een grote frequentie, soms enkele dagen na elkaar, telkens per kas aan zijn cliënt betalingen te verrichten van telkens bedragen van onder de f 25.000, dat in artikel 6 lid 1 als maximum wordt genoemd.

Het verweer

Ad klachtonderdeel A

Mr. X heeft erkend dat hij naïef heeft gehandeld. Voorts is mr. X van mening dat hij wellicht formeel gezien in strijd heeft gehandeld met de Boekhoudverordening, maar dat de strekking van deze verordening is de cliënt te beschermen tegen advocaten, die kennelijk de verleiding niet kunnen weerstaan om de aan hun zorg toevertrouwde gelden zich toe te eigenen. Mr. X meent dat hij dat nu juist niet heeft gedaan. De belangen van zijn cliënt zijn in casu niet geschaad.

Ad klachtonderdelen B, C en D

Mr. X stelt zich op het standpunt dat thans – achteraf – duidelijk is dat hij inadequaat heeft gehandeld door af te gaan op de woorden van zijn cliënt. Desalniettemin acht mr. X het misplaatst dat hij ervan wordt verdacht tussenpersoon, of anderszins het centrum van frauduleuze handelingen te zijn geweest.

Overwegingen van de raad

Klachtonderdeel A

De raad stelt vast dat mr. X in strijd heeft gehandeld met artikel 3 lid 2 van de Boekhoudverordening. Hoewel de ratio van de verordening onder meer de bescherming van de cliënt is, kan mr. X zich in casu niet achter deze ratio verschuilen, nu vaststaat dat mr. X zijn eigen bankrekeningnummer op de sommatiebrieven heeft vermeld, terwijl ingevolge de verordening dit slechts is toegestaan indien het geldbedragen betreft die de advocaat zelf toekomen, terwijl deze gekozen constructie niet los kan worden gezien van de verdere gang van zaken zoals hierna te beoordelen. De raad acht dit onderdeel van de klacht gegrond.

Klachtonderdelen B, C en D

Gebleken is dat er voor mr. X bij zowel de aanvaarding van de opdracht als tijdens de opgedragen diensten voldoende aanwijzingen bestonden die hem ertoe hadden moeten nopen de opdracht te weigeren c.q. verdere dienstverlening aan cliënt te onthouden. De raad stelt dan ook vast dat

mr. X de artikelen 2 en 5 van de Richtlijnen heeft overtreden. Zo heeft mr. X aanzienlijk meer geld geïncasseerd dan de vorderingen beslaan en heeft hij de betalingen op verzoek van zijn cliënt laten lopen via de kantoorrekening, zonder zich af te vragen waarom dit niet – zoals te doen gebruikelijk – via de rekening van de Stichting Derdengelden kon. Voorts heeft mr. X meegewerkt aan het omzeilen van de fiscus door in te stemmen met contante doorbetaling van de ontvangen bedragen aan zijn cliënt en heeft hij dit op een zodanige wijze gedaan – nooit meer dan f 25.000 per opname in een grote frequentie en in een kort tijdsbestek – dat zulks het vermoeden bevestigt dat mr. X welbewust het bepaalde bij artikel 6 lid 1 van de Richtlijnen heeft willen omzeilen.

De raad acht ook de onderdelen B, C en D van de klacht gegrond. Mr. X heeft zich in dezen gedragen in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt.

Motivering van de op te leggen maatregel

Bij het opleggen van de na te melden maatregel heeft de raad in aanmerking genomen dat mr. X de Boekhoudverordening niet heeft nageleefd en een grove inbreuk heeft gemaakt op de letter en de strekking van de Richtlijnen. Mr. X heeft, zoal niet bewust, dan toch in elk geval door grote onzorgvuldigheid medewerking verleend aan een frauduleuze transactie. Dit is een grove misslag, die ernstig doet twijfelen aan de geschiktheid van mr. X om als advocaat te functioneren. Gelet op één en ander acht de raad de maatregel van een onvoorwaardelijke schorsing van na te melden duur passend en geboden.

Volgt

Gegrondverklaring van de klacht in al haar onderdelen onder oplegging van een onvoorwaardelijke schorsing voor de duur van zes maanden.

BEZOEK AAN GEDETINEERDE NIET-CLIËNT

Hof van Discipline, 22 februari 2002, nr. 3283

(mrs. Van Griensven, Meeter, Gerritzen, Van der Hel en Schokkenbroek)

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 9 oktober 2000

(mrs. Verhoeven, Baas, Degenaar, Van Oven en Verhulst)

Advocaat brengt bezoek aan gedetineerde verdachte, die niet zijn cliënt is, buiten diens raadsman om en bespreekt daarbij de strafzaak.

Handelen dat een behoorlijk advocaat niet betaamt.

- *Advocatenwet artikel 46 (2,3 Gedragingen in strafzaken)*
- *Gedragsregels 17, 18 en 29*

Feiten

In een strafzaak met drie Engelse verdachten behartigde mr. X de belangen van de verdachte A. De verdachte B werd bijgestaan door de Nederlandse advocaat mr. Y. De derde verdachte C die in Engeland in detentie verbleef, werd bijgestaan door Z, een Engelse advocaat. In mei 1999 hebben mr. X en Z de verdachte B bezocht in een huis van bewaring in Nederland. Op verzoek van mr. Y heeft de rechtbank mr. X kort daarop als getuige gehoord. Met betrekking tot het bezoek aan B heeft mr. X volgens het proces-verbaal toen verklaard: ‘Het klopt dat ik de verdachte (B)

heb bezocht in (het huis van bewaring). Ik was samen met een ambtgenoot, mevrouw Z uit Engeland. Zij treedt op als advocaat van de verdachte (C) die momenteel in uitleveringsdetentie zit in Engeland. Ik heb van tevoren via mijn secretaresse geprobeerd om de advocaat van B telefonisch op de hoogte te stellen van het voorgenomen bezoek, maar dat is niet gelukt. Ik neem aan dat mijn secretaresse verzocht heeft om een notitie te maken, maar ik was er niet bij, dus ik kan u dat niet zeggen. Achteraf is tot mijn spijt verzuimd om de raadsman alsnog op de hoogte te stellen van het bezoek. Ik ben op eigen initiatief op bezoek gegaan bij B. We hadden op dat moment een aanvullend proces-verbaal gekregen, met onder andere verklaringen van B en daar hadden wij vragen over. We hadden onder meer gezien dat er een heel lange verklaring van B in het dossier zat, die geheel in het Nederlands was gesteld, en zonder dat er een tolk bij aanwezig was geweest. Die verklaring riep voor ons een aantal vragen op over wat er nou precies in Engeland en Nederland was gebeurd. De raadsman van verdachte houdt mij voor dat hij kort na mijn bezoek zijn cliënt aantrof als een bang vogeltje en dat zijn cliënt tegen hem heeft gezegd dat ik en mevrouw Z zijn cliënt te verstaan hadden gegeven dat hij een andere verklaring moest afleggen. Dat is de interpretatie van zijn cliënt. Ik heb geen enkele indicatie gehad dat hij (B) zich door ons bedreigd voelde en had ook helemaal niet die intentie. Ik heb mij bij de gevangenis aangemeld en heb gevraagd of ik B kon bezoeken. Ik heb niet gezegd dat ik zijn advocaat was. Ik heb slechts gevraagd of ik hem kon bezoeken. In mijn herinnering heb ik met B diens verklaring doorgenomen en heb ik de verklaringen van zijn vrouw en zijn ouders voorgelezen. Dat alles heeft ruim een uur geduurd, omdat het vertalen vrij veel tijd kostte. Mij bleek dat B het niet eens was met delen van zijn in het Nederlands gestelde verklaring’.

In het kader van zijn onderzoek heeft de deken in het huis van bewaring een bezoek gebracht aan B, naar aanleiding van welk bezoek B de volgende verklaring heeft afgelegd: ‘Some time before 18 May 1999, I do not recall the date, a prison guard told me that my lawyer was there to see me, I changed clothing and went to an interview room. I was shocked to see not my lawyer (...) but two other persons, a man and a woman. My lawyer had not announced their visit. The man, who introduced himself as Mr. X, did not immediately present himself as the lawyer for C, a co-suspect, but only later. He introduced the woman as an English solicitor. I cannot recall her name, no business card was given. Mr. X made small talk for some time. Thereafter he said that he was the lawyer for C and A, co-suspects. He read tot me some statements made in this case and said that nobody would believe my statements. He added that people were not happy with what I had said. He said that I had said too much in my statements and that I should not have said what I did. Mr. (X) was not very direct. He had a way with words and was moving in circles. He said that he believed me, but that nobody else would. He said that I would go to jail anyhow, whatever I said. I remember him saying: “You will be in jail this Christmas, next Christmas, and God knows how many Christmases thereafter”. He questioned the wisdom of my statements. He asked me if it would not be better if he would represent me as well, all three of us.’

Klacht

De ambtshalve klacht luidt:

- a) Mr. X heeft voorafgaande aan de strafzitting toegang gezocht en verkregen tot een (mede)verdachte in de strafzaak, niet zijn cliënt, en de advocaat van die medeverdachte noch tevoren om toestemming voor dat gesprek gevraagd, of hem althans van dat voornemen in kennis gesteld, noch na dat gesprek, vóór de zitting, contact met die advocaat opgenomen.
- b) Mr. X heeft bij het bezoek aan die medeverdachte B het personeel van (het huis van bewaring) in de waan gebracht, althans gelaten, dat hij de heer B bezocht in zijn kwaliteit van (diens) advocaat en aldus misbruik gemaakt van zijn vertrouwenspositie.
- c) Mr. X heeft de heer B op onaanvaardbare wijze onder druk gezet, zoals uit de door deze getekende verklaring blijkt.

Overwegingen raad

- A) Vaststaat dat mr. X in het huis van bewaring een bezoek heeft gebracht aan B zonder toestemming van diens raadsman en met hem zijn zaak en de eventuele strafmaat heeft besproken. De raad acht dit in strijd met wat een behoorlijk advocaat betaamt. Het gaat immers om de cliënt van een andere advocaat. Een dergelijke handelwijze is des te ernstiger indien de belangen van die medeverdachte strijdig zijn aan die van de eigen cliënt, hetgeen in deze zaak bepaald aanneemelijk voorkomt. Dit onderdeel van de klacht is gegrond.
- B) Niet is komen vast te staan dat mr. X zich bij zijn bezoek heeft voorgedaan als advocaat van B. Bovendien blijkt uit het door de deken ingestelde onderzoek niet dat het huis van bewaring slechts de eigen advocaten toelaat tot de gedetineerden. Dit onderdeel van de klacht is ongegrond.
- C) Alhoewel mr. X tijdens diens onderhoud met B op diens zaak is ingegaan, staat daarmee niet vast dat mr. X daarbij B onder druk heeft gezet. Dit klachtonderdeel is ongegrond.

De raad legt aan mr. X de maatregel op van berisping.

Overwegingen hof

De deken appelleert voorzover de raad klachtonderdeel c) ongegrond heeft verklaard. Hij verwijst daarbij naar de door B ondertekende verklaring die een weergave is van het gesprek dat de deken met B heeft gevoerd. 'Als de raad op dit punt meende dat onvoldoende bewijs was bijgebracht had zowel de heer B als zijn advocaat kunnen c.q. moeten worden gehoord'.

Het hof overweegt dienaangaande het volgende.

Ter zitting van het hof heeft mr. X erkend dat hij aan de heer B heeft gezegd, dat niemand diens verklaringen zou geloven en dat hij voorts mededelingen heeft gedaan over de straf, die in dit soort zaken naar Nederlands strafrecht pleegt te worden opgelegd. Het hof stelt voorop dat mr. X zich van dit soort uitlatingen had dienen te onthouden. Hij had zich moeten realiseren dat zijn bezoek aan de heer B, een buitenlandse gedetineerde en bovendien niet zijn cliënt, en diens reactie daarop complicaties bij de behandeling van de strafzaak zouden kunnen geven. Voor het hof is echter niet komen vast te staan welke motieven mr. X met zijn bezoek heeft gehad anders dan de door hem vermelde (begeleiding

Engelse solicitor, mededelen resultaat rogatoire commissie). Deze zijn naar het oordeel van het hof niet af te leiden uit de verklaring die de heer B jegens de deken heeft afgelegd. Uit die verklaring blijkt evenmin dat heer B op onaanvaardbare wijze onder druk is gezet.

Volgt

Bekrachtiging.

GEBRUIK VAN PROCESSEN-VERBAAL

Hof van Discipline nr. 3335, 1 maart 2002

(mrs. Peeperkorn, Runia, Vermeulen, De Kok en Creutzberg)

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 8 januari 2001

(mrs. Bleeker, Van der Eerden, De Bont, Henselmans en Van Dooren)

Het gebruik van processen-verbaal voor een ander doel dan waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld.

- *Advocatenwet artikel 46 (3.4 Jegens tegenpartij in acht te nemen zorg)*
- *Gedragsregel 1*

Feiten

Mr. X treedt op voor de echtgenote van klager in een alimentatiegeschil. Klager dient over het optreden van mr. X een klacht in. Ter afwering van die klacht stelt mr. X in het verweerschrift:

'Zoals uit de processen-verbaal blijkt (en deze zijn nog maar een fractie) heeft [klager] vele onrechtmatige daden en zelfs strafbare feiten op zijn geweten ...'

Bij zijn verweerschrift legt mr. X bedoelde processen-verbaal van politie aan de Raad van Discipline over.

Klager had zich jegens zijn echtgenote schuldig gemaakt aan bedreiging met zware mishandeling en bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht, meermalen gepleegd. Mr. X behartigde ook de belangen van zijn cliënte als benadeelde partij in de strafzaak en in die hoedanigheid had mr. X de processen-verbaal van de officier van Justitie ontvangen.

Klager beklaagt zich er onder meer over dat mr. X door de hiervoor weergegeven stellingname in zijn verweerschrift zich onnodig grievend tegen hem heeft uitgelaten en misbruik heeft gemaakt van de vertrouwelijk ter beschikking gestelde gegevens door de processen-verbaal in de klacht-procedure tegen hem over te leggen.

Overwegingen raad

Mr. X heeft niet onjuist gesteld dat klager jegens zijn cliënte onrechtmatige daden respectievelijk strafbare feiten heeft gepleegd. Hoewel mr. X de raad onvoldoende heeft kunnen overtuigen van de opportuniteit van de bewuste passage in zijn verweerschrift, is daarmee die passage niet alsodeloos grievend jegens klager aan te merken.

Afschriften van het strafdossier waren door de officier van Justitie aan mr. X ter beschikking gesteld om ten behoeve van zijn cliënte als bena-

deelde partij te gebruiken. Mr. X gebruikte (gegevens van) dit dossier met goedvinden van zijn cliënte in de klachtprocedure. Van diefstal van het dossier of gegevens daaruit is daarmee geen sprake. Om dezelfde reden is geen sprake van misbruik van vertrouwelijke gegevens. In het midden kan blijven of mr. X door de officier van Justitie gemachtigd was om (gegevens uit) het strafdossier in de klachtprocedure te gebruiken. Klager heeft naast de officier van Justitie geen eigen belang om daarover te klagen.

Volgt

Ongegrondbevinding van de klachtonderdelen.

Overwegingen hof

Uitgangspunt moet zijn dat mr. X de grootst mogelijke vrijheid van spreken en handelen heeft om zijn verdediging tegen de door klager eerder tegen hem ingediende klacht in te richten op de wijze die hij in het belang van zijn zaak nodig oordeelt. De grens van die vrijheid moet daar worden getrokken, waar redelijkerwijs moet worden uitgesloten dat mr. X zich genoodzaakt kon zien zich op de gewraakte wijze te verdedigen (vergelijk HR 25 november 1997, NJ 1998, 261).

Dit uitgangspunt strekt ter bescherming van het recht van mr. X op een eerlijk proces. Voor de verwezenlijking van dat recht is het noodzakelijk dat mr. X zich tegenover de raad met zo groot mogelijke vrijheid kan uiten.

Naar het oordeel van het hof heeft mr. X met de door klager gelaakte passage uit het verweerschrift de hiervoor geformuleerde grens van de vrijheid om zich te verdedigen niet overschreden.

In de eerste plaats is het gestelde in die passage niet onjuist. Uit de strafrechtelijke veroordeling van klager blijkt dat klager schuldig is bevonden aan meerdere bedreigingen. Dat zijn evenzovele onrechtmatige daden jegens degenen tegen wie klager die bedreigingen heeft geuit.

Voorts dient de door klager gelaakte passage in het verweerschrift te worden gelezen in haar context. Zij komt voor in het gedeelte van het verweerschrift dat het opschrift 'Achtergronden' draagt. Dit gedeelte strekte ertoe – zie het slot van dit deel van het verweerschrift – om uitleg te geven van de gang van zaken met betrekking tot het beslag tegen de achtergrond van hetgeen eerder tussen de betrokkenen was voorgevallen. Nu de klacht dat beslag betrof – te weten, zo begrijpt het hof, fouten van mr. X bij het leggen van het beslag – kon mr. X in redelijkheid menen dat de achtergronden van de beslaglegging van belang waren voor de beoordeling van de tegen hem ingediende klacht.

Er zijn geen feiten gebleken waaruit kan worden afgeleid dat de door klager aangevallen passage in het verweerschrift nochtans tuchtrechtelijk laakbaar is doordat mr. X bij dat verweerschrift tevens de eerdergenoemde processen-verbaal van politie heeft overgelegd. De inhoud van die processen-verbaal heeft het hof niet in zijn beoordeling kunnen betrekken, omdat deze niet aan het hof zijn overgelegd.

Het behoort tot het recht van mr. X om voor zijn verdediging relevante omstandigheden onder de aandacht van de rechter – in dit geval de raad – te brengen. Daarmee heeft mr. X de eer en goede naam van klager niet aangetast. Evenmin heeft mr. X die omstandigheden openbaar gemaakt door ze te stellen in zijn verweerschrift aan de raad. Het hof acht de door klager gewraakte passage, op zichzelf beschouwd, ook nietodeloos grievend.

Mr. X heeft kopieën van de processen-verbaal van de officier van Justitie ontvangen in zijn hoedanigheid van advocaat. Toezending berustte op de circulaire van de Minister van Justitie van 22 februari 1971, H.afd. RO nr. 74/871. Deze processen-verbaal zijn slechts ter inzage aan mr. X gezonden. Hij had de desbetreffende kopieën na afloop van de zaak dienen te retourneren. Door dit na te laten heeft mr. X in strijd met deze circulaire gehandeld.

Mr. X heeft deze processen-verbaal gebruikt voor een ander doel dan waarvoor zij hem waren toegezonden. Klager kan zich daarover beklagen nu de inhoud van deze processen-verbaal kennelijk onder meer op zijn gedragingen betrekking had. Daarmee is niet gezegd dat de inhoud van deze processen-verbaal een vertrouwelijk karakter had. Die inhoud vormde immers voorwerp van openbaar onderzoek ter terechtzitting in de strafzaak tegen klager.

Aan hetgeen hiervoor is overwogen zij toegevoegd – zonder aan die overwegingen afbreuk te doen – dat mr. X deze processen-verbaal bovendien zonder noodzaak heeft overgelegd. Hij beschikte immers ook over een afschrift van het (mondelinge) vonnis van de politierechter.

Door deze processen-verbaal van politie over te leggen in een tegen hem aanhangig gemaakte tuchtzaak, heeft mr. X de hiervoor bedoelde grens van hetgeen redelijkerwijs tot zijn verdediging kan strekken, overschreden.

Mr. X heeft misbruik gemaakt van hem slechts voor een bepaald doel – bijstand van zijn cliënte – ter beschikking gestelde stukken. Aldus heeft mr. X zich niet gedragen zoals een behoorlijk advocaat betaamt.

Met betrekking tot de vraag of mr. X te dezer zake een maatregel dient te worden opgelegd neemt het hof het volgende in aanmerking. Van belang zijn, allereerst, de ervaringen die mr. X als advocaat met klager als tegenpartij heeft gehad. Het hof hecht in dit verband betekenis aan de door klager jegens zijn echtgenote en haar ouders geuite bedreigingen, zoals deze blijken uit de strafrechtelijke veroordeling van klager. Voorts neemt het hof in aanmerking dat de door klager gewraakte gedragingen van mr. X diens verweer betreffen tegen een klaagschrift waarin klager zich onbehoorlijk heeft geuit over de persoon van mr. X. In dat klaagschrift heeft klager mr. X aangeduid met bewoordingen als: 'incompetent, te kwader trouw, een ordinaire oplichter van het hit-and-run soort'. Ten slotte had klager, naar mr. X bekend was, klachten ingediend tegen de vorige advocaat van zijn vroegere echtgenote en tegen een notaris, terwijl hij eveneens bij de raad twee klachten tegen mr. X had ingediend. Door deze omstandigheden, in onderling verband beschouwd, die erop neerkomen dat klager een grote psychische druk heeft uitgeoefend op zijn vroegere

echtgenote en degenen die haar professioneel ter zijde staan, weegt het hof het feit dat mr. X zich in het kader van zijn verdediging heeft bediend van processen-verbaal van politie die hem daartoe niet ter beschikking waren gesteld als een te ver doorgeschoten reactie op de tegen hem ingediende klacht. In aanmerking genomen, daarenboven, de gematigde opstelling van mr. X bij zijn verweer tegen de onderhavige klacht, behoeft niet voor herhaling te worden gevreesd.

Volgt

Vernietiging van de beslissing van de raad voorzover daarbij het klacht-onderdeel (3) ongegrond is verklaard en gegrondbevinding van dat klachtonderdeel zonder oplegging van een maatregel.

WAT BETAAMT TEGENOVER WEDERPARTIJ

Hof van Discipline nr. 3279, 1 maart 2002

(mrs. Zwitser-Schouten, Beker, Heidinga, Sterk en Hooykaas)

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 18 september 2000

(mrs. Van Boven, Van den Dries, Grootveld, Hengeveld en Vermeulen)

Klagen door de wederpartij over de wijze waarop een advocaat de belangen van zijn eigen cliënt behartigt.

- *Advocatenwet artikel 46 (3 Wat een behoorlijk advocaat betaamt tegenover de wederpartij)*

Feiten

Klaagster en A, haar toenmalige echtgenoot, hebben zich gewend tot een advocaat met het verzoek de echtscheidingsprocedure op gemeenschappelijk verzoek aanhangig te maken. A ontdekte dat klaagster, die werkzaam was als administratief medewerkster in zijn bedrijf, geld uit het bedrijf had genomen. Het ging om een bedrag van ruim f 300.000. A wenste dat de advocaat van zijn bedrijf, mr. X, de echtscheidingsprocedure verder afwikkelde. Klaagster heeft daarmee ingestemd. Mr. X heeft een echtscheidingsconvenant opgesteld dat klaagster heeft getekend zonder overleg met mr. X. In het convenant is bepaald dat klaagster het bedrag dat klaagster uit het bedrijf van A had opgenomen, niet behoefde terug te betalen en dat deze schuld van klaagster aan het bedrijf werd overgenomen door A. Voorts is in het convenant een bepaling opgenomen dat A door betaling van een eenmalig bedrag aan klaagster zijn alimentatieverplichtingen afkocht. Partijen hebben verklaard na uitvoering van het convenant niets meer van elkaar te vorderen te hebben.

Bij brief van de Belastingdienst werd klaagster geconfronteerd met een aanslag Inkomstenbelasting verhoogd met een boete over het bedrag dat zij als afkoopsom alimentatie zou hebben ontvangen. Klaagster heeft zich gewend tot een advocaat, die mr. X aansprakelijk heeft gesteld.

Inhoud van de klacht

Klaagster verwijt mr. X dat hij haar niet heeft gewezen op het feit dat er een belastingaanslag zou volgen naar aanleiding van hetgeen in het door mr. X opgestelde convenant was bepaald ten aanzien van de alimentatie.

Overwegingen raad

Bij de beoordeling van de klacht dient voorop te staan dat slechts in uitzonderlijke gevallen een wederpartij met succes kan klagen over de wijze waarop een advocaat de belangen van zijn eigen cliënt behartigt. Het tuchtrecht dient er niet toe de advocaat in het voordeel van de wederpartij te beperken in zijn vrijheid om zijn cliënt bij te staan op een wijze die hem en zijn cliënt goeddunkt. Een zodanige uitzonderingssituatie doet zich in de onderhavige zaak niet voor. Het staat vast dat klaagster nadat de door haar gepleegde fraude aan het licht was gekomen zich heeft gewend tot een advocaat. De raad leidt daaruit af dat klaagster zich niet in een zodanige labiele positie bevond dat zij zich niet realiseerde de hulp van een advocaat te kunnen inroepen. Het staat niet vast dat het al dan niet labiel zijn voor mr. X kenbaar was.

Mr. X trad op als advocaat voor (het bedrijf van) A. Mr. X wist dat klaagster en zijn cliënt eerder bij een andere advocaat waren geweest in verband met de echtscheiding. Mr. X mocht erop vertrouwen dat klaagster eigen onderzoek zou laten doen. Mr. X zou er wellicht beter aan hebben gedaan klaagster in een brief te wijzen op de mogelijkheid zich te laten adviseren door een eigen advocaat in verband met het door mr. X op verzoek van zijn cliënt opgestelde convenant. Door een dergelijke brief niet te schrijven heeft mr. X evenwel niet klachtwaardig gehandeld.

Overwegingen hof

Mr. X had zich behoren te realiseren dat aan het convenant voor klaagster aanzienlijke fiscale consequenties verbonden konden zijn. Het feit dat de accountant van het bedrijf van zijn cliënt bij de gesprekken met cliënt aanwezig was, zoals mr. X heeft aangevoerd, brengt niet mee dat hij voor die mogelijke consequenties de ogen mocht sluiten en enkel mocht afgaan op het advies van de accountant. Reeds op grond van de inhoud van het convenant en de daaruit blijkende achtergronden daarvan had mr. X dienen te beseffen dat er voor klaagster grote belangen op het spel stonden. Mr. X had in zoverre rekening moeten houden met de belangen van klaagster, dat hij niet kon volstaan met het enkel ter ondertekening toezenden van het convenant, dan wel het convenant daartoe aan zijn cliënt meegeven, zonder klaagster, die niet door een advocaat werd bijgestaan, uitdrukkelijk te wijzen op de mogelijke fiscale consequenties van het convenant en, in verband daarmee, op haar belang zich ook tot een advocaat of tot een belastingadviseur/accountant te wenden.

Volgt

Vernietiging van de beslissing van de raad, gegrondverklaring van de klacht, onder oplegging van een waarschuwing.

